

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

NUMMER

1

33^e JAARGANG - MAART 2013

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
33e jaargang - nummer 1 - maart 2013

INHOUDSOPGAVE

blz. 02	Van de redactie
blz. 03	Dieks Laanbroek - R. Stavorinus
blz. 08	Het sigarenzakje (1) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 11	Sprekende foto's (89) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 12	Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - J. Jansen
blz. 14	Canon supplement (6) - A.B. Hoefsloot
blz. 19	Op de boekenplank (4) - A.B. Hoefsloot
blz. 20	Al weer twintig jaar geleden 1993 - 1e kwartaal - M.S.H. Donath-Hoppen
blz. 23	Van de bestuurstafel
blz. 24	Colofon

Van de redactie

Allereerst wil ik u, namens de redactie, een heel gelukkig en gezond 2013 toewensen. Dat het jaar u brengen moge wat u ervan verwacht!

In dit nummer kunt u genieten van leuke en interessante verhalen.

Roland Stavorinus uit Zwolle dook in de familiegeschiedenis van Dieks Laanbroek, een ondernemer uit Heino. Het resultaat zal in twee afleveringen gepubliceerd worden.

Naast de vaste rubriek 'Sprekende foto's', die ditmaal gaat over Gerrit Hofmeijer, heeft Jennie Pruijm een leuk verhaal over het papieren sigarenzakje. Velen van u kunnen zich misschien nog wel herinneren dat vader voor de zondag een of twee sigaren ging halen die dan in een passend papieren zakje verpakt werden.

Het dialectgedichtje van H. van der Veen sr. gaat over de lente en is door Gijs Peeters voorzien van een illustratie.

Het wilde kattenkruid zal iedereen bekend voorkomen. Jasmien Jansen, lid van de werkgroep 'Kruidentuin Allegaardje', weet er veel over te vertellen.

In de rubriek 'Op de Boekenplank' wordt u door Toon Hoefsloot op de hoogte gehouden van onze nieuwste aanwinsten en in Canon supplement schrijft hij over de geschiedenis van het station Heino.

De redactie wenst u veel leesplezier.

Dieni Weulink

De kopij voor het juninummer moet voor **15 april 2013** ingeleverd worden.

Met dank aan de correctoren:

M. Donath-Hoppen, N. Elsinga, T. Hoefsloot, J. Melenhorst,
N. Nijland-van Egmond, G. Peeters, J. Peters, W. Steenberg
en J. Tijhuis.

Dieks Laanbroek (deel 1)

Roland Stavorinus

Als kind zag ik hem achter in de kerk zitten. Het was op een kerstavond in de hervormde kerk van Heino. In het begin van de jaren dertig van de vorige eeuw. De kerstboom stond fier rechtop, hij was ongeveer vier meter hoog. De boom was versierd en de kaarsjes op de takken waren aangestoken. De man zat in de buurt van de boom. Zo af en toe keek hij of de kaarsjes nog rechtop stonden en er geen gevaar voor brand bestond. Naast de kerstboom stond een emmer water. De man had een lange stok bij de hand. Op de stok zat een kaarsensnuit zodat hij snel kon handelen bij gevaar. De man heette Laanbroek. Zijn voornaam was Hendrikus, maar hij werd Dieks genoemd.

Dit verhaal werd me verteld door Harm Jan Snel, die al 94 jaar is. Hij woont aan de Molenveg in de boerderij waar hij geboren is. De boerderij die gebouwd is door Dieks Laanbroek.

Deze inleiding biedt aanknopingspunten om de veelzijdigheid van Dieks te beschrijven.

Timmerman

Allereerst was Dieks Laanbroek aannemer en timmerman in Heino. Het was vanzelfsprekend dat hij, of één van zijn timmermansknechten, mogelijk Tinus Nijboer, opzichter van het familiebedrijf Laanbroek, zorgde voor de kerstboom. De boom werd natuurlijk eerst in de timmermanswerkplaats aan de Dorpsstraat 69 op maat gezaagd en er werd een kruis onder bevestigd. Daarna ging hij op de duwkar naar de kerk. Dieks heeft vast zelf toegekeken op het juist plaatsen en zekeren van de boom.

Dieks heeft mogelijk een opleiding tot timmerman gehad. Als dat zo is, ging hij hoogstwaarschijnlijk naar de ambachtsschool in Zwolle. De praktijk leerde hij van zijn vader Mannes. Man-

Janna en Dieks Laanbroek-Kruisdijk.

nes kocht in 1895 het huis aan de Dorpsstraat van schoenmaker Van Langen. Tegenwoordig heeft dit huis nr. 69. Hier was het timmerbedrijf en de aannemerij van Mannes Laanbroek gevestigd. Dieks was in 1895, 21 jaar en werkte mee in het bedrijf. Het zag er al vroeg naar uit dat hij het bedrijf zou overnemen, zeker toen zijn jongere broer Jo (Johannes) besloot om in dienst te gaan bij het Koninklijk Nederlands Indisch Leger en naar Indonesië vertrok. Niet als soldaat maar als architect bij de genie.

We weten niet zo veel over de werkzaamheden die vader Mannes en zoon Dieks samen hebben aangenomen en uitgevoerd, welke huizen er door hen zijn gebouwd, vernieuwd of veranderd. In de jaren 1905/1906 werd de hervormde

*Ongeveer 1925 vlnr
Lei, Jo,
Roelofine Janna,
Manna, Anna, Henk,
Ali, Hendrikus
en Lien.*

pastorie in Heino gebouwd. Dat werk werd aangenomen door vader Mannes. Waarschijnlijk was Dieks hierbij al uitvoerend opzichter. Er is een foto waarop beiden zijn te herkennen bij de bouw van waarschijnlijk een boerderij. In 1906 werd de werkplaats gebouwd naast het huis aan de Dorpsstraat 69. Het dak van de werkplaats rust op een aantal dwarsbalken van de oude pastorie. Vanaf dat moment was er een echte werkplaats, waar voorbereidende werkzaamheden konden plaatsvinden. Er werden kozijnen gemaakt en in de grondverf gezet. Er stonden diverse werkbanken, een prachtige schaafmachine en een zaagmachine die een enorm geluid produceerden. De werkplaats werd verwarmd door een houtkachel.

In het voorjaar van 1910 overlijdt Mannes Laanbroek, hij is dan 69 jaar. Dieks erft alles: de woning, de werkplaats, de schuren, de boomgaard en het weiland. Jo, die in die tijd in Indië verblijft, krijgt niets. In het testament lezen we dat hij in zijn leven al voldoende middelen heeft gekregen.

Dieks wordt, na het overlijden van zijn vader, eigen baas. Hij is timmerman en aannemer in Heino. Hij richt zich voornamelijk op de inwoners van de gemeente Heino en dan met

name op de hervormde burgers. Hij bouwt en tekent, maar hiervan is niet veel bekend, omdat de benodigde archiefmaterialen ontbreken. De bouwaanvragen en gemeentelijke goedkeuringen van de gemeente Heino in de periode voor de tweede wereldoorlog zijn niet meer aanwezig. Naast Dieks, en een aantal vaste knechten, werken de zonen Jo (Johannes) en Henk ook in het familiebedrijf.

Het is zeker dat Dieks de boerderij van de familie Snel aan de Molenweg gebouwd heeft evenals de drie woningen tegenover de eigen werkplaats, de nummers 24, 26 en 28. Dit gebeurde in 1937. Dorpsstraat 24 heeft hij ook ontworpen.

Naast het ontwerpen en bouwen van woningen en boerderijen was Dieks als timmerman betrokken bij tal van herstel- en onderhoudswerken. Het veranderen van gevels, het bouwen van winkelinterieurs, het maken van slaapkamers en kippenhokken. Bij sommige bedrijven, zoals de Landbouwcoöperatie, was Dieks kind aan huis. 'Wanneer er iets hersteld of gemaakt moest worden dan moest die ouwe Laanbroek even komen' aldus E. Broenink. Ook het leveren van doodskisten, met name voor het hervormde deel van de bevolking van Heino,

Marinus Hietberg (Zwolle)	timmerman	14-03-1900 tot 09-06-1902
Cornelia Catharina Haijntink (Zutphen)	zonder beroep	05-06-1902 tot 03-09-1903
Gradus Wessels (Rijssen)	timmerman	01-03-1905 tot 28-04-1906
Hermanus Horselenberg (Wijhe)	"	05-05-1905 tot 19-11-1906
Jan Willem Klumper	"	05-07-1909 tot 31-05-1910
Hendrik Jan Bultman (Zalk)	"	02-07-1910 tot 20-06-1912
Bernard Jansen (Arnhem)	"	22-11-1912 tot 02-05-1914
Lammert Jan Onderdijk (Wijhe)	"	16-02-1914 tot 08-01-1919
Antonius Bushoff (Brummen)	"	14-05-1915 tot 05-01-1917
Johan Leonard Koster (Wierden)	"	25-08-1917
Tolken van Dijk (Zwolle)	"	01-09-1917

behoorde tot de vaste werkzaamheden van zijn bedrijf. De werkplaats was ook de plek waar Heinoërs kwamen wanneer ze een kar wilden huren of hout nodig hadden. In de winter kon je hier je schaatsen laten slijpen.

Natuurlijk werkten er naast Dieks ook anderen voor het bedrijf. Metselaars en timmerlieden, in vaste dienst, maar ook op oproepbasis. Natuurlijk woonden ze in Heino, maar in het begin van de twintigste eeuw zien we dat er ook medewerkers zijn, die tijdelijk inwonend zijn geweest. Ze bivakkeerden boven de werkplaats in schamele vertrekjes met beperkte privacy.

Zie kader:

Opvallend in het overzicht is dat er inwonende knechten zijn in een bepaalde periode. Dit gebeurt alleen in de periode tussen 1900 en 1920.

Tot 3 maart 1900 werken Mannes, Dieks en zijn broer Johannes vooral samen. Op 3 maart 1900 vertrekt Johannes naar Den Haag. Het lijkt erop dat de inwonende knechten vooral Johannes vervangen. Vanaf 1919 is dat niet meer nodig. Dan wordt de oudste zoon van Dieks, Johannes (Jo) 14 jaar en kan hij meewerken in het bedrijf. In de jaren dertig en begin jaren veertig werkt de tweede zoon van Dieks, Hendrikus (Henk) ook in het bedrijf.

Het overzicht geeft nog meer inzicht. In de pe-

riode 1905-1906 zijn er twee knechten inwonend, de periode waarin de pastorie wordt gebouwd. Vanaf 1917 wonen er maar liefst drie knechten aan de Dorpsstraat. Dat is de periode waarin de boerderij van Snel wordt gebouwd.

Opzichthouder en opperbrandmeester

Het verhaal over de kerstavond laat een persoon zien die toezicht houdt, in het bijzonder op brandgevaar. Dat is niet zo vreemd, want Dieks Laanbroek was de eerste gemeenteopzichter van Heino en werd op latere leeftijd opperbrandmeester. Op 1 september 1911 werd hij aangesteld door de gemeente Heino nadat het volgende besluit was genomen:

Uit de Dalfser Courant 30 juni 1911.

"Heino, 26 juni - In de zaterdag jl. voltallige raadsvergadering . . . Om toezicht te houden over de gemeentegebouwen, scholen, bruggen enz. wordt besloten aan te stellen een gemeenteopzichter op een aanvangsjaarwedde van f 40, -. Aan B & W wordt het ontwerpen eener instructie voor dien ambtenaar opgedragen."

Heino was een kleine gemeente met een beperkt aantal gemeentelijke gebouwen. Er waren niet veel bruggen en het aantal scholen was eveneens klein.

Het was geen dagtaak, maar een bijbaan. Dieks Laanbroek deed dit werk naast zijn aannemerij.

*Voor de eigen zaak,
Fien en Dieks Laanbroek
met tussen hen in
de zonen
Henk en Johannes.
Achter de rij:
Anna, de oudste dochter.*

Opvallend is de snelle aanstelling van Dieks. Tussen het besluit van de gemeenteraad en de indiensttreding zitten nog geen drie maanden. Het lijkt erop dat er niet moeilijk gedaan werd bij de benoeming. Dieks was natuurlijk bekend in de gemeente. Tussen 1929 en 1937 is hij naast opzichter ook opperbrandmeester.

In het voorjaar van 1939 neemt Dieks afscheid van de gemeente. Hij is 65 jaar en zijn loopbaan als ambtenaar zit erop. Hij heeft 28 jaar gediend. In zijn functie van opzichter maakt hij het programma van eisen voor de nieuwe christelijke school, die in 1922 gebouwd wordt, en voor het nieuwe gemeentehuis. Het gebouw dat nu gebruikt wordt als restaurant en café De Baron.

Hervormde kerk

Dieks was een vaste bezoeker van de hervormde kerk in Heino. Zijn ouders, Mannes en Janna Laanbroek-Veldhuis, hebben hem er in 1874 laten dopen. Later deed hij in deze kerk belijdenis. Dieks en zijn gezin hadden in de kerk hun eigen vaste zitplaatsen in vak C, de 8ste bank. Natuurlijk werden de kinderen van Dieks en zijn vrouw Fien gedoopt in deze kerk.

“Mijn moeder was een echte christenvrouw”, vertelde haar dochter Lei. Ze bedoelde dat moeder hechtte aan de letterlijke tekst, zoals die in de bijbel geschreven staat. Ze geloofde

dat Christus voor onze zonden aan het kruis is gestorven. Kortom, dat het leven bestaat uit genade van God en alleen het geloof ons in de hemel brengt.

In de praktijk betekende dit dat er bij elk gemeenschappelijk eetmoment werd gebeden. Na de warme maaltijd werd er uit de bijbel gelezen. De bijbel die ze bij hun trouwen hadden gekregen van Dieks ouders. Iedere zondag werd er gekerkt, vaak twee keer.

Christelijke school

Dieks Laanbroek speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van de christelijke school. Hoewel hij geen rol speelde bij het tot stand komen van het oprichtingscomité in 1920, werd hij wel gekozen in het eerste schoolbestuur. Hij werd tweede secretaris. Hiermee werd een relatie gelegd tussen een particulier initiatief en de toezienende rol van de gemeentelijke overheid. Het was dan ook logisch dat Dieks het bestek maakte voor het eerste ontwerp van de christelijke school. Als gemeentelijk opzichter en bestuurslid kon hij niet meedingen naar de gunning van de bouwopdracht.

Hij was bijna 20 jaren bestuurslid geweest. Net voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog in 1940, trad hij af.

Wordt vervolgd.

De vlagge uut

Vandaege wil ik blieje wèèn,
de zörgen schoef ik deur,
want noe wil ik de zonne zien
bòòm een laand vol veurjoarskleur.

Noe trek ik Sallands heuvels in,
doar loat ik mie deur de natuur
fluust'rend het niejs vertellen:
al hef zie an de winterkòòld'
ok vòlle offers 'bracht,
toch pronkt ze in de jonge mei
van niejs in volle pracht.

Van 't hele joar bint dit veur mie
de allermooiste wekken!
Ie zollen der hoast toe òvergoan
um de vlagge uut te stekken....

Henk van der Veen sr.

Het sigarenzakje (1)

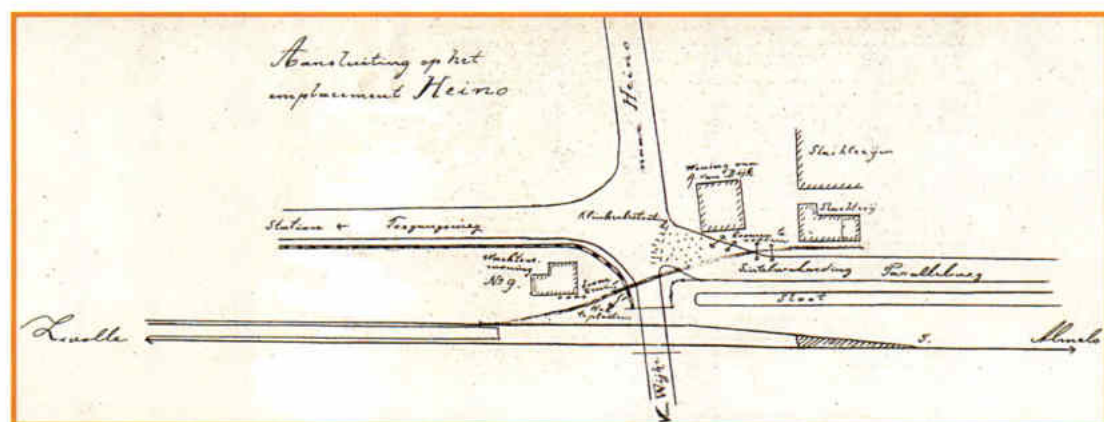
J.K. Pruim-Reinders

Voordat sigaren werden verkocht in dozen of doosjes werd er gebruik gemaakt van sigarenzakjes met dikwijls ter versiering op de achterzijde een rebus. Het sigarenzakje werd geboren op het moment, dat het roken van sigaren gewoonte werd. Toen kreeg de winkelier behoefte aan een geschikte vorm van verpakking. De sigaar, een relatief duur product, werd daarom vaak per stuk of bij kleine aantallen verkocht en vanwege de kwetsbaarheid was een veilige verpakking een noodzaak. Bovendien werd met een deugdelijke verpakking het aroma geconserveerd en bleef de sigaar tegen stof en vuil beschermd. Verpakt in een eenvoudig bedrukt papieren zakje was de sigaar voor transport geschikt en ging mee in de binnenzak of onder de hoed van de roker.

Ook in Heino was het sigarenzakje begin vorige eeuw een gebruiksartikel, zowel bij cafés als bij de winkelier in sigaren en tabak. Zo ook bij A. van Dijk, de eigenaar van het Stationskoffiehuis aan de Stationsweg 29.

Op 12 maart 1900 wordt Arend van Dijk, geboren te Zwolle 7 juni 1869, met zijn echtgenote

Aaltje van der Bend en dochter Johanna ingeschreven in het bevolkingsregister van Heino. Zijn beroep is dan koopman in varkens. Op 27 december 1899 had hij van burgemeester Hendrikus Allardus Johannes van Sonsbeeck, wonende op Huize De Gunne, een perceel heide gekocht voor de som van f 550,00, gelegen aan de Parallelweg, hoek Stationsweg. Op 3 april 1900 vraagt hij een vergunning aan bij de gemeente Heino tot het oprichten van een exportslachterij voor varkens op dit perceel. De slachterij zal bestaan uit een paardenstal, een varkensschot, een slachtplaats en een koelkamer en zal alleen worden gebruikt voor het slachten van varkens, zonder dat stoomgaskrachtwerktuigen en dergelijke zullen worden gebruikt. De gemeente verleent op 19 april vergunning op voorwaarde dat geen water, afval, of andere onreine stoffen in de sloten komen rond het perceel of op de daarlangs lopende openbare weg. Op 6 augustus 1909 vraagt Arend van Dijk ter uitbreiding een aanvullende vergunning aan tot de oprichting van een exportvarkensslagerij. Aangezien er geen bezwaren worden ingebracht, verleent de gemeente hiervoor de desbetreffende vergun-

De spooraansluiting.

STATIONS-KOFFIEHUIS.

A. VAN DIJK.
HEINO.

Achterzijde sigarenzakje: Haastige spoed is zelden goed.

ning. Aangezien het slachtafval moet worden afgevoerd, wordt ook een vergunning aangevraagd bij de gemeente voor de aanleg van een spooraansluiting vanaf het stationsemplacement van de Staatsspoorweg tot aan de slachtplaats. De minister van waterstaat, afdeling spoorwegen, heeft hiervoor al een vergunning verleend. Zo ontstaat een aftakking van het spoor naar de slachterij.

De heer A. van Dijk houdt zich echter niet alleen bezig met varkensexport, maar heeft in het rechtergedeelte van zijn huis tevens een café ingericht met als naam het Stationskoffiehuis. In de loop van de jaren wordt daar een danszaal voor gebouwd.

Zoon Gerrit van Dijk, geboren op 13 januari 1904 te Heino, treedt met zijn beroep van varkenskoopman in de voetsporen van zijn vader. Tevens participeert hij in het Stationskoffiehuis. Wanneer Gerrit in 1938 met zijn gezin vertrekt naar Enschede, ontstaat er een nieuwe situatie. Arend van Dijk verhuist naar de woning aan de Stationsweg 27 en verhuurt zijn huis met de bij-

gebouwen aan Klaas Muller. Het Stationskoffiehuis blijft in bedrijf, maar de bijgebouwen gaan dienst doen als houtzagerij. Na het overlijden van Arend van Dijk op 9 februari 1951 en zijn echtgenote op 11 augustus 1952 worden de gebouwen verhuurd aan de firma Van der Kolk en Van Wifferen. De houtzagerij is inmiddels geen florerend bedrijf meer en daar komt bij, dat de gemeente Heino in november 1953 de volledige vergunning intrekt voor het Stationskoffiehuis. In 1955 besluiten de erven Van Dijk alle bezittingen in Heino te verkopen. De firma Van der Kolk & Van Wifferen wordt eigenaar van de woning met opstallen aan de Stationsweg 29, waar nu de olie- en benzine-groothandel BV Van Wifferen is gevestigd.

Geraadpleegde bronnen:

- Internet: www.pijpenkabinet.nl
- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': burgerlijke stand, bevolkingsregisters, kadaster en ingekomen stukken voormalige gemeente Heino.
- Informatie: Jan en Gerdien van Wifferen.

Sprekende foto's (89)

J.K. Pruim-Reinders

Een foto van Gerrit Hofmeijer, geboren te Zwolle op 14 september 1888 en overleden in Heino op 19 januari 1940; zoon van Gerrit Hofmeijer en Johanna Zweers.

Op 4 juli 1892 wordt te Heino 'een boerenerve nabij het landgoed Het Rozendaal en nabij de Nieuwe Wetering aan den grindweg of Tutertstege onder Heino' publiek verkocht voor een bedrag van f 9.225,00. Koper is de heer Gerrit Hofmeijer, landbouwer te Zwolle. Hij is de hoogste bieder. Op 7 februari 1893 vestigt hij zich met zijn vrouw Johanna Zweers en de beide kinderen Albert en Gerrit op de boerderij aan de Rozendaelseweg 26. Tevens verhuizen mee zijn schoonmoeder Johanna Zweers-Dijk en zijn schoonzuster Hendrikje Zweers.

Wanneer de zonen Albert en Gerrit volwassen zijn, trouwen beide op dezelfde dag en wel op 12 mei 1921 te Heino. Albert trouwt met As-

selina Wilhelmina Lindeboom en vertrekt naar de boerderij van zijn bruid, 'De Ekkelenkamp', aan de Oude Dalfserweg. Gerrit trouwt met Willemina Gerritdina Hulsbergen. Hij blijft aan de Rozendaelseweg wonen en neemt het boerenbedrijf van zijn ouders over. Daar komt op 19 januari 1940 verandering in wanneer hij overlijdt op 51-jarige leeftijd. Gerrit laat zijn vrouw en de kinderen Gerrit, Jo, Berta, Ab, Derk en Henk na.

Mevrouw Hofmeijer zet met de hulp van haar zonen en dochter het boerenbedrijf voort. De familie Hofmeijer staat in die tijd bekend als goede fokkers van het roodbonte MRIJ vee. Op de landelijke veetentoonstellingen behalen zij veel prijzen. Berta, Derk en Henk Hofmeijer blijven hun bestaan vinden aan de Rozendaelseweg 26. Gerrit vertrekt naar een boerderij aan de Zuthemerweg 5a, niet ver van de straatweg Wijhe-Zwolle. Jo gaat naar de boerderij van zijn oom aan de Oude Dalfserweg 7 en Ab gaat naar een boerderij aan de Kappeweg 32 in Wijhe.

Wanneer Henk Hofmeijer overlijdt op 27 oktober 2009 komt er verandering aan de Rozendaelseweg. Zijn echtgenote Gerrie vertrekt naar het dorp Heino en zijn zoon Gert verhuist met zijn gezin naar de eengezinswoning van zijn ouders om het bedrijf voort te zetten als melkveehouder. Berta en Derk Hofmeijer zijn inmiddels bejaard, maar wonen nog steeds in de oorspronkelijke boerderij.

Gerzadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': burgerlijke stand, bevolkingsregisters, familie-advertenties en het contactblad Omheining van december 1992.
- Foto: uit het familie-album van Berta Hofmeijer.

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje'

Jasmien Jansen

Nepeta cataria (wild kattenkruid)

Al enkele jaren probeer ik in mijn tuin een mooie strook met Nepeta aan te leggen. Maar nog voor de plant tot groei kan komen, verschijnen er platte plekken in of zijn de stengels afgebeten, kortom de planten worden geruïneerd. Tot op heden heeft geen enkele plant een tweede jaar bij mij overleefd. Reden om dit kruid aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Beschrijving van de plant

Nepeta is een vaste plant en is familie van de lipbloemigen (Labiatae). Het is een winterharde plant en bij volle wasdom kan hij 30 tot 100 cm hoog worden.

De opgaande vertakte stengels zijn in doorsnede vierkant, wat kenmerkend is voor deze familie. De speervormige bladeren met gekartelde randen staan kruiswijs op elkaar en de onderzijde van het blad is witviltig. De typische lipbloem is wit met paarse vlekjes en de bloemen staan in boven elkaar liggende kransen die een aar vormen. Nepeta is een algemeen voorkomende plant in Europa en ook in Azië. De plant is vaak te vinden in bermen en onder hagen, vooral op kalkhoudende grond.

Nepeta heeft wel 200 variëteiten waarvan er maar een paar in ons klimaat gedijen. Eén daarvan is Nepeta cataria (Wild kattenkruid).

Alle soorten worden vaak kattenkruid genoemd, echter alleen het wilde kattenkruid (Nepeta cataria) is culinair en medicinaal echt van betekenis. In het Nederlands wordt wild kattenkruid ook wel mastikkruid genoemd.

Herkomst naam Nepeta

Men denkt dat de naam Nepeta is ontleend aan de Italiaanse stad Nepi. Deze stad heette in de Romeinse tijd Nepete, waar Nepeta het erg goed deed. Cataria verwijst naar het Latijnse catus,

wat de soortnaam is van onze huidige huiskat (Felis catus).

Teelt en oogst

Nepeta cataria kan zowel gezaaid als gescheurd worden. Zaaien kan het beste in de lente of in de nazomer, in kweekbakjes of direct in de volle grond. De kiemduur is tien dagen tot drie weken. De zaailingen moeten uitgeplant worden op minimaal 30 cm onderlinge afstand.

De Nepeta laat zich echter ook stekken. Gebruik hiervoor niet-bloeiende stengels. Stekken kan vanaf het late voorjaar tot in de zomer.

Grote planten kunnen ook gescheurd worden, doe dit in de lente. Pas gescheurde planten geuren erg sterk en zijn onweerstaanbaar voor katten. Gezaaide planten zijn daarentegen minder in trek bij katten, volgens dit Engelse rijmpje:

“ Set it, you won’t get it.
Sow it, they won’t know it! ”

Dit komt doordat bij gezaaide kattenkruidplantjes de actinidine-geur (deze stof zit in *Nepeta*) nauwelijks merkbaar is en katten komen daar dus niet op af. Bij het planten van wat grotere planten daarentegen worden de wortels onvermijdelijk wat gekneusd, zodat de geur veel beter merkbaar is, waardoor katten de plant met een bezoek vereren. Andere soorten *Nepeta*, zoals de *Nepeta faassenii* die tegenwoordig in veel tuinen worden geplant, hebben niet de geur en de aantrekkingskracht van het wilde kruid.

Samenstelling van *Nepeta cataria*

Wat zit er nu in deze plant waardoor katten het zo onweerstaanbaar vinden?

Kattenkruid (in het Engels catnip) bevat naast actinidine, verschillende etherische oliën. Eén daarvan is nepetalacton, een stof met een mild hallucinerende werking en de belangrijkste veroorzaker van typisch kattengedrag. Nepetalacton prikkelt organen achterin de neus van katten. Kattenkruid moet daarom worden ingeademd om effect te hebben: grote kans dat u de kat ziet ‘flemen’, zoals dit wordt genoemd; de kat doet zijn bekje een beetje open en de bovenlip wordt opgetrokken. De kat drukt daarbij zijn tong tegen zijn gehemelte en perst zo lucht door het reukorgaan. De reukzin van de kat wordt op deze manier verscherpt en de geur in geconcentreerde vorm waargenomen: een soort ruiken-proeven in plaats van ruiken alleen.

Gebruik

Als medicinaal kruid geniet kattenkruid tegenwoordig veel minder bekendheid dan vroeger, hoewel het een zeer dankbaar kruid is dat, omwille van de aangename smaak en de afwezigheid van nevenwerkingen, erg geschikt is voor kinderen.

Een eerste groep van indicaties waarvoor kattenkruid veel wordt toegepast zijn infectieziekten met lichte tot matige koorts, zoals verkoudheden en griepachtige beelden. Vooral vanwege de transpiratiebevorderende en de

koortswerende eigenschappen van het kruid.

Vervolgens kan kattenkruid gebruikt worden bij allerlei klachten van het spijsverteringsstelsel, vooral een bemoeilijkte spijsvertering of spanningsklachten, dus onder andere indigestie, brandend maagzuur, winderigheid, maar ook krampjes bij jonge kinderen. Het kauwen op de verse kattenkruidbladeren helpt bij kiespijn om de pijn te verzachten.

Voor culinair gebruik is *Nepeta* beperkt toepasbaar. Slechts 1 recept heb ik op Internet gevonden met de prachtige naam: “Lamstoverij met *Nepeta*, abrikozen en couscous”. Ook kan er van *Nepeta* thee worden getrokken of het kan verwerkt worden in tabak.

Maar ook uw kat is te verwennen met een kattenkruid-theemengsel:

Neem hiervoor een volle eetlepel kattenkruid, 125 ml. kokend water en 125 ml. kattenmelk (lactosevrij). Laat het kattenkruid gedurende 10 minuten trekken in heet water, roer dit regelmatig om. Als het een beetje is afgekoeld roer dan de kattenmelk er doorheen, controleer of het niet te warm is en serveer.

Voor katten is kattenkruid een grote aanwinst in de tuin. Ze zitten er graag naast, in of op. Rolleballen er graag in en knabbelen of likken aan de stengels of de bladeren. Tijdens deze bezigheid kijken ze vaak gelukzalig en sommige katten gaan er van kwijlen. Enkele katten kunnen agressief reageren op de geur van *Nepeta*. Overigens reageren niet alle katten op kattenkruid, dit is genetisch bepaald. U kunt kattenkruid ook gebruiken om uw kat bijvoorbeeld te leren haar krabpaal te gaan gebruiken. Wrijf de paal in met kattenkruid, of spuit kattenkruid erop (spuitflesjes zijn in de dierenwinkel te koop als Catnip). Zo hebben mens en kat plezier aan dit plantje, tenminste, als het de kans krijgt om te groeien...

Bronnen: o.a. AnneTanne.be, LICG.nl

Canon supplement (6)

Toon Hoefsloot

In de canon van Heino – op blz. 60 en 61 – is een venster opgenomen over het station van Heino. In deze aflevering van Canon supplement als toevoeging op dit venster het tweede deel van een uitgebreide notitie over het al dan niet voortbestaan van het station Heino.

Resumé deel 1

In de jaren 60 van de vorige eeuw deden geruchten de ronde dat de spoorlijn Zwolle-Almelo opgeheven zou worden. Het streven van de NS naar meer rendement leek het voortbestaan van de lijn in gevaar te brengen. Het gevaar werd afgewend doordat de reizigersaantallen in de loop der jaren sterk toenamen. Tengevolge van de doorgevoerde automatisering in de jaren 70 werd wel de kaartverkoop drastisch gewijzigd. De dienstverlening op het station werd gestopt. Er werd een nieuw wachtlokaal gebouwd, maar gelukkig bleef het oude, karakteristieke stationsgebouw gespaard. In maart 1989 kwamen opnieuw dreigende berichten in de regionale kranten: van de plannen van de Werkgroep Spoorverbinding Zwolle-Twente om een snellere treinverbinding tussen Zwolle en Enschede te realiseren, dreigde het station van Heino de dupe te worden. Het leidde tot felle protesten in de gemeenteraad en de bevolking van Heino. Gelukkig namen Gedeputeerde Staten ook stelling tegen de plannen en leek de kou vooreerst uit de lucht.

U nadert station Heino... deel 2

Acties

Wie dacht dat het zwaard van Damocles boven het station van Heino nu wel zou zijn weggehaald, kwam bedrogen uit. Eind november 1989 kreeg Ben Nitrau een intern, geheim rapport van de NS in handen, een notitie waarin stond dat de NS-directieraad ermee instemde dat de spoorverbinding Zwolle - Enschede kwalitatief zou worden verbeterd door middel van een versnelde één uur stopdienst. Station Heino, opstapplaats met het minste aantal reizigers, zou niet in dat plaatje passen en gesloten worden. Het gemeentebestuur van Heino was verrast, maar wilde meer over de plannen weten alvorens stappen te ondernemen. Bovendien gaf het college er de voorkeur aan eerst nader overleg te plegen met de provincie en de NS. Er werd overigens vóór het uitlekken van het rapport al langere tijd overleg gevoerd over de toekomst van het station Heino in het Provinciaal Overleg-organ Openbaar Vervoer (POOV).

Het wereldkundig maken van het geheime rapport wekte uiteraard verbazing en onbegrip bij de Heinose bevolking. Na alle commotie over het uitlekken van de inhoud van deze notitie kwam de persvoorlichting van de NS al snel met een sussende reactie: sluiting van het station in Heino zou niet voor 1995 plaatsvinden. Het rapport was een advies aan de overheid en sluiting zou pas dreigen als de directieraad van de NS de plannen tot verbetering van de lijn Zwolle - Enschede zou mogen uitvoeren met toestemming van het ministerie.

De plaatselijke actiegroep 'Behoud het station', die enkele maanden eerder al een handtekeningenactie op touw had gezet, vond bij monde van Ben Nitrau de informatie tamelijk verontrustend. Enerzijds viel het mee dat er blijkbaar geen dreiging bestond dat het station al bij het ingaan van een volgend dienstrooster gesloten moest worden, anderzijds zou het naïef zijn om nu maar met de armen over elkaar te gaan zitten. Immers, de feiten op zich in het rapport werden niet ontkend.

Salland op een zijspoor

Niet alleen het station van Heino, maar ook dat van Dalfsen werd met sluiting bedreigd. De gemeentebesturen verzetten zich daartegen maar matig, omdat de NS de indruk wekten dat zij voornemens waren de plannen pas op lange termijn ten uitvoer te brengen. In een kritisch artikel op 2 december 1989 reageerde het Overijssels Dagblad daarop fel, betitelde de berichtgeving van de NS als zoethoudertje en vroeg zich af of de NS vooral Salland op een zijspoor wilden zetten. Het werd geïllustreerd met een aantal voorbeelden. Eerst was op het traject Zwolle-Enschede in Almelo een erg lastige overstap ingevoerd, waardoor het traject als het ware verknipt werd. Wie in Zwolle moest overstappen op de trein naar Heino-Raalte-Nijverdal liep zich de benen uit het lijf om bij die trein te komen. Die stond helemaal aan het achterste perron. Eenmaal bij de trein gearriveerd was men al halverwege Heino. Passagiers die in Enschede of Hengelo per trein naar Raalte-Heino-Zwolle wilden, moesten zelf maar uitzoeken welke trein ze moesten nemen. Op de gele aanduidingsborden stonden deze plaatsen namelijk niet meer aangegeven. Bovendien was het materieel dat op dit traject werd ingezet hopeloos verouderd. De treinstellen waren smerig en reden niet op tijd. En nu zou dan het station Heino worden opgeofferd ten koste van het (anti) openbaarvervoerbeleid van de NS...

De gemeenteraad van Heino zag natuurlijk ook de ernst van de situatie in en wilde alles in het werk stellen om het station te behouden; het mobiliseren van landelijke politici om het standpunt van de directie van de NS te beïnvloeden, samenwerking met andere gemeenten die in dezelfde situatie verkeerden en overleg met het provinciaal bestuur waren enkele van de pogingen die de raad wilde ondernemen. Naast het opzetten van een breed platform waarin behalve politici ook andere belanghebbenden zoals gebruikers en de middenstand zitting zouden moeten hebben, pleitte actievoerder Ben Nitrauw ook voor meer betrokkenheid van de bevolking bij acties. En dat alles om bij de NS aan te tonen dat het station voor Heino van het allergrootste belang was. Carnavalsvereniging De Sökkestoppers, maatschappelijk betrokken als altijd, gaf in februari 1990 bij de opening van het carnaval een goed voorbeeld met een ludieke actie op de stations van Zwolle en Heino.

Februari 1990.
Carnavaleske actie met
serieuze ondertoon.

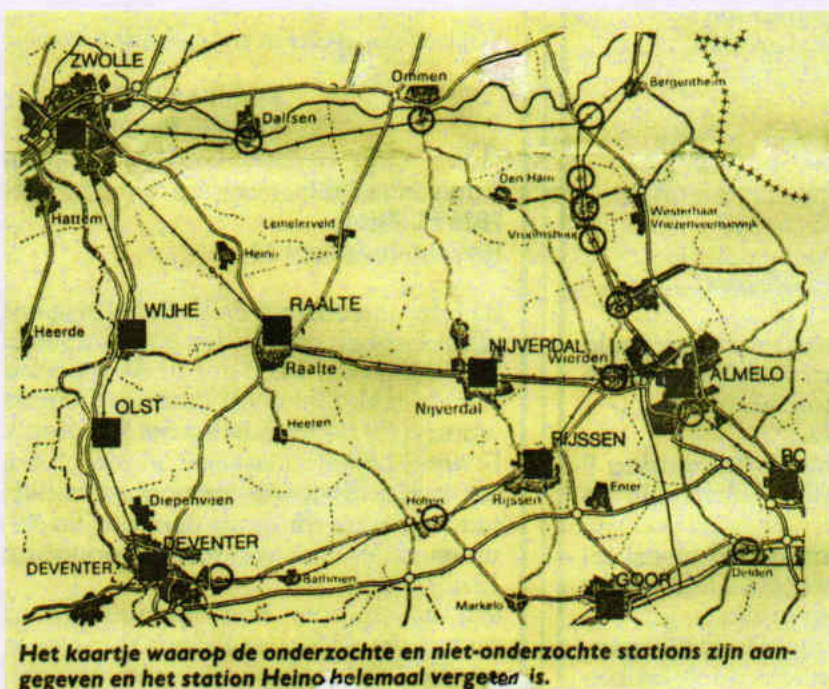
Tijd werkt in het voordeel

Drie januari 1991. Het was op die dag precies 110 jaar geleden dat reizigers voor het eerst gebruik konden maken van de spoorlijn Zwolle - Almelo. Van een definitief besluit over het al dan niet sluiten van station Heino was op deze historische datum nog geen sprake. De diesel tussen Zwolle en Almelo boemelde vredig voort en stopte ook nog steeds in Heino, zodat de lobby voor het openbaar vervoer zich steeds vaster kon nestelen in de samenleving.

Eind 1991 zou er mogelijk meer bekend worden over het voortbestaan van het station Heino als halteplaats. Het wachten was op de Milieu Effect Rapportage (MER), een onderzoek naar het effect op het milieu van het verbeteren van de weg Zwolle - Almelo (Rijksweg 35), afgezet tegen het effect dat de verbetering van de spoorwegverbinding tussen beide plaatsen op het milieu zou hebben. Zou op grond van de resultaten van het rapport voor verbetering van de N35 gekozen worden, dan zou het station Heino als halteplaats gered lijken. Maar ook als het een verbetering van de spoorwegverbinding werd, dan nog zouden de kansen voor het station Heino niet definitief verkeken zijn. De resultaten van de MER-studie kwamen er eind 1991 niet, zagen zelfs eind 1992 het levenslicht nog niet. Hoe langer besluiten uitbleven, hoe meer de tijd in het voordeel van het station Heino leek te werken.

Opknappbeurt

De spoorwegen wachtten de uitkomsten van de rapportage af en waren voornamelijk niet bereid het traject te verbeteren door twee sneltreinen per uur tussen Zwolle en Almelo te laten rijden (die ook doorrijden naar Enschede) en daar naast twee stoptreinen per uur te laten lopen en een dubbelspoor aan te leggen. Zo'n opknappbeurt zou niet zonder een forse bijdrage van het Rijk verwezenlijkt kunnen worden.

Een vergeten station...

In de eerste helft van 1991 verscheen een rapportage over toekomstvisies voor stationslocaties in opdracht van de provincie. Het rapport gaf een toekomstbeeld voor de stations met betrekking tot wonen en werken in de omgeving en ging ook in op de mogelijke verzorgingsfunctie met kantoorruimten.

Station Heino was als enige in Overijssel niet in dit rapport over stationsomgevingen opgenomen. Kennelijk bestond voor de makers van dit rapport het station van Heino (al) niet meer. De stations van Raalte, Wijhe en Olst stonden in het rapport vermeld als stations waarvan de omgeving is onderzocht (op het overzichtskaartje te zien aan de zwarte blokjes naast de plaatsnaam). Dalfsen en Ommen waren opgenomen met de kanttekening dat onderzoek van die stations niet relevant was (op het kaartje zijn deze stations omcirkeld).

Bij Heino ontbrak echter elke aanduiding. Geen zwart blokje, geen cirkel was er op het kaartje te vinden. Was er dan geen toekomst voor dit station weggelegd en dus ook geen toekomstvisie? Zowel een woordvoerder van de provincie als de heer Riepma, gemeentesecretaris van Heino, weerlegden die gedachte. De heer Riepma legde uit dat bij Heino gewoon een cirkeltje had moeten staan. Op het gebied van wonen en werken deed Heino in de buurt van het station sowieso niet mee vanwege de zeer hoge landschappelijke waarde van de omgeving en een verzorgingsfunctie met kantoren was al evenmin aan de orde. In het ontbreken van het station Heino in dit rapport zag de gemeentesecretaris geen reden om de alarmklok (opnieuw) te luiden. 'We hebben het station Heino gewoon vergeten', haastte de woordvoerder van de provincie er aan toe te voegen. Het was gewoon een vergissing. Gezien de gevoelige geschiedenis rond het voortbestaan van het station dan wel een erg pijnlijke.

Toch nog vrees voor sluiting

Toen in april 1994 tijdens de vergadering van de commissie AROV (Actieprogramma Regionaal Openbaar Vervoer) de projectnota van het bestuurlijk platform dat streefde naar een verbetering van de spoor- en wegverbinding tussen Zwolle en Twente werd behandeld, rees bij politiek Heino opnieuw de vrees voor sluiting van station Heino. In eerste instantie was in de plannen inderdaad opgenomen dat het station moest wijken. Dankzij een lobby van burgemeester Van den Berg, ondersteund door diverse andere gemeenten langs de spoorlijn, werd in de projectnota het belang van behoud van de huidige haltes juist beklemtoond. Enkele raadsleden zagen in deze zinsnede echter nog geen garantie voor het behoud van het station en spraken hun twijfel uit.

Enkele maanden later, in september, weerspraken voorlichters van de provincie en de NS dat het voortbestaan van station Heino op de tocht zou komen te staan na verbetering van de spoorverbinding Zwolle-Twente. Die geluiden deden weliswaar de ronde, maar er gonsden ook even zoveel tegengestelde geruchten: de trein zou zelfs twee keer per uur in Heino gaan stoppen!

Meebetalen

Eind 1994 verklaarden de provincie Overijssel en de gemeenten langs de 'boemellijn' zich bereid om mee te betalen aan de verbetering van de spoorwegverbinding. Heino moest een ton (100.000 gulden) bijdragen. Burgemeester en wethouders hadden dat bedrag er wel over om een flinke impuls (o.a. een halfuursdienst) aan het traject te geven. In de raadsvergadering van 20 december viel het besluit tot 'het aangaan van de verplichting tot betaling van een bijdrage van maximaal 100.000 gulden in de cofinanciering voor verbetering van de spoorwegverbinding Zwolle-Twente'.

Naar een halfuursdienst

Bij het ingaan van de nieuwe dienstregeling in mei 1998 was het de bedoeling om de stoptreinen Zwolle-Enschede tweemaal per uur te laten rijden. De vernieuwing en het geschikt maken van het traject (o.a. verlenging van perrons en vernieuwing van de beveiliging) voor het gebruik van het nieuwe, snellere treinmaterieel was niet op tijd klaar, waardoor het nog tot januari 1999 duurde voordat de gewenste halfuursdienst tussen Zwolle en Wierden gereden kon worden. Tot januari 1999 werd met verschillende nooddienstregelingen gereden. Zo zorgden bijvoorbeeld bussen voor vervangend vervoer tussen Zwolle en Heino en tussen Heino en Nijverdal.

Trein op stroom

En nu worden binnen afzienbare tijd, tenminste als het aan Provinciale Staten ligt, de dieseltreinen vervangen door elektrische treinstellen. En dat de Provincie de spoorlijn van het Rijk gaat overnemen, lijkt nog slechts een kwestie van tijd.

Ondanks alle dreigingen van sluiting is ons station al die jaren fier overeind gebleven en maken jaarlijks vele duizenden reizigers dankbaar gebruik van deze rustieke opstapplaats.

Bronnen:

- Archief gemeente Heino, notulen van de raadsvergaderingen 1989-2000.
- Krantenknipselarchief Omheining.

Op de boekenplank (4)

Toon Hoefslout

Nieuwe aanwinsten

Onze bibliotheek bevat op dit moment meer dan 670 boeknummers. Onlangs hebben we weer enkele exemplaren kunnen toevoegen aan ons gevarieerde arsenaal aan boeken.

Oren van steen is een prachtig uitgevoerd boek, uitgegeven ter gelegenheid van het 160 jarig bestaan van Donatus. Donatus verzekert al zoveel jaar monumentaal erfgoed; van oudsher kerken en kloosters en sinds een aantal jaren ook herbestemd religieus erfgoed en niet-religieuze monumenten. Het boek bevat 24 verrassende bloemlezingen van Nederlandse monumenten.

Van stal gehaald is een rijkelijk geïllustreerd boek dat 70 authentieke huisdierrassen beschrijft, geschreven door René Zanderink.

Het Sallandse boerenleven in de 20ste eeuw, bevat verhalen van de 90-jarige MRIJ-veefokker en fruitteler Derk Steenbruggen, opgetekend door onze oud-plaatsgenoot Ewout van der Horst.

Het boekje *75 jaar de Haan Machinefabriek* vertelt ons de historie van een familiebedrijf, van dorpssmid – Jacob de Haan – naar een moderne machinefabriek. Oud-directeur Tije de Haan, heeft hiermee zeker een bijdrage gele-

verd aan een stukje industriële geschiedschrijving van Heino.

Te koop aangeboden boeken

Ons scherp geprijsde tweedehands boekenaanbod, waaronder een aantal fraaie exemplaren, is te vinden naast de bibliotheek: drie planken vol boeken met een grote variëteit aan onderwerpen en thema's. Een must voor de echte snuffelaar! Elke maandagochtend tussen 10.00 uur en 12.30 uur bent u van harte welkom om te snuffelen in ons tweedehands boekenaanbod.

Verkooppunt

Voor de Stichting 'Verdwenen molens' zijn wij verkooppunt van het prachtige, geheel in kleur uitgevoerde boek *Overijsselse windmolens toen en nu*, geschreven door Gerard Varwijk en uitgegeven door drukkerij Waanders te Zwolle.

Het boek heeft een afmeting van 25 cm breed en 29 cm hoog, het gewicht is bijna 2500 gram. Dankzij de vele sponsors heeft men de prijs laag weten te houden: € 29,90.

Voor molenboekenverzamelaars is dit boek een echte aanrader!

Via onze website

www.historischeverenigingheino.nl

kunt u kennismaken met de activiteiten
van onze vereniging

Al weer twintig jaar geleden 1993 - 1e kwartaal

Marijke Donath

2 januari

Een mooie nieuwjaarstraditie zijn de spandoeken die elke jaarwisseling in het centrum van Heino worden opgehangen. Ook vrijdagmorgen hingen ze er weer. Het thema waarmee de lakens ditmaal waren beletterd viel te voorspellen: de werkloosheid natuurlijk. De sluiting van Heino Krause en Heleco heeft diepe sporen getrokken, ook al geeft het behoud van Aver Heino weer wat hoop voor de toekomst.

5 januari

De spoorwegovergang aan de Molenweg bij Lierderholthuis zal in de loop van 1993 worden voorzien van een AHOB-installatie. Momenteel wordt de Molenweg beveiligd d.m.v. knipperlichten. De Molenweg stond hoog op de prioriteitenlijst vanwege de ongevallen die er in het verleden hebben plaatsgevonden. In overleg met de NS is vastgesteld dat de gemeente Heino een deel van de kosten, te weten 58.500 gulden voor haar rekening neemt.

6 januari

Met de opening van hun nieuwe dansschool, in de voormalige textielwinkel van Boerhof, is een grote wens van Johan en Rieneke Ruitenbergh in vervulling gegaan. Eerder gaven zij dansles in Gebouw Vrede. Alhoewel deze samenwerking tot volle tevredenheid van beide partijen verliep, wilde het echtpaar toch de beschikking hebben over een eigen ruimte. 'In gebouw Vrede konden wij alleen op de dinsdagavond terecht. Voor bijvoorbeeld privéles en dansavonden was geen ruimte', vertelt Rieneke Ruitenbergh.

Dansschool Ruitenbergh is al bijna een halve eeuw een begrip in Heino, maar ook in dorpen als Raalte en Lemelerveld zijn generaties jongeren opgegroeid met dansles van Ruitenbergh. In 1945 begon vader Ruitenbergh met het geven van de eerste danslessen. Eerst aan de Stations-

weg in café Muller, later in café Van Rijssen en tot voor kort in gebouw Vrede, waar zoon Johan al acht jaar les heeft gegeven. Johan wijst er met klem op dat de danslessen in Raalte en Lemelerveld gewoon doorgaan.

9 januari

Het mortuarium in Heino is door de gemeente verkocht aan de Stichting Rouwcentrum. Met de overdracht is een bedrag van veertigduizend gulden, inclusief vijfduizend gulden voor de roerende zaken, gemoeid. De verkoop past in het kader van de privatiseringen die de gemeente Heino wil doorvoeren.

12 januari

Na een dienstverband van veertig jaar als besteller bij de PTT heeft Bernard Offenbergh afscheid genomen van zijn collega's. 'Ten tijde van het staatsbedrijf was je nog echt postbode.

Je had als het ware een soort postkantoor op zak. Je nam stortingen en inleggeld voor spaarbankboekjes mee. Oudere mensen die je het AOW-geld kwam brengen waren ontzettend blij dat je kwam, want ze hadden vaak de hele dag nog geen bezoek gehad. Omdat je met geld omging was je voor veel mensen een soort vertrouwensman. Waren er problemen, de postbode stond altijd klaar om te helpen. Zo kon het gebeuren dat ik niet alleen de post in de fietstas had, maar ook een paar leverworsten. Naast de vrolijke kant zijn er ook nare momenten geweest. Je kunt het ook treffen dat je bij een huis komt waar net iemand overleden is. Dan moet je naar de baar toe en sta je echt met een mond vol tanden. Volgens hem had menig een geen benul van wat het werk van postbode inhield. Veertig jaar moest ik om vijf uur 's morgens uit bed. Nieuwbouw was er in de begintijd nog niet. Alleen zandpaden. Weilanden en wegen stonden soms blank. Het is ook gebeurd dat ik met de fiets op de nek door de sneeuw moest. De laatste jaren werd het steeds zakelijker. Tegenwoordig is de besteller meer een reclameboer. Nu heb je alleen de verantwoordelijkheid om de post netjes op de goede plek te brengen. Het is dom werk geworden. De aanstaande sluiting van het postkantoor heeft de beslissing om te stoppen zeker vergemakkelijkt. Als je veertig jaar meeloopt wordt het een zaak van jezelf. Dat wordt nu achter je rug afgebroken. Ik lig er niet wakker van, maar ik vind het wel ontiegelijk jammer'.

13 januari

De eerste stap naar verbetering van het jongerenwerk in Heino wordt gezet. B en W stellen de gemeenteraad voor geld, dat nog in het potje voor verbouw van De Haere zit, beschikbaar te stellen voor verbetering van de akoestiek van de grote zaal in dit sociaal-cultureel centrum. Betere akoestiek maakt onder meer popconcerten mogelijk. 'Als je nu in een kopje koffie roert, hoor je dat in de hele zaal. De akoestiek zal verbeterd worden door het aanbrengen van zogeheten 'baffels', een soort van jaloezieën die tegen het plafond geplaatst worden. Door ze in

aantal te variëren, is het mogelijk de akoestiek af te stemmen op het gebruik. Een zaal heeft andere akoestiek nodig tijdens een vergadering dan met een popconcert', aldus de gemeentesecretaris. Naast uitbreiding van het jongerenwerk zullen ook cursussen van het sociaal cultureel werk naar de grote zaal verhuizen.

16 januari

De gemeente Heino gaat paal en perk stellen aan de vernielingen in de plaatselijke gemeentetuin, ook wel bekend als de Hof van Rakhorst. Het college van B en W heeft hierover een brief ontvangen van een verontruste inwoner van de nabij gelegen Plataan. De vernielingen kunnen ongestraft plaatsvinden aangezien de tuin zich buiten het zicht van veel mensen bevindt. B en W hebben de politie gevraagd een oogje in het zeil te houden.

20 januari

Op last van staatssecretaris De Graaf-Nauta (binnenlandse zaken) hebben gedeputeerde staten van Overijssel gisteren besloten, opnieuw te gaan werken aan de gemeentelijke herindeling van Lemelerveld. Het Sallandse dorp is nu verdeeld over Dalfsen, Heino, Ommen en Raalte. Vorig jaar ging de aansluiting van Lemelerveld met een van deze gemeenten niet door, nadat de meeste inwoners via een referendum hadden laten weten herindeling niet te zien zitten. Toen zich vervolgens ook binnen het provinciebestuur een forse politieke meerderheid aftekende tegen herindeling, bliezen GS de procedure af. Dat was duidelijk tegen het zere been van de staatssecretaris. Zowel schriftelijk als mondeling gaf ze de provincie Overijssel te verstaan hiermee niet akkoord te kunnen gaan. Noodgedwongen gaan GS daarom maar weer met de betrokken gemeenten om de tafel zitten. Dit gesprek zal eind maart plaatsvinden, waarna GS binnen drie maanden een herindelingsplan op tafel willen leggen.

22 januari

De gemeenteraad van Heino wil de 'woningnood' in het dorp oplossen door strenge regels

te hanteren bij de uitgifte van bouw kavels. De aanvrager móet voortaan economisch of maatschappelijk gebonden zijn. In dat laatste geval moet hij er de laatste drie jaar gewoond hebben, of tenminste zes van de laatste tien jaar. Wie in de laatste tien jaar al een bouw kavel heeft gekocht komt niet in aanmerking voor een nieuwe kavel. De doorslaggevende reden tot deze maatregel is, dat er een lange lijst bestaat van Heinoërs die wachten op een bouw kavel, wier kansen door de concurrentie vanuit vooral buurgemeente Zwolle - waar de grondprijzen stukken hoger zijn - worden verkleind. Mensen die louter in Heino willen wonen vanwege de lage grondprijzen kunnen met deze nieuwe regels worden geweerd.

23 januari

De buurtdorpen Heino en Wijhe boeken nogal uiteenlopende resultaten met de inzameling van groente-, fruit- en tuinafval. Nog geen enkele lading uit Heino is afgekeurd, terwijl pas vorige week het Wijhese GFT-afval voor het eerst door de beugel kon. In Ommen, Dalfsen, Nieuwleusen en Avereest, waar de gescheiden inzameling nog moet beginnen, denkt men het midden te kunnen houden tussen Wijhe en Heino. Het probleem is dat de inzameling nogal nauw luistert. Een paar vuilniszakken in een vrachtwagen GFT en de Milieudienst keurt de hele lading af. Deze komt dan gewoon bij het restafval terecht, zodat de gemeente de volle mep moet betalen. In Heino is de inzameling een successtory. Sinds oktober wordt er met de groene en grijze containers gewerkt en nog geen enkele keer vond de Milieudienst in Zwolle de hoeveelheid niet-organisch afval bij het GFT-afval te groot.

27 januari

De gemeenteraad van Heino ging gisteren akkoord met het voorstel van B en W om de vergoedingsregeling voor vrijwilligers bij de brandweer te wijzigen. De toelichting van brandweercommandant P. Polstra op het jaarverslag 1992 - voordat de raadsvergadering begon - wierp dus direct vruchten af. Hij bood het eerste jaarverslag in de geschiedenis van de

Heinose brandweer aan burgemeester Van den Berg aan. In zijn toelichting op het jaarverslag gaf Polstra aan dat de brandweer positief bezig is. Volgens hem was de tijd rijp om dit eens in het openbaar duidelijk te maken. De brandweer beschikt over goed opgeleide mensen. Polstra benadrukte het belang van de vrijwilligers. 'Met hen moet je niet teveel sollen. Zonder vrijwilligers heb je zeker geen goedkope brandweer meer'. In de laatste jaren heeft de gemeente een aantal wensen gerealiseerd, zoals een tankauto-spuut.

27 januari

Heino gaat definitief de kant van het toerisme op. Te beginnen met een forse verhoging van de subsidie voor de VVV, een folder waarin de gemeente zichzelf aanprijst en een folder waarin het zwembad in het bijzonder de aandacht van de toerist moet trekken.

B en W opperden onlangs, op aandringen van een oriënterende werkgroep, het plan om het plaatselijke VVV-kantoor nieuw leven in te blazen. De raadsleden konden instemmen met een verhoging van de jaarlijkse subsidie. De Heinose VVV heeft inmiddels met de grotere broer in Raalte afspraken gemaakt over verdergaande vormen van samenwerking. Raalte mag facilitaire diensten aan Heino verlenen, hetgeen inhoudt dat als er weer minimaal een balie voor de VVV in Heino is, daar ook boekingen, reserveringen en dergelijke gemaakt kunnen worden. De opdrachten worden dan in Raalte uitgevoerd.

De VVV Heino wordt ondergebracht in het pand aan de Canadastraat waarin Karin Journee haar lingeeriezaak had. In de toekomst is vestiging op het voormalige Heleco-terrein mogelijk.

Van de bestuurstafel

Het jaar 2013 is al een paar maanden gevorderd als het eerste nummer van contactblad Omheining bij u op de deurmat valt. Bij deze, zij het wat aan de late kant, wenst het bestuur u allen alsnog een gelukkig en bovenal gezond 2013 toe. Laten we er met z'n allen een mooi jaar van maken.

De traditionele kerstwandeling was een mooie afsluiting van 2012. Er waren maar liefst 1022 deelnemers. Een pluim en een steun in de rug voor de organisatoren en de vele vrijwilligers. Elk jaar weer weten zij dit met veel inzet voor elkaar te krijgen. De wandeling ging deze keer richting Het Relae. Zoals altijd werd er gewandeld aan de hand van een routebeschrijving in de vorm van een handzaam boekje met heemkundige wetenswaardigheden over hetgeen onderweg te zien was. De koffiepauze vond plaats op de boerderij van de familie Heuven, Hogebroeksweg 33 te Raalte. Tijdens de pauze kon men genieten van kerstliederen die door De Pompedoers ten gehore werden gebracht. Tijdens de wandeling was ook herhaaldelijk het sonore geluid van de midwinterhoornblazers uit Haarle te horen. De korte route had een lengte van 7 km en de lange route was 10 km.

Geïnspireerd door de grote deelname aan de kerstwandeling zijn de organisatoren inmiddels al begonnen met de voorbereidingen van de paaswandeling, die op tweede paasdag 2013 gehouden wordt.

Door de werkgroep Geschiedenis is een prachtig geïllustreerd boek met wetenswaardigheden uit het buitengebied van Heino samengesteld. Het is getiteld: Oud Boerenland deel 1. Het omvat de geschiedenis van de wijken Delmte Nieuwstad, Kloosterhoek, Blankenfoort Lenthe en Het Moer. Honderd pagina's met 40 afbeeldingen en kaarten. In het boek worden ongeveer 200 boerderijen beschreven. De bewoners hiervan zullen door Omheining rechtstreeks benaderd worden over deze uitgave. Een exemplaar kan elke maandagmorgen van 10.00 tot 12.30 uur worden ingezien in ons

gebouw. De prijs zal rond de € 40,00 komen te liggen. Aan het boek hebben meegewerkt: Herman Overkamp, Edgar Stapelveld, Jan Jonge Poerink, Jan Peters, Geerlig Nijland en René Mulder.

Sinds kort beschikt Omheining over een nieuwe promotiefolder. Deelnemers aan de kerstwandeling kregen elk een exemplaar uitgereikt. De folder zal tijdens evenementen, zoals de Pompdagen, verder worden verspreid.

De algemene ledenvergadering wordt dit jaar op maandag 25 maart gehouden. Bij dit contactblad is een uitnodiging gevoegd tot het bijwonen van de vergadering. Het bestuur hoopt u allen dan te kunnen begroeten.

Schenkingen

Van de heer H. Brok, Klaproos 21, beddientijk met drie kussenslopen, een witte schort, een onderbroek, een vlinderstrikje en een rokkenklem.

Via mevrouw J. de Goede, Prinses Wilhelminastraat 9, van mevrouw Buitenkamp uit Lisse, ansichten en foto's van Heino.

Van de heer K. Rietberg, Muntzstraat 16, ansichten van Heino.

Via de heer D. Stegeman, Brinkweg 13, uit de nalatenschap van de familie H. van der Veen, boeken en tijdschriften.

Van de heer G.W. Zwolschen, De Cingel 39, vier CD's met daarop van zijn echtgenote Jitka Fiedlerová aquarellen, acryl schilderijen, schetsen en tekenstrips; van zijn zoon Daniël gedichten en van zichzelf gedichten en verhalen. Zie ook

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein omheint, in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde

'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website:

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Contributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid

€ 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar

Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)

Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,

Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, voorzitter,

Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

M.J.M. Bisschop, vice-voorzitter,

Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

C.J. Horstman, secretaris,

Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino,
tel. 392109

D.J. Buitenkamp, penningmeester,

Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,

8141 PJ Heino, tel. 391803

B.J. Horstman, De Horst 10,

8141 BA Heino, tel. 392622

J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,

8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,

8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, Oosteinde 11,

8141 AR Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,

Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560

en J.M.W. Kappert-Kogelman,

Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: Vacant.

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,

Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J.Jonge Poerink,

De Cingel 43, 8141 BW Heino, tel. 392427

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,

Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino, tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: B.J. Horstman,

De Horst 10, 8141 BA Heino, tel. 392622

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,

Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1

8141 DG Heino, tel. 391698, eindredactie

E-mail: ton.weulink@kpnplanet.nl

J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25

8141 TL Heino, tel. 391986

A. van de Wetering, Tarweakker 43,

8141 HW Heino, tel. 392330, vormgeving / opmaak

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Sonodruk, Heino

ISSN 1384-8461

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

NUMMER **2** 33^e JAARGANG - JUNI 2013

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
33e jaargang - nummer 2 - juni 2013

INHOUDSOPGAVE

blz. 26	Van de redactie
blz. 27	Dieks Laanbroek (deel 2) - R. Stavorinus
blz. 30	Het sigarenzakje (2) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 32	Sprekende foto's (90) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 34	Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - T. Groenheide
blz. 35	Restauratie familiegraf - S.E. baron van Voorst tot Voorst
blz. 36	Een leerling-bouwplaats aan de rekbare rand van het dorp - A.B. Hoefsloot
blz. 41	De rechten voor een kerkgebouw - R. Mulder
blz. 43	Restauratie voltooid - D. Weulink
blz. 44	Al weer twintig jaar geleden 1993 - 2e kwartaal - M.S.H. Donath-Hoppen
blz. 47	Van de bestuurstafel
blz. 48	Colofon

Van de redactie

Het voorjaar heeft lang op zich laten wachten maar nu schijnt de zon en nodigt het weer uit tot allerlei activiteiten. Vooral het werken in de tuin levert goede resultaten op. Toch hoop ik dat u tijd en rust kunt vinden om te genieten van dit gevarieerde nummer van ons contactblad.

In de rubriek 'Spreekende foto's' beschrijft Jennie Pruim de levensgeschiedenis van Alberta Brouwer-Weulink.

Namens de werkgroep 'Allegaardje' laat Toos Groenheide u weten wat enkele goede eigenschappen van kamille zijn.

Roland Stavorinus uit Zwolle schreef een verhaal over Dieks Laanbroek. In dit nummer vindt u hiervan het tweede en laatste deel.

Onder de titel 'Een leerling-bouwplaats aan de rekbare rand van het dorp' beschrijft Toon Hoefsloot de geschiedenis van een leerling-bouwproject uit de jaren 70 van de vorige eeuw.

Naast de vaste rubriek 'Al weer 20 jaar geleden', door Marijke Donath, zijn er nog bijdragen van de familie Van Voorst tot Voorst over de restauratie van het familiegraf in Zwolle en van René Mulder over het 150-jarig bestaan van de r.k.-kerk in Lierderholthuis.

Deel 2 van 'Het sigarenzakje', geschreven door Jennie Pruim, gaat over de winkel van B.A. van Dam aan de Stationsweg.

Tot slot ziet u hoe fraai de statenbijbel, die we in oktober 2011 mochten ontvangen, is gerestaureerd.

Namens de redactie wens ik u veel leesplezier toe.

Dieni Weulink

De kopij voor het septembernummer moet voor **15 juli 2013** ingeleverd worden.

Met dank aan de correctoren:

M. Donath-Hoppen, N. Elsinga, T. Hoefsloot, J. Melenhorst,
N. Nijland-van Egmond, G. Peeters, J. Peters en W. Steenberg.

Dieks Laanbroek (deel 2)

Roland Stavorinus

Commissie voor nationale feesten.

Dieks Laanbroek staat links van de man met bolhoed (met lichte hoed).

Feesten

Dieks is betrokken geweest bij tal van feesten en bijzondere gebeurtenissen. Zijn rol valt goed te verklaren vanuit zijn taak als opzichter van de gemeente Heino. Zo zien we hem op twee foto's uit 1906 en 1911. Beide keren gaat het om een plaatselijk feest. Op de eerste foto herkennen we hem tussen andere leden van de commissie voor nationale feesten en op de tweede foto zien we hem op een ladder. Deze foto is waarschijnlijk genomen op 4 of 5 september, tijdens een plaatselijk feest met een kermis.

Vereniging voor vreemdelingenverkeer

Heino had een vereniging die zich bezighield met toerisme, een voorloper van de VVV. Dieks Laanbroek was voorzitter van deze vereniging. De belangrijkste activiteit was: Heino op de kaart zetten voor buitenstaanders. Eind

1938 trad Dieks af en werd hij opgevolgd door H. Weertman. In de laatste vergadering werd besloten de A.N.W.B. te verzoeken op wegwijzers te Zwolle en andere omliggende plaatsen Heino te vermelden (10 december 1938).

Familie

Dieks werd op 24 april 1874 geboren in de katterstede De Haan, aan de weg richting Raalte. Dit pand is begin jaren vijftig afgebroken. Hij heeft altijd in Heino gewoond en gewerkt. Sinds 1895 woonde hij in het huis Dorpsstraat 69, toen N19.

In 1898 trouwde hij met Fien (Roeloffine Janna) Kruisdijk, die afkomstig was uit de streek tussen Lierderholthuis en Herxen. Vanaf haar trouwen woonde ze in het huis van de ouders van Dieks.

De familie van Dieks werd verrijkt met een

grote schoonfamilie. Fien Kruisdijk komt uit een heel groot gezin, ze heeft dertien broers en zussen. Velen wonen in de buurt, o.a. in Heino, Wijhe, Zwolle en Dalfsen. Regelmatig komen ze op bezoek aan de Dorpsstraat. En natuurlijk ook vice versa. Misschien dat een grote schoonfamilie het gemis aan zijn broer wat heeft verzacht. Na 1900 ziet Dieks hem slechts zelden. Johannes verblijft in Indonesië als architect bij de genie van het K.N.I.L. Wanneer in 1905 Dieks en Fien een tweeling krijgen, worden de kinderen vernoemd naar hem en zijn vrouw; Johannes en Lien. Een aantal keren komt Johannes met verlof naar Nederland. Pas na 1926 wordt de band weer aangehaald. Dan gaat Johannes met pensioen en gaat hij wonen in Amersfoort in een door hem zelf ontworpen huis.

Dieks en Fien krijgen zeven kinderen, vijf meisjes en twee jongens. Het gezin Laanbroek is hecht. Fien is de spil in het gezin. De meisjes gaan veel met elkaar om en Johannes is voorbestemd om de zaak over te nemen. Hij volgt een opleiding tot timmerman aan de ambachtschool. Ali, Manna en Lei gaan naar de kweekschool in Zwolle aan het Assendorperplein. Henk volgt een technische opleiding. Alleen Anna en Lien volgen geen voortgezet onderwijs. Anna, de oudste, helpt haar moeder in de huishouding en Lien gaat al snel als dienstmeid in betrekking.

Op een foto die genomen is in 1923, ter ere van het vijfentwintig jarig huwelijksfeest van Dieks en Fien, zien we trotse ouders met hun kinderen (helaas ontbreekt deze foto).

Afsluitend

Dieks Laanbroek heeft een rol gespeeld in de samenleving in Heino, een samenleving van voor de Tweede Wereldoorlog. Een periode die zich kenmerkte door gescheiden werelden tussen katholieke en protestante inwoners van Heino. Dat leverde, ten aanzien van de beroepsmatige werkzaamheden, een vaste klantenkring op. Hervormde inwoners gingen nu eenmaal naar de hervormde timmerman Laanbroek en katholieke inwoners naar timmerman Hoppen.

Dat betekende dat Dieks en zijn gezin konden rekenen op vaste inkomsten. Zijn beroep als gemeenteopzichter vulde zijn inkomen aardig aan.

Als in 1929 de crisis uitbreekt, heeft dit gevolgen voor iedereen. Ook in Heino worden bedrijven getroffen. Hoewel het aantal faillissementen in Heino, in de jaren dertig meevalt, wordt er duidelijk minder aanbesteed. Het aantal opdrachten loopt terug.

In 1930 overlijdt de oudste dochter van Dieks en Fien aan tbc. Drie jaar later overlijdt Fien. Een verwaarloosde breuk of beknelling ligt hieraan ten grondslag. Deze gebeurtenissen en de bedrijfsmatige malaise hebben natuurlijk hun weerslag op de gemoedstoestand van Dieks Laanbroek.

Na het uitbreken van de tweede wereldoorlog besluit Dieks zijn bedrijf over te doen aan zijn oudste zoon Johannes. Dit gebeurt op 1 augustus 1941. Ongeveer drie jaar daarna, op 15 maart 1944, overlijdt Dieks na een kort ziekbed.

Mocht u informatie hebben over Dieks Laanbroek, zijn leven en zijn werk, dan verneem ik dat graag van u !

R.Stavorinus@home.nl

1. (Her)Mannes Laanbroek is geboren op 20-12-1840 in Heino, zoon van Teunis Laanbroek en Gerritdina Hartkamp. (Her)Mannes is overleden op 10-04-1910 in Heino, 69 jaar oud. (Her)Mannes trouwde, 31 jaar oud, op 14-03-1872 in Heino met Janna Veldhuis, 23 jaar oud. Janna is geboren op 19-09-1848 in Heino, dochter van Hendrik Veldhuis en Derkien Loman. Janna is overleden op 02-02-1917 in Heino, 68 jaar oud.

Kinderen van (Her)Mannes en Janna:

- 1. Gerrit Hendrik Laanbroek**, geboren op 17-04-1872 in Heino. Gerrit is overleden in 1873 in Heino, 1 jaar oud.
- 2. Hendrikus (Dieks) Laanbroek**, zie 1.2.
- 3. Johannes Laanbroek**, geboren op 10-01-

Dieks Laanbroek staat op de ladder.

1877 in Heino. Johannes is overleden op 30 april 1969, 92 jaar oud. Johannes trouwde, 25 jaar oud, op 14-11-1902 in Den Haag met Wendelina Elisabeth (Lien) Stel.

1.2 Hendrikus (Dieks) Laanbroek is geboren op 24-04-1874 in Heino, zoon van (Her)Mannes Laanbroek en Janna Veldhuis. Dieks is overleden op 15-03-1944 in Heino, 69 jaar oud. Dieks trouwde, 24 jaar oud, op 27-05-1898 in Zwol-lerkerspel (Windesheim) met

Roeloffine Janna Kruisdijk, 24 jaar oud. Roeloffine is geboren op 22-01-1874 in Wijhe, dochter van Roelof Kruisdijk en Janna Dene-kamp. Roeloffine is overleden op 02-01-1933 in Zwolle (Sophia ziekenhuis), 58 jaar oud.

Kinderen van Dieks en Roeloffine:

1. Janna Roeloffine (Anna) Laanbroek, geboren op 09-09-1899. Anna is overleden op 24-11-1930, 31 jaar oud.

2. Manna Johanna (Manna) Laanbroek, geboren op 19-09-1900 in Heino. Manna is overleden rond 1985.

3. Roeloffine Aaltje (Ali) Laanbroek, geboren op 30-10-1903 in Heino. Ali is overleden op 17-08-1952 in Hellendoorn, 48 jaar oud.

4. Johannes (Jo) Laanbroek, geboren op 23-03-1905 in Heino. Jo is overleden op 16-10-1974 in Zwolle (Sophia ziekenhuis), 69 jaar oud.

5. Wendeliena Elisabeth (Lien) Laanbroek, geboren op 23-03-1905 in Heino. Lien is overleden op 10-05-1982 in Heino, 77 jaar oud.

6. Tonia Aleida Gerritje (Lei) Laanbroek, geboren op 12-08-1911. Lei is overleden op 1 maart 2007 in Nijverdal, 95 jaar oud.

7. Hendrikus (Henk) Laanbroek, geboren op 05-07-1916 in Heino. Hendrikus is overleden op 25-06-1994 in Zwolle, 77 jaar oud.

Het sigarenzakje (2)

J.K. Pruim-Reinders

Brood- en banketbakkerij Broeks op 10 augustus 1925.

Zoals uit het opschrift van het sigarenzakje is op te maken, heeft de heer B.A. van Dam een winkel in tabak, sigaren en sigaretten aan de Stationsweg. Tevens verkoopt hij koloniale waren, een term die heden ten dage is verdwenen. Onder koloniale waren verstaat men goederen die uit de voormalige koloniën afkomstig zijn. Het betreft voornamelijk voedings- en genotmiddelen zoals koffie, thee, cacao, rietsuiker, specerijen en palmolie.

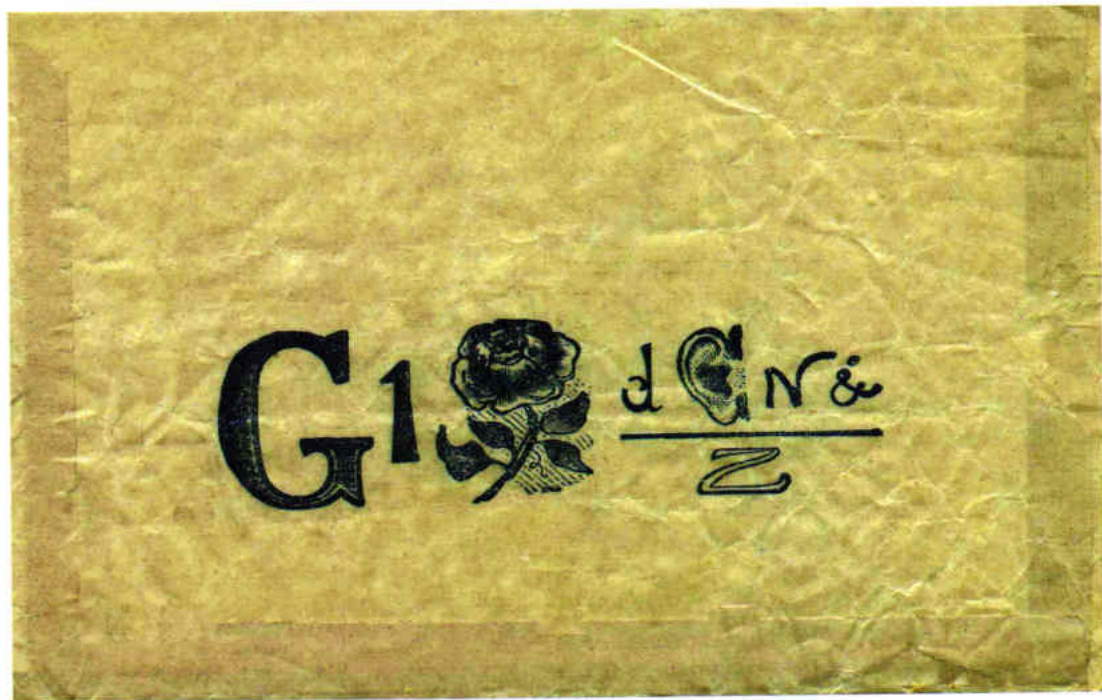
Maar waar heeft de heer Van Dam een winkel aan de Stationsweg? In het bevolkingsregister van 1910-1920 vinden wij hem terug als klompenmaker, op de hoek van de Stationsweg met de Bendijksweg.

Bernardus Antonie van Dam is aan de Stationsweg 24 komen wonen kort na zijn huwe-

lijk op 3 augustus 1911 te Heino met Wilhelmina Gerritdina Offenbergh. De vorige bewoner, kleermaker Rudolphus Hoppen, is naar Ootmarsum vertrokken en zodoende komt er aan de Stationsweg woonruimte vrij. Behalve een klompenmakersbedrijf heeft Bernard van Dam daar ook een winkel.

Wie is Bernardus Antonie van Dam?

Hij wordt te Heino geboren op 7 mei 1886 als zoon van Hendrikus van Dam en Henrica Bosch. Zijn vader is klompenmaker en woont met zijn gezin aan de Dorpsstraat 10. Als zijn moeder overlijdt in 1912 en zijn tweede moeder in 1917, trouwt zijn vader voor de derde keer en wel met Willemina Smalbroek, weduwe van Martinus Cornelis Ohms. Aangezien de weduwe Ohms aan de overkant in de Dorpsstraat

Achterzijde sigarenzakje: Geen roos zonder doornen.

woont, gaat Hendrikus van Dam bij haar inwonen. Vandaar dat Bernard van Dam op 1 juni 1921 van de Stationsweg naar de Dorpsstraat verhuist, naar het huis van zijn ouders.

Klompenmakerij Van Dam is een begrip in Heino. In de latere jaren, wanneer er niet zoveel toekomst meer in de klompen zit, begint de zoon van Bernard, Harrie, met horeca en bouwt in enkele fases een bedrijf op; nu slijterij, catering en partyservice Van Dam.

Wanneer Bernard van Dam van de Stationsweg naar het dorp is vertrokken, wordt Theodorus Broeks op 15 juni 1921 de nieuwe bewoner van dit pand. De heer Broeks is brood- en banketbakker. Hij oefent zijn beroep uit tot zijn overlijden op 29 juli 1945. Vervolgens wordt het bedrijf in 1946 voortgezet door Gerhard Johannes Jansen. In 1962 stopt de heer Jansen als broodbakker. Hij wordt 'koude' bakker, dat wil zeggen dat het brood wordt geleverd door de firma

Dragstra. Hij houdt de kruidenierswinkel aan, maar wordt werknemer bij Hevea Raalte. Omstreeks 1980 valt ook het doek voor de kruidenierswinkel.

Als wij nu het pand aan de Stationsweg bekijken, herinnert ons niets meer aan het verleden. Van oorsprong was het een dubbel woonhuis. In het rechter gedeelte bevond zich de winkel. Het linker gedeelte was een burgerwoning en werd afwisselend bewoond door diverse gezinnen. Nu woont Marianne Jansen met haar echtgenoot Tonnie Geerts in het winkelgedeelte en in het linker deel woont hun zoon John.

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': burgerlijke stand, bevolkingsregisters en familie-advertenties.
- Informatie: José Jansen.

Sprekende foto's (90)

J.K. Pruim-Reinders

Op vrijdagmiddag 12 september 1969 vindt onder grote belangstelling de heropening plaats van de vergrote en vernieuwde kruidenierswinkel van de familie Brouwer in de Veldhoek, waarvan de klantenkring hoofdzakelijk bestaat uit buurtbewoners.

Het kruidenierswinkeltje staat dan al bijna 60 jaar aan de weg van Heino naar Lemelerveld, op de splitsing met de Strenkhaarsweg. Ruim 50 jaar heeft de weduwe Brouwer dit streekwinkeltje geëxploiteerd. In 1962 heeft haar zoon, Henk Brouwer, de winkel overgenomen; maar oma Brouwer is degene die de winkel officieel mag heropenen. Zakenrelaties, burens en familie bezichtigen hierna het kruideniersbedrijf, dat geheel is aangepast aan de eisen des tijds. Naast

de kruideniersartikelen is het assortiment uitgebreid met een vleeswarenhoeck.

Mevrouw Brouwer wordt te Raalte geboren als Alberta Weulink op 25 juli 1890. Na haar huwelijk met Wicher Brouwer op zaterdag 9 november 1912 te Raalte vertrekt zij naar Heino, waar in die zelfde tijd het desbetreffende kruidenierswinkeltje aan de Lemelerveldseweg 46 wordt gebouwd. Uit het huwelijk worden drie kinderen geboren: Derk Jan, Hendrika en Hendrik. Helaas overlijdt Wicher Brouwer al op 50-jarige leeftijd te Heino op 6 oktober 1936. De jongste zoon Hendrik is dan 16 jaar. Hij blijft na zijn huwelijk bij zijn moeder in het ouderlijk huis wonen. Zijn echtgenote is degene die als schoondochter na 1962 de zorg voor de winkel op zich neemt.

Alberta Brouwer-Weulink, 1890-1985, gefotografeerd tijdens de heropening van de kruidenierswinkel.

De familie Weulink is een oud Sallands geslacht. Wanneer we beginnen bij de jaarwisseling van 1800 treffen we Gerrit Gerrits Weulink aan. Hij is geboren op 18 juli 1791 op het Waejer in Hengeveld, gemeente Wijhe. Na zijn huwelijk te Raalte met Teune Stevens op 6 september 1813, vertrekt het jonge paar naar Hattem. Gerrit Weulink oefent daar het beroep van klompenmaker uit. Na zijn overlijden te Hattem op 20 oktober 1840 gaat zijn echtgenote weer terug naar Raalte, naar de andere kant van de IJssel. De kinderen zwermen uit, maar het merendeel kiest toch Salland als woonplek. Zoon Albert, grootvader van genoemde Alberta Weulink, woont met zijn gezin in Wijhe in de buurtschap Tongeren. Hij is eveneens klompenmaker van beroep. Daar wordt ook zijn zoon Evert geboren, de vader van Alberta.

Deze Evert Weulink geboren in 1855, trouwt op 1 december 1887 te Raalte met Henrica Vrielink. Hun tweede dochter Alberta is degene

die met Wicher Brouwer trouwt. Zij bereikt de hoge leeftijd van 95 jaar. Haar sterfdatum is 20 augustus 1985.

In de overlijdensadvertentie vermeldt de familie: "Dankbaar voor alles wat zij voor ons heeft betekend, delen wij u mede dat de Heere uit ons midden heeft weggenomen na een langdurige ziekte, onze lieve zorgzame moeder, groot- en overgrootmoeder".

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': bevolkingsregisters, familie-advertenties en krantenknipsels.
- Internet: Wie was wie.
- Foto: fotograaf Wigbels.

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegardje'

Toos Groenheide

Kamille *Matricaria recutita*

Dit kleine margrietje, met zijn witte bloemblaadjes heeft zoveel geneeskrachtige eigenschappen, dat het nooit in het kruidenkastje ontbreken mag.

Geschiedenis

De meest voorkomende kamille is de gewone veldkamille, te herkennen aan de karakteristieke geur.

De bloemhoofdjes zijn samengesteld uit gele buis- en witte lintbloemen en staan aan het eind van dichtbebladerde stengels. De bladeren zijn veerdelig.

De Grieks/Romeins geneeskundige Galenus beschrijft kamille als een sterk antikoortsmiddel en Dioscorides (Materia medica) als een middel voor een regelmatige menstruatie. De vrouwen uit Griekenland en het Middellandse Zeegebied plukken al eeuwenlang elk voorjaar kamille en bewaren dit in stoffen zakjes.

Geneeskrachtige eigenschappen

In de Middeleeuwen was het een wijdverbreid gebruik om baden te nemen met kamille, rozemarijn en salie. Kamille werd ook met citroengras, lindebloesem en munt gemengd om 'geluksthee' te maken. Een sterk kamille-extract werd gebruikt tegen oogklachten.

De laatste jaren hebben wetenschappelijke onderzoeken uitgewezen, dat kamille een ideaal kruid is tegen een reeks van gezondheidsklachten. Het heelt wonden, vermindert eczeem en voorkomt pusvorming bij brandwonden en ontstekingen. Een kamille-aftreksel werkt ontspannend en slaapverwekkend, vooral in combinatie met lindebloesem.

Kamille ontspant de zachte buikspieren, de darmen en de baarmoeder en wordt daarom aangeraden bij een onregelmatige spijsvertering en een opgezwollen gevoel. Kompressen van kamillebloesem worden aangeraden bij spierpijn en kloven. Kamillestoombaden verzachten de bronchiën en zuiveren de huid van acne.

Oogsttijd

De kamille kan het best na zonsopkomst geplukt worden, want vochtige bloemetjes zullen snel bederven. Bewaar de kamille in goed gesloten zakjes of potjes, anders verliest het kruid gemakkelijk zijn aroma. In de winkel kun je kamille(bloesem) in verschillende verpakkingen kopen, o.a. in theebuiltjes. Kamille kan ge-

makkelijk op een luchtige en kleiachtige grond gezaaid worden.

Wist u dat:

- men voor de uitvinding van de vlooiensand kamille gebruikte om deze springbeestjes weg te houden? Men deed bijvoorbeeld een handje gedroogde kamille in het kussen van de honden- of kattenmand.
- men vroeger gedroogde kamille gebruikte als matrassvulling? Het bleek een goed middel tegen reuma te zijn.

Conclusie

Kamille is een kruid dat heel veel geneeskrachtige en helende eigenschappen heeft. Iets dat mensen al lang geleden wisten. Het is dus handig om dit kruid te kweken in eigen tuin!

Tot slot nog een eenvoudig recept hoe kamille kan helpen bij griep en verkoudheid:

Maak een aftreksel van 3 eetlepels kamillebloesem op een halve liter kokend water en inhaleer de damp. Gorgel met dit aftreksel bij mond en keelontsteking en drink een paar slokjes op.

Gebruikte bronnen:

- Klazien uit Zalk: Allerhande dingen over de natuur.
- Joanne Bylsma: Kruidje roer me.
- Myrsini Lambraki: Kruiden, groenten, fruit.

Restauratie familiegraf

S.E. baron van Voorst tot Voorst

Families Van Sonsbeeck en Van Voorst tot Voorst

Het uit 1847 daterende familiegraf van de families Van Sonsbeeck en Van Voorst tot Voorst, in eigendom bij BV Landgoed Den Alerdinc II te Laag Zuthem, op het r.-k. kerkhof aan de Bisschop Willebrandlaan 62 te Zwolle, heeft een grondige restauratie ondergaan. Om lekkages tegen te gaan is op de grafkelder een nieuwe betonvloer aangebracht. De rollaag en de zes stenen zuilen rond het grafmonument zijn vernieuwd. De smeedijzeren ornamenten en kettingen hebben een onderhoudsbeurt ondergaan. De kruiszerk is gerestaureerd en de letters van de namen van de overledenen zijn overgeschilderd. De zerk op de ingang van de grafkelder kon niet worden gered en is vernieuwd.

Op de nieuwe ingangzerk zijn de familiewapens van de families Van Sonsbeeck en Van Voorst tot Voorst aangebracht. In 1875 trad Pauline van Sonsbeeck (1851 – 1922) namelijk in het huwelijk met Joan baron van Voorst tot Voorst (1851 – 1939), oud-gedeputeerde van Overijssel, die als enig familielid begraven ligt in een recentelijk opgeknapt graf op het oude kerkhof in het Zwitserse Lugano.

Met het oog op toekomstige bijzettingen van leden van de familie Van Voorst tot Voorst, eigenaren van Land-

goed Den Alerdinc II, zijn twee nieuwe zerken links en rechts van de kruiszerk toegevoegd. Het bestuur van het r.-k. kerkhof heeft het restauratieplan toegejuicht en ervoor gezorgd dat de stoffelijke resten van de overledenen door Voogt Graaftechniek te Maasdijk, in samenwerking met de beheerder van het r.-k. kerkhof, tijdelijk konden worden overgebracht naar een leegstaande grafkelder elders op het kerkhof. Onder de overledenen bevinden zich ondermeer Herman van Sonsbeeck (1796 – 1865), Minister van Buitenlandse Zaken en R.K. Erediensten in het eerste Kabinet Thorbecke en Roderic baron van Voorst tot Voorst (1917 – 1988), Kamerheer in buitengewone dienst van H.M. de Koningin.

De restauratie is uitgevoerd door Bouwonderneming Hoppen te Heino, de huisaannemer van het landgoed, in samenwerking met Steenhouwerij Beernink te Zwolle/Hattem en Mensink Siersmeedwerk te Lierderholthuis. Hun ambachtelijke werk heeft geleid tot een schitterend resultaat. De restauratie is op vrijdag 26 oktober 2012 afgesloten met een besloten dienst in de kapel op het kerkhof. Pastor H. de Vries van de Parochie Thomas a Kempis zegende de kisten. Vervolgens zijn de overledenen bijgezet in het familiegraf. De gerestaureerde grafkelder werd ook gezegend. Daarna is de grafkelder afgesloten met de nieuwe ingangzerk.

Een leerling-bouwplaats aan de rekbare rand van het dorp

Toon Hoefsloot

Dienen zich met de komst van de zuivelfabriek en de oprichting van een coöperatie aan het begin van de 20e eeuw al veranderingen aan in het agrarische karakter van Heino, van een snelle ontwikkeling van ons dorp is eigenlijk pas sprake na de Tweede Wereldoorlog. Eerst wordt er naar het oosten uitgebreid en vervolgens wordt er gebouwd op De Kampen, Dorpsstraat-West, Heino-Zuid en tenslotte in het Kiezebosch. De rand van het dorp schuift steeds verder op. Begin zeventiger jaren start aan de rekbare rand van het dorp, in het zicht van de melkfabriek, een bijzonder bouwproject van elf woningen: een leerling-bouwplaats waar een tiental jonge bouwvakkers uit Heino en omgeving onder leiding van twee leermeesters een flinke dosis ervaring opdoet in de bouwpraktijk. In februari 1973, veertig jaar geleden, leveren de leerling-bouwvakkers de elf woningwetwoningen – twee blokken van vier en een blok van drie woningen – aan De Hoek af.

Eind 1971 werd de heer H.G. (Hein) Schrijver, directeur van Schrijvers Bouwbedrijf, benaderd door enkele consultants van de Stichting Vakopleiding Bouwbedrijf te Den Haag met de vraag om mee te werken aan een leerling-bouwproject. Gemeentewerken had een pas klaar ontwerp klaarliggen, dat omarmd werd door de woningbouwvereniging Heino/Wijhe. De heer Schrijver nam elf jonge bouwvakkers in dienst, die ingezet konden worden voor dit bouwproject. Enkele jongens waren al een tijdje werkloos; hun opleiding stond stil, de WW-uitkering voegde niets toe aan hun bouwervaring en dit project gaf hen een unieke kans om de nodige praktijkervaring op te doen.

Helaas zorgde de ambtelijke papierwinkel voor een half jaar vertraging. Enkele jongens kwamen daardoor weer tijdelijk in de WW terecht, de rest van het elftal werd door de heer Schrijver uitgeleend aan collega's. Voor de heer Schrijver was het oponthoud een teleurstelling; hij had zich sterk gemaakt voor dit voor Heino bijzondere project en had op een soepeler medewerking gerekend van de ministeries van Volkshuisvesting en Sociale Zaken. Pas in juni 1972 kwam de toestemming om het project te starten. Gelukkig kwam de oorspronkelijke groep van december weer grotendeels bij el-

kaar. De meesten kenden elkaar van school en dat bleek de basis voor een goede sfeer en onderlinge samenwerking.

En zo startte dan eindelijk op 11 juni 1972 dit bouwproject aan De Hoek met het plaatsen van de bouwketen en het leggen van de aansluitingen voor waterleiding en elektriciteit.

Twee weken later waren de bouwput (op -1 meter A.P.) en de funderingsplaten gereed. Tussendoor werden vier schuurtjes gebouwd die tijdens de verdere bouw als opbergplaats voor gereedschap en als schaftlokaal dienden. Nog voor de vakantie werd de fundering van één blok van vier woningen gemetseld en drie dagen na de vakantie waren ook de funderingen van de twee andere blokken klaar. Eind juli was de begane grond bouwklaar en in de eerste week van september was het opgaande metselwerk al gevorderd tot de eerste verdieping. De mannen kregen zo langzamerhand wel eens zin in een feestje. Daarom werd eerst het blok van drie woningen verder opgetrokken, kon op 27 september de vlag uit op het hoogste punt en het feestje gevierd worden. Een week later lagen de pannen erop. Op 9 november waren ook de twee blokken van vier woningen onder de pannen en waterdicht.

De bouwers en hun leermeesters. Op de achterste rij v.l.n.r. Johan Offenberg (leermeester timmeren), Harry Joxhorst (Raalte), Wim Nijboer (Dalfsen), Wim Dekker (Heino), Jos Oortwijn (Raalte), Anton Harink (Heino), Willy Oosterwechel (Heeten) en Ben Bosman (leermeester metselen). Op de voorste rij v.l.n.r. Herman Kortstee (Heino), Anton Vree-Egberts (Nieuw-Heeten) en Hans Preuter (Lemelerveld).

► **We hadden een mooi beroep**

Zet twee gepensioneerde, doorgewinterde collega-bouwvakkers met een geurende pot koffie aan de keukentafel en je hoeft niet lang te wachten of de verhalen komen los. De twinkeling die in hun ogen verschijnt en het ietwat verhoogde stemgeluid dat ze produceren, verraden onmiskenbaar de passie voor en het plezier in hun vroegere beroep.

Zonder de oude tijden te willen romantiseren, vertellen de beide oude rotten in het vak soms met een tikkeltje nostalgie, maar doorspekt met veel humor over herinneringen uit de beginperiode van hun loopbaan: hoe ze in die beginjaren steigers bouwden met houten palen en touwen, hoe ze werkten met het schietlood en wat er al niet gebeurde als er op een bouwplaats bij graafwerkzaamheden gasleidingen werden geraakt of elektriciteitskabels kapot werden getrokken.

Aan de tafel zitten Johan Huisman, destijds als hoofd uitvoerder verantwoordelijk voor de calculatie, het opstellen van het tijdschema en de planning van het leerling-bouwproject en Johan Offenberg, die als leermeester timmeren op de bouwplaats aan De Hoek de begeleiding van de leerling-bouwvakkers op zich nam.

Beide mannen werkten bij Bouwbedrijf Gebr. Schrijver te Heeten. Johan Huisman begon er zijn loopbaan in augustus 1959 voor 5 gulden in de week.

Johan Offenberg begon er in 1962 voor 13 gulden in de week, moest in 1965 in militaire dienst, maar kwam na zijn dienstdtijd weer terug bij het bouwbedrijf. In die tijd oriënteerde Hein Schrijver zich al op Heino, bouwde aan de Marktstraat een werkplaats en begon in 1962 Bouwbedrijf Schrijver Heino. Hein Schrijver was een vurig voorstander van een goede praktijkopleiding van jonge bouwvakkers die net

Een van de huizenblokken in aanbouw.

van school afkwamen, weten beide mannen zich levendig te herinneren.

Vele leerlingen hebben bij Bouwbedrijf Schrijver een goede opleiding genoten, Huisman en Offenbergh zijn in de loop der jaren de tel allang kwijtgeraakt.

‘Als je gehoord wilt worden, moet je fluisteren’

Een goede vakman is niet vanzelfsprekend een goede leermeester. Vakkennis overbrengen op jonge mensen die nog aan het begin van hun loopbaan staan vergt behalve geduld vooral invoelingsvermogen; omgaan met de stemmingen van de jongens en het voorvoelen van dingen die wel eens mis zouden kunnen gaan, zijn hierbij belangrijke aspecten.

Offenbergh had geen speciale cursus voor leermeester gevolgd. De leerling-bouwplaats was voor hem betrekkelijk nieuw. Maar ook hij leerde van de praktijk van alledag. Goed luisteren naar de jongens was belangrijk en op je strepen staan werkte meestal averechts. ‘Als je ge-

hoord wilde worden, moest je fluisteren’, was het motto dat Johan Offenbergh altijd indachtig hield.

Gelukkig maar, want enkele dagen later, op de ochtend van 13 november, woedde er één van de zwaarste stormen uit de 20e eeuw over West-Europa. Er stond een volle windkracht 11 en er werden windstoten gemeten van meer dan 150 km per uur.

Johan Offenbergh ging die ochtend gewoon naar zijn werk op de bouwplaats, maar moest wel opletten om niet geraakt te worden door allerlei rondvliegende bouwmaterialen; er werd immers in de wijk Dorpsstraat-West overal nog volop gebouwd. Ben Bosman, leermeester metselen, verscheen diezelfde ochtend wat later op het werk; hij moest thuis eerst een kapotgewaaid dakraam repareren. Op de leerling-bouwplaats was wonder boven wonder nagenoeg geen schade. Aan de achterkant van een van de hoekwoningen was een glas uit de spon-

*Een eenvoudige
herinneringssteen.*

ning van een raam gewaaid door de zuiging van de wind.

Er volgde een betrekkelijk zachte winter zonder vorstverlet. Al half januari waren de metselaars klaar met hun werk en begonnen de timmerlieden met de verdere afbouw.

Zowel het schilderwerk als de aanleg van elektriciteit en het loodgieterswerk vielen niet onder het leerling-bouwproject. Daar waren schildersbedrijf Nijland en installatiebedrijf Schottert verantwoordelijk voor.

De officiële afsluiting van dit unieke bouwproject vond plaats op 16 februari 1973.

► **Een herinneringssteen**

Een eenvoudige gevelsteen is de enige tastbare herinnering aan de feestelijke plechtigheid rond de oplevering van elf woningen aan De Hoek op 16 februari 1973. De herinneringssteen werd ingemetseld door A.H. (Anton) Leuverink, oud wethouder van de gemeente Heino en toenmalig voorzitter van de woningbouwvereniging Heino-Wijhe, de opdrachtgever van de bouw van deze elf woningen. Het waren de eerste eigen woningen van deze nog jonge woningbouwvereniging.

► **Sleuteloverdracht**

Voordat de officiële afsluiting van het project plaatsvond, kwamen afgevaardigden van de Stichting Vakopleiding Bouwbedrijf, de Woningbouwvereniging Heino-Wijhe en vele andere genodigden waaronder natuurlijk de leerling-bouwvakkers, hun leermeesters en de eerste bewoners bijeen in hotel Blom. Het complete gezelschap werd ingescheept in een grote touringcar en naar De Hoek gebracht waar de sleutels van het eerste huis werden overhandigd aan het echtpaar Westerbeek. Anton Westerbeek herinnert het zich nog als de dag van gisteren: 'Ik kreeg niks hoor! Mijn vrouw Tonnie kreeg een bloemetje aangeboden en ook de sleutels in handen gedrukt van wethouder Snel. Ik stond erbij en keek ernaar. Daarna zouden we met het hele gezelschap ons nieuwe huis gaan bezichtigen. Maar we konden de deur niet in, de vloeren waren nog maar net gestort! We moesten uitwijken naar een andere woning...' Hij kan er na veertig jaar nog steeds hartelijk om lachen.

Bronnen:

- Rapport „Leerling-bouwplaats 'De Hoek' - Heino" afdeling Voorlichting van de Stichting Vakopleiding Bouwbedrijf.
- Krantenknipselarchief Omheining.

*Wethouder Snel
overhandigt mevrouw
Westerbeek de sleutels
van het eerste huis van
de leerling-bouwplaats.*

*Een van de
huizenblokken aan
De Hoek in de
jaren '80.*

*Klaas kump binnen bie een huwelijksbureau. Hee wil graeg een vrouwe met een eigen
huus, een auto en ok flink wat geld.*

Zeg die juffrouw van 't bureau: Is dat niet wat veel gevraagd?

*Zeg Klaas: Wee 'j wat, ik zal een keer vlot wèèn, a'k het huus, de auto en het geld kriege,
dan loat die vrouwe eerst nog mår een peussie achterwege.*

De rechten voor een kerkgebouw

René Mulder

De r.-k. kerk in Lierderholthuis in 1776.

De r.-k. in Lierderholthuis 1776-2013.

Vanaf 1848 kregen katholieken in Nederland dezelfde rechtspositie als protestanten. De nieuwe grondwet van Thorbecke voorzag in vrijheid van godsdienst, wat de katholieken de mogelijkheid bood om zichzelf beter te organiseren. Dit resulteerde in het herstel van de bisschoppelijke kerkstructuur (vanaf 1853) en in een hernieuwde katholieke bouwwoede. Deze emancipatie van de katholieken begon eigenlijk al eerder. Gedurende de Franse Revolutie (1789-1813), die ook in Nederland haar sporen heeft nagelaten, verkreeg de katholieke kerk het recht eigen bezittingen te hebben. Zo bezien kregen de katholieken in deze periode de kans om hun oude schuurkerken te verlaten en nieuwe gebedshuizen te betrekken. Het eigendomsrecht van de Fransen en de vrijheid van godsdienst van Thorbecke waren twee belangrijke fundamenten onder menig katholieke kerk.

Deze (inter)nationale ontwikkeling vinden we in grote lijnen terug in Lierderholthuis. De eigenaar van het kerkhuis, H.J. Oldeneel van de

Heerenbrinck, droeg in 1794 zijn eigendomsrecht over aan de katholieke kerk (Het dorp aan de oude Wetering, p. 39). De katholieke kerk van Lierderholthuis was op dat moment al een echte kerk; in 1776 was de voormalige schuurkerk omgebouwd tot een kerk met kerktoren. De katholieke kerk in Lierderholthuis was al in een vroeg stadium zover gevorderd, omdat zij al vanaf de 17e eeuw een centrumfunctie had voor katholieken uit Heino, Herxen, Windesheim en Wijhe (Het dorp aan de oude Wetering, p. 38). De ontstane godsdienstvrijheid na 1848 was de aanleiding voor Rome om de katholieke kerk in Nederland verder te versterken. Met de breve *Ex qua* van 4 maart 1853, stelde paus Pius IX (1846-1878) opnieuw bisdommen in Nederland in. In 1857 werd in Heino een parochie opgericht en in zowel Heino als in Lierderholthuis, werden in 1858 en 1863 nieuwe kerken gebouwd.

Zodoende begon de Nederlandse katholieke kerk in de negentiende eeuw langzaam te veranderen in een officiële organisatie met het vermogen om haar eigen kerken te onderhouden

*De r.-k. kerk in
Lierderholthuis in 2013.*

of te bouwen. In Lierderholthuis kwam het initiatief om een nieuwe kerk te bouwen van de 'bouwpastoor' Jacobus Petrus van Santen. In 1847 kwam deze Zwolse pastoor naar Lierderholthuis om de diensten te verzorgen en in 1861 werd begonnen met de bouwplannen voor een nieuwe kerk. De architect Wennekers uit Zutphen was verantwoordelijk voor het ontwerp. De aannemer van het bouwproject was G.J. Averdijk uit Wijhe, welke de kerk voor 10.700 gulden heeft gebouwd. De weduwe Staarman uit Lutten heeft een groot deel van dit bedrag gefinancierd. Op 14 mei 1863 werd de Sint Nicolaaskerk (als eerbetoon aan de oude Sint Nicolaaskerk te Heino) door pastoor van Santen in gebruik genomen. In 1866 werd de 36 meter hoge toren opgeleverd. Het gehele bouwtraject

van de neogotische kerk duurde van 1862 tot 1869. Veel later, in 1938, zijn de buitenmuren nog verstevigd en werd er een nieuwe sacristie aan de zuidzijde gebouwd. Deze negentiende eeuwse kerk staat er zoals men weet nog steeds. Dit jaar viert men in Lierderholthuis haar 150 jarig bestaan.

Literatuur:

- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino, De canon van Heino (Heino 2011).
- Peter Nissen, Kerkgeschiedenis in het licht van 150 jaar herstel 2003 http://www.rkk.nl/abe/detail_objectID11349.html.
- Leo Ogink & Ton Groot Beumer, Het dorp aan de oude Wetering., Historisch overzicht van het dorp Lierderholthuis (Groningen 1977).

Via onze website

www.historischeverenigingheino.nl

kunt u kennismaken met de activiteiten
van onze vereniging

Restauratie voltooid

Dieni Weulink

*De zwaar
beschadigde
Statenbijbel.*

Op 12 oktober 2011 kwam onze Vereniging voor heemkunde 'Omheining' in het bezit van een Statenbijbel uit 1748. Zij kreeg deze uit handen van Mevrouw Reina Scheps-Polstra uit Den Haag. Mevrouw Scheps komt oorspronkelijk uit Heino. Hein Stavorinus, een oude buurman van haar, stelde haar voor om de bijbel aan de heemkundevereniging te schenken, hetgeen ook gebeurde.

Zoals in het septembernummer van 2012 is te lezen, was de bijbel zwaar beschadigd. Het bestuur besloot de bijbel te laten restaureren. Mevrouw Scheps leverde daarvoor al een financiële bijdrage. De restauratie werd door Handboekbinderij en Restauratieatelier 'De Kooihoek' in Brakel uitgevoerd.

Behalve het repareren van de losliggende bladen met Japans papier werden de eerste katernen bijgenaaid, de kapitalen vernieuwd en op de oorspronkelijke manier met de hand besto-

ken. Het leer op de boekrug werd hersteld en op kleur gebracht. Ontbrekende sluihaken werden bijgemaakt.

Het resultaat is een prachtig gerestaureerde bijbel die het bekijken waard is. Wanneer de bijbel tentoongesteld wordt is nog niet bekend. Daarvan wordt u in ieder geval op de hoogte gesteld.

Al weer twintig jaar geleden 1993 - 2e kwartaal

Marijke Donath

7 april

Onder toezicht van dertien peuters van Hummeltjeshonk hebben Dennis Lipman en zijn opa Gerard Meijnders gistermorgen speeltuin 'Dennis' geopend. In de stromende regen trokken de twee een stuk plastic van het naam-bord bij de ingang van de speeltuin. De peuters waren eerder door Dennis en zijn opa met paard en wagen opgehaald. Voor het hele stel was er na de opening in het naastgelegen café-restaurant De Veldhoek, wat te drinken en chips. De speeltuin is voor iedereen toegankelijk. Dat geldt ook voor de kinderboerderij die achter de speeltuin ligt. De boerderij biedt onderdak aan twee hangbuikzwijntjes, twee geiten en een aantal konijnen en kippen. In de speeltuin kunnen kinderen genieten op onder meer een wip, een eend op een veer en een stellage van duurzaam hout met daaraan een glijbaan en een paar schommels.

9 april

Veel paardenliefhebbers zullen ongetwijfeld smullen bij het idee dat hun merrie een tweeling ter wereld brengt. Zeker wanneer het duo op en top gezond is en het twee rasechte Belgische trekpaarden betreft. Want zoveel levenskansen blijken dergelijke tweelingen niet te hebben. In Heino geschiedde het 'wonder' zondagnacht bij de familie Van den Dool, waar Maria het leven schonk aan Juliana en Willem van Terranova. Eigenaresse is Esther van den Dool die op Terranova woont.

Esther kwam er pas zondagnacht achter dat het om twee veulens ging toen de eerste al geboren was. 'Ik had alle handelingen al verricht die na een geboorte noodzakelijk zijn. Ik draaide mij om naar Maria en zag tot mijn verbazing dat er nog twee pootjes naar buiten kwamen. Daar een veulen na drie keer persen geboren moet zijn, was snelheid geboden'. Een ietwat onder-voed broertje kwam even later naar buiten. De

veulens heten Juliana en Willem van Terranova, zo genoemd naar ons huis. Maar ze zullen binnenkort wel Juultje en Wimpie genoemd worden.

Een gelukje bij dit 'ongelukje' is, dat Maria twee weken over tijd was, waarvan de veulens klaarblijkelijk hebben geprofiteerd. Ze dartelen nu, nog wat wankel, rond in de stal en maken rondjes om Maria', vertelt Esther.

17 april

Naast de Stichting Baron van Ittersum Fonds is er nu ook kritiek op uitbreidingsplannen van museum Het Nijenhuis in Wijhe van de Nederlandse Kastelenstichting en verschillende particulieren. Zij hebben Gedeputeerde Staten van Overijssel laten weten tegen de uitbreiding te zijn. GS hebben het plan om bij het Nijenhuis een paviljoen te bouwen om de collectie te kunnen onderbrengen. Het Nijenhuis is door de provincie aangewezen als hét provinciale centrum voor moderne beeldende kunst. Nog voor de zomervakantie wordt een definitieve beslissing daarover verwacht. Als bouwplek wordt gedacht aan de voormalige boomgaard naast het huis. Tegelijk wordt gesteld dat de monumentale waarde van het gebouw niet mag worden aangetast. Volgens de Nederlandse Kastelenstichting een situatie waarin het kasteel zelf uitsluitend als middel dient voor het gestelde doel, namelijk uitbreiding van de capaciteit. Daarbij zou voorbij worden gegaan aan de historische betekenis.

17 april

Het gemeentebestuur ziet geen aanleiding om de spoorwegovergang aan de Kolkweg te verleggen. De NS hebben hiertoe een verzoek ingediend omdat de infrastructuur in het gebied in het kader van de ruilverkaveling Salland-West binnenkort toch wordt aangepast. Het college vindt de kosten (ongeveer een half miljoen gul-

den) voor de reconstructie te hoog. Overigens hebben B en W er bij de NS op aangedrongen dat de ombouw van de overweg aan de Molenvweg in verband met de plaatsing van een AHOB-installatie nog dit jaar plaatsvindt. Uit verkregen informatie blijkt dat de spoorwegaanpassing de aanpassing pas voor 1994 op de agenda heeft staan.

21 april

De agrariërs in Heino zijn niet gebaat bij de invulling van de ecologische kaart. Dat was de belangrijkste conclusie tijdens een bijeenkomst van de gezamenlijke Heinose standsorganisaties, die met een opkomst van tachtig mensen goed werd bezocht. In het kader van de richtlijn ammoniak en veehouderij 1991 gaat de gemeente Heino binnenkort over tot het invullen van de ecologische kaart. Hierop zullen de natuurwetenschappelijke en verzuringsgevoelige elementen in het buitengebied worden vastgelegd. Het gemeentebestuur was met een delegatie aanwezig om uitleg te geven over criteria die gehanteerd worden en de te volgen procedure. In de discussie die hierop volgde bleek dat de boeren opnieuw in hun bedrijfsvoering worden belemmerd. Veel van de aan te wijzen natuurelementen worden op dit moment door de agrariërs onderhouden. In de bijeenkomst uitten de meeste aanwezigen de vrees dat de motivatie hiervoor in de toekomst zal afnemen.

22 april

Het commerciële televisiestation RTL-4 heeft gisteren opnamen gemaakt in zwembad De Tippe. Dit gebeurde in het kader van de landelijke actie Zwemfan. De campagne is bedoeld om buitenbaden te promoten. De cameramensen hebben gedurende de gehele dag beeldmateriaal verzameld voor de 5-uur-show van 28 april. De redactie van dit programma koos voor het Heinose bad vanwege de vele faciliteiten die aanwezig zijn. Die werden onlangs bij de algehele renovatie van het zwembad aangebracht.

30 april

Een aantal verontruste Heinose ouders heeft

Zwembad De Tippe.

gistermorgen een spandoek opgehangen als protest tegen verkeersonveilige situaties in het dorp. Met name de kruising Canadastraat-Paalweg is de ouders een doorn in het oog. De ouders van de diverse scholen zijn teleurgesteld in de houding van de plaatselijke politiek. De commissie AROV besloot dinsdag voorlopig niets te doen aan het knelpunt Canadastraat-Paalweg.

5 mei

De gemeente Heino heeft een gevoelige tik gekregen in haar beleid ten opzichte van recreatiewoningen. De Raad van State vindt permanente bewoning in dergelijke onderkomens geoorloofd. Het rechtsorgaan kwam tot dit besluit in de procedure die was aangespannen door Heinoër Wim Dusseljee. Hij probeerde daarmee uitzetting uit zijn woning te voorkomen. Het is nog niet goed te overzien of de uitspraak gevolgen zal hebben voor andere gevallen, al of niet in de gemeente Heino. Ook in andere plaatsen heeft de permanente bewoning flinke discussies teweeggebracht.

11 mei

Paul en Theresia Schutte en Wim en Els Groote Wolthaar nemen zaal Oortwijn in Heino over van de huidige eigenaar Theo Oortwijn. De twee echtparen heropenen het bowling- en zalencentrum op 26 mei. Paul Schutte gaat de scepter zwaaien in de keuken. Hij heeft net als zijn zwager Wim Groote Wolthaar vijftien jaar ervaring in de horeca. De laatste deed zijn

Het casino aan de Zwolseweg.

ervaring op als bedrijfsleider. De naam 'Oortwijn' blijft gehandhaafd. 'Vijf jaar geleden is de naam nog veranderd van 'Centraal' in 'Oortwijn'. Als je 't nu weer anders gaat noemen, weet niemand meer waar je het over hebt. En bovendien is Oortwijn een goede naam' vindt Groote Wolthaar.

5 juni

Het vorig jaar door brand verwoeste casino aan de Zwolseweg wordt herbouwd om er een Turks specialiteitenrestaurant in te vestigen. Willem Morrenhof blijft eigenaar van het pand en is ook verantwoordelijk voor de herbouw. Tevens zet Morrenhof zijn handel in schade-auto's op deze plek voort.

Het Turks specialiteitenrestaurant mikt op een braakliggende markt in zijn soort in deze regio. Volgens de toekomstige uitbater moet je nu nog naar Groningen voor een echte Turkse maaltijd, maar je kunt hier straks wel meer halen dan een broodje shoarma. Niet alleen Nederlanders moeten er een hapje komen eten; de bedoeling is dat er ook Turkse mensen komen eten. De nieuwbouw wordt voorzien van een verdieping, zodat er ook partijtjes gegeven kunnen worden.

9 juni

Met ingang van zaterdag zullen alle politiebureaus in het district Salland, met uitzondering van het districts bureau Raalte, nog slechts beperkt geopend zijn. De bureaus in Heino, Wijhe en Olst worden alleen op werkdagen in de ochtenduren bezet. Het hoofdbureau aan de Met-

tingenlaan in Raalte is iedere dag de klok rond geopend. Dat maakte de politie Salland gisteren bekend.

Deze openstellingsregeling is een volgende stap in het reorganisatieproces waarin de politie momenteel is verwickeld. Al eerder gingen de (Raalter) gemeentepolitie en de Rijkspolitie samen op in een nieuwe politieorganisatie: het politiedistrict Salland, dat deel uitmaakt van de politieregio IJsselland. Bovendien wordt het district Salland komende zaterdag in tweeën gesplitst: de sector Noord (de gemeenten Raalte, Heino en Wijhe) en de sector Zuid (de gemeenten Olst, Schalkhaar, Bathmen en Holten). Beide sectoren krijgen de beschikking over een eigen team van (geüniformeerde) politie, elk bestaande uit dertig man. De overkoepelende diensten, samen ook zo'n dertig man, zullen in en vanuit het districts bureau in Raalte werken. Per gemeente is een politieman aangewezen die als lokaal contactpersoon voor zowel de burgers als het gemeentebestuur zal fungeren. Een vast gezicht dus, ofwel een 'eigen' en voor velen bekende politieman, van wie niet wordt verwacht dat hij op het bureau zit, maar dat hij zich op straat begeeft en daar aanwezig is waar behoefte aan hem bestaat. Voor Heino is in deze functie J. van der Horst aangewezen.

Politiebureau in Heino.

Van de bestuurstafel

De eind maart gehouden algemene ledenvergadering is goed bezocht. Het aantal aanwezigen bedroeg 55.

In de eerste bestuursvergadering na de algemene ledenvergadering (april 2013) zijn de bestuursfuncties en -taken voor 2013 als volgt verdeeld:

Henk Hofman, voorzitter, namens de vereniging zitting hebbend in het bestuur van de Stichting 'De Coöperatie', tevens lid van de straatnamencommissie van de gemeente Raalte.

Giel Bisschop, vicevoorzitter, contactpersoon en lid van de werkgroep tentoonstellingen en coördinator voor de quiz 'Wie raadt het goede voorwerp bij het juiste verhaal'.

Cor Horstman, secretaris.

Harry Ogink, penningmeester.

Diny Rosendaal-Kroes, ledenadministratie, tweede penningmeester en tweede secretaris.

René Mulder, bestuurslid, tevens lid van de werkgroep Geschiedenis.

Berend Jan Horstman, contactpersoon en lid van de werkgroep Streektaal en contactpersoon voor de wandelingen.

Annie Meulman, contactpersoon en lid van de werkgroep Folklore en coördinator voor de lezing 'Hoe verrassend is het ondergoed in de vorige eeuw?'.

Gerard Veldkamp, contactpersoon en lid van de werkgroep Hist. Gebruiksvoorwerpen en contactpersoon van de werkgroep 'Allegardje'.

De Paaswandeling overtrof qua weersomstandigheden en qua deelnemers ieders verwachting. De wandeling trok maar liefst 543 deelnemers. De start was bij Restaurant De Veldhoek aan de Lemelerveldseweg. Hij ging voor een deel door het stroomgebied van de Heinose Vloedgraven en de bossen tussen de Berkendijk en de Krieghuisweg.

De koffiepauze was in de kantine van Omni Mobilae aan de Berkendijk. De tocht was goed georganiseerd en de deelnemers waren vol lof. Een pluim voor de organisatie.

Het door de werkgroep Geschiedenis samengestelde boek Oud Boerenland, deel 1, vindt gretig aftrek. Inmiddels zijn er 50 exemplaren besteld. De werkgroep is al weer volop in de weer met deel 2.

Schenkeningen juni 2013

- Van mevrouw R. Heeling, 't Solen 16, Laag Zuthem, een reticule, een houten wastang, een smeedtang en een Eldi vorkspreidtang.
- Van Esther Hogeboom-van Beek uit Raalte een houten trekkarretje, ook te gebruiken als fietsstoeltje, gemaakt omstreeks 1950 door haar grootvader Evert Johannes Jonkman uit Heino.
- Van de heer G. v.d. Kolk, Fabiusstraat 5, een PTT colbert met pet, vervaardigd in Duitsland.

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein omheint, in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website:

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Contributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid
€ 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, voorzitter,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593
M.J.M. Bisschop, vice-voorzitter,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499
C.J. Horstman, secretaris,
Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino,
tel. 392109
H.A. Ogink, penningmeester,
Twentseweg 12, 8141 MA Heino, tel. 391618
B.J. Horstman, De Horst 10,
8141 BA Heino, tel. 392622
J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560
R.A. Mulder Munnikenhof 19,
8141 GL Heino, tel. 0622441988
G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798
G.J. Veltkamp, Oosteinde 11,
8141 AR Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: Vacant.

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Jonge Poerink,
De Cingel 43, 8141 BW Heino, tel. 392427

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

7. Streektaal

Contactpersoon: B.J. Horstman,
De Horst 10, 8141 BA Heino, tel. 392622

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, eindredactie
E-mail: ton.weulink@kpnplanet.nl
J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
A. van de Wetering, Tarweakker 43,
8141 HW Heino, tel. 392330, vormgeving / opmaak

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Sonodruk, Heino

ISSN 1384-8461

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

NUMMER **3** 33e JAARGANG - SEPTEMBER 2013

**Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
33e jaargang - nummer 3 - september 2013**

INHOUDSOPGAVE

blz. 50	Van de redactie
blz. 51	Sprekende foto's (91) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 53	Bijzonder onderwijs Heino in één gebouw (2) - A.B. Hoefsloot
blz. 60	Dan stoa'j toch mooi veur aap - K. Zoer-Fledderus
blz. 62	Het sigarenzakje (3) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 64	De slimme kip - A. Hoonhorst
blz. 65	Al weer twintig jaar geleden 1993 - 3e kwartaal - M.S.H. Donath-Hoppen
blz. 71	Van de bestuurstafel
blz. 72	Colofon

Van de redactie

Genietend van een prachtige zomer heeft de redactie weer getracht een interessant contactblad te realiseren. Ondanks de hoge temperaturen is dat gelukt.

Na de geschiedenis van het rooms-katholiek onderwijs is Toon Hoefsloot in de geschiedenis van het protestants-christelijk onderwijs gedoken. Binnenkort volgt de historie van het openbaar onderwijs.

In deel drie van 'Het sigarenzakje' beschrijft Jennie Pruim het wel en wee van de heer B.A. Geertman die aanvankelijk een sigarenzaak had aan de toenmalige Dorpsstraat, nu Canadastraat.

Klaasje Zoer beleefde een angstig moment in de week van de Pompdagen. In het dialect vertelt ze haar avontuur.

In de rubriek 'Sprekende foto's' beschrijft Jennie Pruim de geschiedenis van het gezin van Jan Kloosterziel en Gerrigje Horstman.

In 'De slimme kip' vertelt Antoon Hoonhorst het verhaal van een kip die een bijzondere plaats had uitgezocht om haar ei te leggen.

Twintig jaar geleden gebeurde er van alles in Heino. Wat er plaatsvond, kunt u lezen dankzij Marijke Donath.

Zoals altijd wensen we u veel leesplezier.

Dieni Weulink

De kopij voor het decembern timer moet voor **15 oktober 2013** ingeleverd worden.

Met dank aan de correctoren:

M. Donath-Hoppen, N. Elsinga, T. Hoefsloot, J. Melenhorst,

N. Nijland-van Egmond, G. Peeters, J. Peters en W. Steenbergen.

Sprekende foto's (91)

J.K. Pruim-Reinders

*In het midden Gerrigje Horstman en Jan Kloosterziel tijdens hun 25-jarig huwelijksfeest.
Staande van links naar rechts, Hendrik, Jennigje Hendrika, Gerrigje en Berend Jan.
Zittende: Gerrit Jan, Hendrika en Jan.*

Het gezin van Jan Kloosterziel en Gerrigje Horstman.

Jan Kloosterziel, boerenknecht van beroep, trouwde op 6 oktober 1904 in het gemeentehuis van Zwollerkerspel met Gerrigje Horstman. Zij woonde met haar ouders op de boerderij 'De Horst' aan de Kolkweg 44 in Laag Zuthem. Een boerderij die al sinds begin 1800 in het bezit was van de familie Horstman. Er is nog een jonger broertje geweest, maar dat is op tweejarige leeftijd overleden. Daardoor was Gerrigje de enige erfgename. Jan Kloosterziel trouwde dus bij zijn bruid in.

Hij was behalve landbouwer, ook actief in or-

ganisaties. Zo was hij gemeenteraadslid van Zwollerkerspel. Maar ook was hij mede-oprichter van de Coöperatieve Landbouw Vereniging (CLV) Heino die in 1913 van start ging, de latere Heleco. Hij bekleedde 35 jaar lang bij de coöperatie een bestuursfunctie en bij zijn afscheid werd hij bedankt voor het vele werk, dat hij voor de vereniging had verricht. Van 1917-1919 was hij secretaris van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Heino en van 1919-1933 voorzitter.

De familie Kloosterziel kwam van oorsprong uit Hasselt en Zwartsluis. Jan werd echter in het Veluwe Doornspijk geboren toen zijn ouders

daar enige jaren woonden. Later keerden ze naar hun geboortegrond terug. Uit het huwelijk van Jan Kloosterziel en Gerrijge Horstman werden zeven kinderen geboren, drie dochters en vier zonen. De oudste vier bleven op de boerderij 'De Horst' wonen. Deze twee zussen en twee broers bleven ongehuwd en zorgden, vooral na het overlijden van hun moeder, gezamenlijk voor de werkzaamheden op de boerderij en het huishouden. De jongste drie traden in het huwelijk en vertrokken naar elders.

Een familie overzicht:

Jan Kloosterziel

Geboren: Doornspijk 8 maart 1876.

Overleden: Zwollerkerspel, Laag Zuthem, 7 november 1955.

Zoon van: Herm Kloosterziel en Hendrika Keizer.

Beroep: boerenknecht, landbouwer.

Adres: boerderij 'De Horst', Kolkweg 44, Laag-Zuthem.

Huwelijk:

Zwollerkerspel, 6 oktober 1904 met

Gerrigje Horstman, geboren Zwollerkerspel, Laag Zuthem, 9 december 1880, overleden Zwollerkerspel, Laag Zuthem, 7 september 1937, oud 56 jaar.

Dochter van Berend Jan Horstman, landbouwer, en Jennigjen van Werven.

Kinderen:

1. **Jennigje Hendrika**, geboren Laag Zuthem, 21 november 1906, overleden Laag Zuthem, 29 april 2002, begraven Windesheim, 3 mei 2002, ongehuwd.
2. **Hendrik**, geboren Laag Zuthem, 4 februari 1908, overleden Laag Zuthem, 26 oktober 1978, begraven Windesheim, 31 oktober 1978, ongehuwd.
3. **Hendrika (Riek)**, geboren Laag Zuthem, 8 januari 1910, overleden Laag Zuthem, 11 september 2006, begraven Windesheim, 14 september 2006, ongehuwd.

4. **Gerrit Jan**, geboren Laag Zuthem, 29 mei 1913, overleden Laag Zuthem 9 mei 1996, begraven Windesheim 14 mei 1996, ongehuwd.
5. **Gerrigje**, geboren Laag Zuthem, 8 september 1914, overleden Staphorst, 16 februari 2012, gehuwd met Egbert Krale, het echtpaar woonde in Staphorst.
6. **Berend Jan**, gehuwd met Pietje Robijn, onderwijzeres aan de School met den Bijbel in Laag Zuthem. Het echtpaar emigreerde in 1948 naar Canada.
7. **Jan**, gehuwd met Carlie van Westreenen, het echtpaar woonde in Blaricum.

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': bevolkingsregisters, familie-advertenties, krantenknipsels en de genealogie Horstman van 'De Horst' en van 'De Groote Kroone' door ir J.H. Baarslag.
- Bibliotheek van de vereniging: 75 jaar Heino Krause.
- Internet: Wie was wie.
- Begraafplaatsen.

Via onze website

**www.historische
verenigingheino.nl**

*kunt u kennismaken met de
activiteiten
van onze vereniging*

Bijzonder onderwijs Heino in één gebouw (2)

Toon Hoefsloot

Sinds begin maart 2012 huizen twee bijzondere scholen van verschillende signatuur onder één dak: de katholieke dalton basisschool 'de Dolfijn' en de christelijke basisschool 'De Gouden Emmer'. Een mijlpaal in de geschiedenis van het bijzonder onderwijs in Heino. In de derde editie van 2012 van ons contactblad hebben we uitgebreid stilgestaan bij het rooms katholiek onderwijs in Heino. In dit nummer krijgt de historie van het bijzonder onderwijs in Heino een vervolg en besteden we aandacht aan de geschiedenis van het protestants christelijk onderwijs.

Christelijk en katholiek onderwijs in één gebouw, het zou negentig jaar geleden ondenkbaar zijn geweest. Bij de opening van de christelijke school in oktober 1922 waren wel de hoofden van de omringende christelijke scholen uit de regio uitgenodigd, maar niet het hoofd van de katholieke school uit hetzelfde dorp. Bij de opening van het nieuwe, vervangende schoolgebouw voor katholiek onderwijs (de Mariaschool) in juni van datzelfde jaar was trouwens ook geen vertegenwoordiging van het christelijk onderwijs aanwezig. De tijden zijn veranderd.

Voorgeschiedenis

Rond 1860, lang voor dat met de Wet op het Lager Onderwijs in 1920 de volledige gelijkstelling tussen het openbaar en bijzonder onderwijs werd bereikt, waren er al bijzondere scholen gesticht in Nederland. Dat ging gepaard met de nodige financiële offers van ouders en leerkrachten, die toen veel minder verdienden dan hun collega's in het openbaar onderwijs.

Ook in Heino werd er in die tijd nagedacht over de stichting van een christelijke school, blijkens een brief van de kerkenraad aan de kerkvoogdij van de hervormde gemeente, gedateerd 28 juli 1871, waarin werd voorgesteld een christelijke school te stichten. Twee maanden later antwoordde de kerkvoogdij dat zij het voorstel wilde ondersteunen. Het bleef echter bij dit voornemen en van de oprichting van een christelijke school was voorlopig nog geen sprake. Mogelijk was geldgebrek hiervan de oorzaak.

In 1876 verrees aan de Dorpsstraat wel een nieuwe gemeentelijke openbare school en in 1879 de katholieke parochiale school op de plek waar nu het appartementencomplex Oosteinde staat.

Schoolvereniging

Toen in 1920 de wet op het Lager Onderwijs in werking trad, werd op 1 september van datzelfde jaar op initiatief van een voorlopig co-

mité - bestaande uit Mr. G.W.Th. baron Van Dedem, T.C. Horstman, E.J. Snel, J.H. Tuten en R. Wolters - de Vereniging voor Christelijk Schoolonderwijs opgericht. Het oprichtingscomité liet er geen gras over groeien: er werden statuten en een huishoudelijk reglement ontworpen en op 20 september werd het ontwerp op de vergadering aan de 34 aanwezige leden voorgelegd. Op een kleine wijziging na werden de statuten goedgekeurd. Er werd een bestuur gevormd met als voorzitter Mr. G.W.Th. baron Van Dedem.

Om leden - en leerlingen - te werven, gingen de bestuursleden op bezoek bij potentiële leden. De bezoeken leverden 40 nieuwe leden op en er werden 67 kinderen voor de school opgegeven.

Ondertussen wijdde men zich aan de bouwplannen en ook daarmee toonde het bestuur daadkracht: men besloot om de plannen, tekening en het bestek nog voor 1 januari 1921 bij de schoolopziener, de heer H. Bos, in te dienen. Bestuurslid H. Laanbroek had de opdracht gekregen om de tekening van de school en de onderwijzerswoning te maken, met die restrictie dat het totale plan voor 1 januari kon worden ingediend. En dat gebeurde. In de bestuursvergadering van 28 december 1920 werden tekening en bestek besproken en goed-

gekeurd en de volgende dag ingeleverd bij de schoolopziener.

Vervolgens werd er gestemd over het opschrift dat op de gevel van de school moest prijken. Het bestuur koos met 6 tegen 2 stemmen voor 'Christelijke school'. Het tegenvoorstel 'School met den Bijbel' werd verworpen.

Legaat

Een bijzondere rol in de aanloop naar de bouw van de christelijke school speelde een legaat, bestaande uit enkele percelen onroerend goed, in 1887 geschonken aan de kerkenraad door burgemeester G.J.G. de Vidal de Saint Germain (1808-1887). De grond werd al gauw 'Kerkenbos' genoemd; later werd steeds meer de naam 'Schoolbos' gebezigd.

Uit de opbrengsten van dit legaat kocht de kerkenraad in 1901 een perceel grond aan, waarop later de christelijke school en een onderwijzerswoning gebouwd zouden moeten worden.

Deze grond werd in 1921, toen de bouw van de school steeds dichterbij kwam, aan de Schoolvereniging geschonken, evenals de rente van de toen aanwezige gelden, onder de voorwaarde dat de bestuursleden door de kerkenraad zouden worden aangewezen. Het bestuur vond dat ze zo haar onafhankelijkheid zou verliezen en na ampele overweging werd besloten van de schenking af te zien en op zoek te gaan naar een ander geschikt terrein om de school op te kunnen bouwen. Met dit besluit kon de voorzitter, baron Van Dedem, zich niet verenigen. Hij trad af en T.C. Horstman nam de voorzittershamer van hem over. Het vernieuwde bestuur vroeg de inspecteur van het Lager Onderwijs om advies over de bouw van de school. Deze wilde zijn diensten wel aanbieden, maar dan moest eerst het conflict met baron Van Dedem uit de wereld worden geholpen. Er werd toenadering gezocht en nota bene op zondag 28 augustus 1921 werd een vergadering belegd met het schoolbestuur, de kerkenraad en de baron. In deze vergadering werd helder, dat niet één of twee bestuursleden gekozen zouden worden uit de kerkenraad, maar dat het schoolbestuur twee kerkenraadsleden zou aanwijzen, die ook lid van de school-

vereniging zouden moeten zijn. Daarin kon iedereen zich vinden en was de kou definitief uit de lucht. Baron Van Dedem kwam weer terug als voorzitter en men kon zich eindelijk volop aan de bouw van de school gaan wijden.

Schoolgebouw en benoemingen

Het grondwerk werd op 11 oktober 1921 aanbesteed. De aanbesteding van het schoolgebouw en de onderwijzerswoning volgde op 13 april het jaar daarop. Op 1 juni daaropvolgend werd de eerste steen gelegd door K. de Vidal de St. Germain, de zoon van de schenker van het veelbesproken legaat.

Ondertussen begon men ook met het oproepen van sollicitanten voor de functie van hoofdonderwijzer. Van de 17 sollicitanten bleef de heer H. Hendriks uit Hindeloopen over: hij werd het eerste hoofd der school.

Het eerste hoofd der school H. Hendriks.

De benoemingen voor een onderwijzer en onderwijzeres liepen aanvankelijk niet zo vlot. Na de benoeming van de heer A.A. van Zorge (per 27 oktober) en juffrouw N.A. Veldboom (per 1 december) kon er eindelijk met regelmaat worden lesgegeven.

Bestuursleden en belangstellenden bij de opening van de school op 16 oktober 1922.

Schoolopening

Het schoolgebouw aan de Dorpsstraat dat uit drie lokalen en een onderwijzerskamer bestond, werd op maandag 16 oktober 1922 officieel geopend. Zo'n tweehonderd genodigden, waaronder vertegenwoordigers van het gemeentebestuur, de inspectie en de kerkenraad verzamelden zich in het gloednieuwe gebouw en luisterden naar een lange rij sprekers.

Dagelijkse beslommeringen, verbouwingen en de eerste personeelsswisselingen

De dagelijkse gang van zaken eiste vanaf nu de aandacht op. Er moest een schoonmaakster worden aangesteld, brandstoffen aangeschaft, afspraken gemaakt over de schoolgrenzen met Laag Zuthem en Lemelerveld en de salarissen moesten uitgekeerd worden.

Het aantal leerlingen nam gestaag toe en al gauw bleek dat de lokalen te klein waren. Op advies van de inspecteur werd in 1925 de voorgevel van de school verplaatst, zodat de lokalen plaats boden aan 48 leerlingen, inder-

tijd het wettelijk maximale aantal leerlingen per onderwijzer.

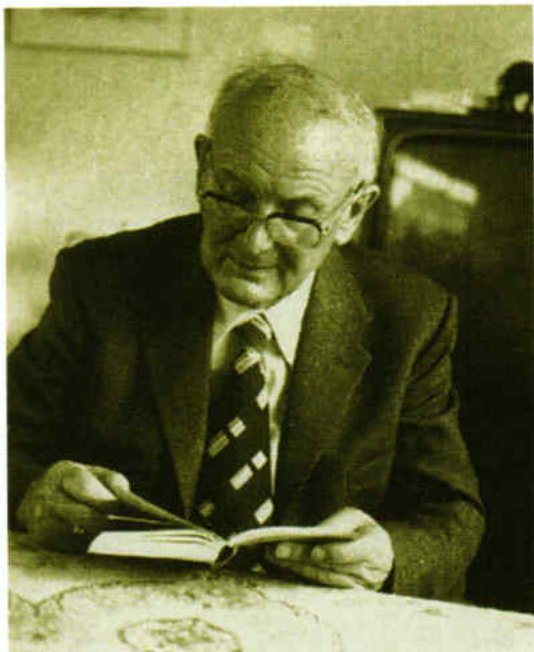
Juffrouw N.A. Veldboom werd per 1 september 1928 benoemd in Vlaardingen. In haar plaats kwam juffrouw H.J. Teunissen uit Vorden.

Door de blijvende stijging van het aantal leerlingen en de invoering van de zevenjarige leerplicht kon een vierde lokaal worden aangebouwd. Op 13 augustus 1929 werd het nieuwe lokaal in gebruik genomen.

Ondertussen was er per 1 mei 1929 ook een nieuwe onderwijzer aangesteld, de heer D. Holzschner uit Arnhem.

Een jaar later vertrok hoofdmeester Hendriks naar Zaandam. Hij werd opgevolgd door de heer D. Stegeman uit Aalten; hij trad op 1 oktober 1930 in dienst als hoofd der school en zou dat 33 jaar blijven.

De laatste leerkracht van het eerste uur, meester Van Zorge vertrok per 1 februari 1931. De ontstane vacature werd opgevuld door de heer H. Oldenbeuving. Juffrouw Teunissen ging op 1 juli van dat jaar terug naar Vorden. Haar plaats werd ingenomen door juffrouw Keuper uit Halle.

Meester D. Stegeman, 33 jaar hoofd der school.

Meester J.D. Bennemeer.

Crisistijd en oorlogsjaren

Veel christelijke scholen in den lande ondervonden de gevolgen van de crisis en vroegen om geldelijke steun. Het schoolbestuur honoreerde zulke aanvragen meestal met een bedrag van f5,- of f10,-, waaruit blijkt dat het met de financiën van de school redelijk goed zat.

In 1933 werd zelfs een perceel grond achter de school aangekocht ter uitbreiding van de speelplaats.

In 1934 nam Baron Van Dedem afscheid als voorzitter van het schoolbestuur. Hij werd opnieuw opgevolgd door T.C. Horstman.

Tijdens de oorlog ontkwam ook de school niet aan de vervelende gevolgen van de maatregelen en verplichtingen die de mensen werden opgelegd.

In september 1944 werd het schoolgebouw door de Duitsers gevorderd en na de bevrijding werden er Canadezen in opgevangen. Daarna was er ook nog een opvangcentrum in gevestigd voor arbeiders die uit Duitsland terugkeerden. Eind augustus 1945 kon er pas weer normaal lesgegeven worden.

Vlak na de oorlog

Het 25-jarig jubileum in oktober 1947 werd groots gevierd met een receptie, een herdenkingsbijeenkomst in de Hervormde Kerk en een revue door het personeel en oud-leerlingen. Drie bestuursleden van het allereerste uur (T.C. Horstman, R. Wolters en A. Hofmeijer) traden in 1948 af en een jaar later nog eens twee bestuursleden (E.J. Lindeboom en B.J. Snel). Zij hadden allen in de oorlog grote risico's gelopen door benoemings- en ontslagregels, die de bezetter oplegde, te negeren.

Kleuteronderwijs

Op 1 juli 1947 startte, drie dagen in de week, een kleuterklasje in de personeelsruimte van de school. Het waren de eerste schuchtere aanzetten tot volwaardig kleuteronderwijs, dat toen nog volop in ontwikkeling was. De werkomstandigheden waren ronduit slecht. Een stap in de goede richting werd gezet, toen op 1 september 1958 de kleuterschool aan de Prins Bernhardstraat werd geopend. In mei 1970 werd een tweede kleuterklas in de oude landbouwschool

De school in de jaren 50.

(nu mortuarium) ingericht en in 1973 werd zelfs nog een kleuterklas ondergebracht in een noodlokaal van de r.-k. school. Deze situatie was onhoudbaar. Er werd vaart gezet achter de bouw van een nieuwe drieklassige kleuterschool aan De Horst. Die kon in januari 1975 in gebruik worden genomen, maar was al meteen te klein. Het gebouw aan de Prins Bernhardstraat bleef daarom voorlopig nog in gebruik.

De jaren zestig

Vooruitstrevende nieuwbouwplannen halverwege de jaren vijftig, waarbij de kleuterschool en lagere school geïntegreerd zouden worden, maakten geen kans. Het schoolbestuur concentreerde zich daarom op de verbouwing van het huidige schoolgebouw. Een verbouwing die met de nodige strubbelingen gepaard zou gaan. Het lukte bij lange na niet om de heropening te laten samenvallen met het veertigjarig bestaan van de school op 16 oktober 1962 en nog voor het afscheid van meester Stegeman in april 1963.

De officiële heropening - door de inmiddels

gepensioneerde meester Stegeman - vond pas plaats op 14 januari 1964.

Het derde hoofd der school, de heer J.D. Benne-
meer, kwam niet bepaald in een gespreid bedje terecht. Er kon al wel in de vernieuwde school lesgegeven worden, maar de verbouwing was nog lang niet afgerond.

Van het Marktplaats naar De Horst

Terwijl in de jaren die kwamen de onderwijs-
vernieuwingen elkaar in rap tempo opvolgden, nam ook het leerlingenaantal flink toe en werden er plannen ontwikkeld om de school uit te breiden. Die plannen belandden uiteindelijk in de prullenbak. Plannen om een nieuwe, zes-
klassige school te bouwen aan De Horst werden wel gerealiseerd: op 13 augustus 1973 konden de eerste twee lokalen in gebruik worden genomen. In 1981 werden de verschillende bouw-
fasen afgerond en kon op 2 april 1981 eindelijk een volwaardig schoolgebouw feestelijk in gebruik worden genomen: de *Gouden Emmer* was klaar voor de basisschool en voor tal van vernieuwingen die werden doorgevoerd.

Afbraak van de oude school: nieuwe tijden breken aan.

Op naar de jaren 2000

In 1989 werd directeur J.D. Bennemeer opgevolgd door een nieuwe directeur A.J. van Klaveren, die net als zijn voorganger 'een schaap met vijf poten' bleek te zijn. En dat kwam goed uit in de stormachtige jaren die het primair onderwijs doormaakte!

In 1992, 70 jaar nadat de eerste christelijke school aan de Dorpsstraat was geopend, werd de school intern verbouwd en aangepast aan de eisen van de tijd.

Drie jaar later werd het 75-jarig bestaan van de Vereniging voor Christelijk Onderwijs groots gevierd.

Turbulente jaren braken aan. Zo veranderde er veel op bestuurlijk gebied: in 1999 fuseerden de p.c. scholen uit Olst, Wijhe, Raalte en Heino en was de Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs Salland een feit. Per 1 augustus 2004 ging de vereniging al weer op in de Stichting Christelijk Onderwijs Salland (SCOS) en behoorde De Gouden Emmer tot de 24 katholieke en christelijke scholen van deze stichting. En er waren directeurswisselingen: directeur A.J.

van Klaveren werd in augustus 2000 opgevolgd door de heer P. Verdoorn, die in juli 2007 op zijn beurt het directiestokje doorgaf aan interim directeur de heer B. Hoekstra. Ruim een jaar later vond De Gouden Emmer in de heer J. Stuut de nieuwe, huidige directeur.

Met ingang van het schooljaar 2011-2012 startte De Gouden Emmer met een continuïrooster om al vast te wennen aan de nieuwe schooltijden die straks zouden gelden op de nieuwe brede school.

Op 12 maart 2012, een week nadat de Dolfijn naar het nieuwe gebouw was verhuisd, namen ook de kinderen en de leerkrachten van De Gouden Emmer hun intrek in de gloednieuwe school: een mijlpaal voor het bijzonder onderwijs in Heino.

Bronnen:

- J.D. Bennemeer e.a., 75 jaar Vereniging voor christelijk schoolonderwijs te Heino, Veldhuis Raalte, 1995.
- De Gouden Emmer door de jaren heen, een boekje over de geschiedenis van de Gouden Emmer aan de Grote Bisschop, 2011.
- Krantenknipselarchief Omheining.
- Geert Mak e.a., Verleden van Nederland, Amsterdam, 2008.
- Arie Wilschut, Kleine geschiedenis van Nederland, De tijd van wereldoorlogen en crisis, Zwolle, 2006.

In optocht naar de nieuwe school!

In een van de volgende nummers van ons contactblad willen we in de rubriek 'Naar dezelfde school' enkele generaties van één familie die deelgenoot zijn geweest van de geschiedenis van het christelijk onderwijs voor het voetlicht halen.

Uiteraard besteden we ook in de komende tijd aandacht aan de geschiedenis van het openbaar onderwijs in Heino, want ook De Springplank start met ingang van dit schooljaar in een gloednieuw gebouw.

Oude logo.

Nieuwe logo.

Dan stoa'j toch mooi veur aap

K. Zoer-Fledderus

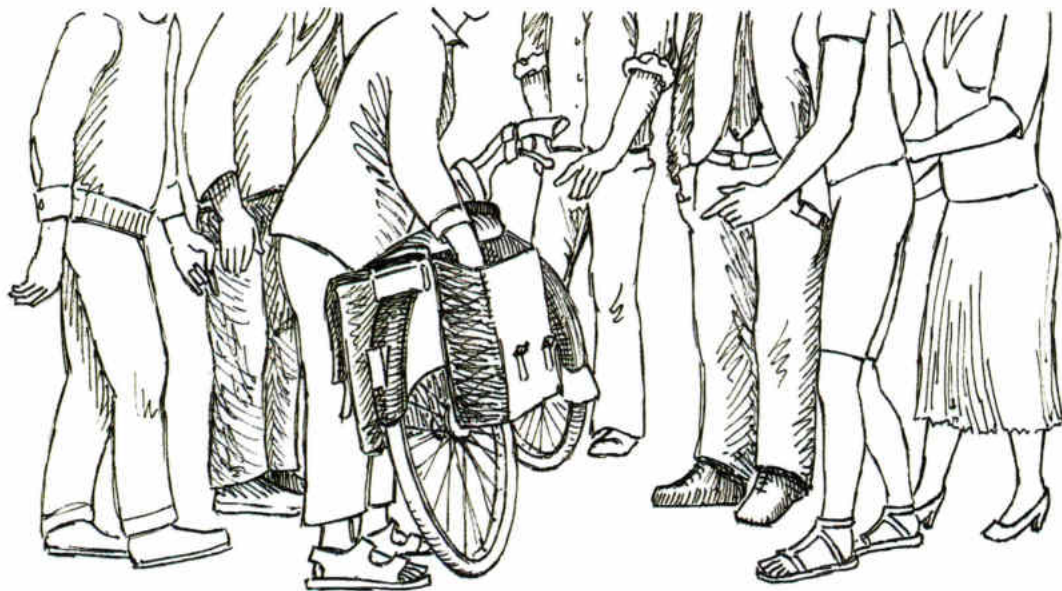
't Was in de wekke van de Heinose Pompdagen. 't Is denk ik zo zachies an al een goeie gewoonte wödden, det er dan donderdagsmiddags in een grote tente een gezellige middag is veur mèensen bōven de viefenzestig. Ik zol doar ok helpen, um de bezukers van een nättie en een dreugie te veurzien.

Zoals meestieds wae'k noe ok op de fietse 'goan en zetten ik em in ien van de fietsrekken die doar stunden. Een bettie zörgen ha'k der wel òver, want het slot was kepot. 'Maar och', dach ik bie miezelf, 't is een olde fietse en het bint hier allemoal eerlijke mèensen, wat zal der noe gebeuren'. Ik gunge de tente in um, noadat iederiene binnen was en van een köppie koffie of thee was voorzien, te kieken en te luusteren noa een gezellig programma.

Um een uur of vieve was 't of e-lopen. Zoas een boel anderen weer in de auto stapten um op

huus an te goan, zo wol ik mien fietse pakken. En joa heur, doar ha'j het gegooi in de glazen al! Want wie zien fietse der ok in de rekken stund, de miende was er niet! De schrik sleug mie um 't hättte. Gauw keek ik in een aander rek, woar as ok nog een paar fietsen stunden, maar nee heur, die van mie was er niet bie! Ikke weer noa det andere rek, woar 'k um in e-zet hadde. Een paar luu, ik wete niet precies meer wie, stunden doar nog wat noa te proaten. Toen ze mien bezörgde gezichte zagen, vreugen ze wat of er was. 'Mien fietse is weg', zèè 'k. 'Nou, det is ok wat!', zèè iene van het köppeltie, 'misschien hef iemand de verkeerde met e-nommen'.

't Wol der bie hum, dèènk, ok niet in, det e e-stöllen was. 'Joa', zèè ik, 'joa, det zal best es können gebeuren, want hee (der stund der in-

Illustratie: Gijs Peters

middels maar iene meer, doar in det rek) lik ok bärre volle op mien: gelieke tassen, net zo'n zadel, 't zelfde märk. Joa, det zol best eens können gebeuren, det zit der dikke in'.

'Nou', zèè die man, 'is'e 't dan niet?'

Ik kwam op het idee, um mär es in de tassen te kieken. En....joa heur, doar zaten allemoal dingen in die van mie waren!

Kö'j oe veurstellen, hoevölle wille het toezien-
gezelschap an dit geval had en hoe ik mie op het
moment vulen? Nee? Lèès dan nog èèm weer
het opschrift bōven dit stukkie, dan wee'j het!

Uit: 'Op zien Heino's, veerde bundel'.

*Hee: Wel verdikke,
noe he'k vergetten de verwarming
leger te zetten
en det mut gebeuren een uur
veur de'w noa bedde goat.
Zie: Det is me ok wat,
kö'j nog een uur op zitten
en ik ben al zo lui.*

Het sigarenzakje (3)

J.K. Pruim-Reinders

De Dorpsstraat uit begin 1900. In het midden de winkel van de familie Geertman.

Een sigarenzakje van B.A. Geertman, die een sigarenhandel had in Heino aan de toenmalige Dorpsstraat Oost, nu Canadastraat 16.

Bernardus Antonius Geertman uit Haarle vestigde zich na zijn huwelijk met Hendrika Antonia Tuïnk aan de Dorpsstraat in Heino in het zogenaamde Woltershuis, een winkel in manufacturen en kruidenierswaren. Zij waren op 13 november 1873 te Raalte getrouwd en Hendrika kon als nicht van Hendrikus Wolterus Wolters en Antonia Tuïnk de winkel van haar oom en tante overnemen voor f 3500,00. De heer Geertman zette de lijn waarin al jaren was gewerkt voort. De Heinoërs konden er van alles krijgen van kleding tot levensmiddelen. Tevens hield hij zich bezig met de kleermakerij en het winkeltje maakte naam tot in de wijde omgeving. Op 65-jarige leeftijd trok Bernardus zich terug. Zijn vrouw was inmiddels overleden

en zijn zoon Antonius Maria Josephus was net getrouwd met Lucretia Maria Pelgröm. Antonius nam de taak van zijn vader over, waarbij hij de winkel moderniseerde. Daarbij liet hij de levensmiddelen voor wat ze waren en de Heinoërs moesten een andere kruidenier zoeken. Uit het huwelijk van Antonius en Lucretia werden 2 jongens geboren en 7 meisjes. Eén zoon overleed op jonge leeftijd en zo was Gerhardus Josephus degene die in 1960 de traditie voortzette. Wederom werd er gemoderniseerd. Er was keuze in dames- en herenconfectie, woninginrichtingsartikelen en manufacturen. Een echt dorpswinkeltje waar van alles te krijgen was. Toen in 1973 de zaak honderd jaar bestond, werd het officieel gevierd. De voorgevel werd versierd met veel groen en verlichting en een week lang was er een speciale actie met een half uur gratis kopen. Toen de heer Geertman in 1990 overleed, had hij geen opvolger. De drie dochters hadden andere interesses.

*Den
koningsmoordenaar
Bresci heeft
gezelfmoord.
(Gaetano Bresci
vermoordde op 29
juli 1900 te Monza
koning Umberto I
van Italië en stierf
nog geen jaar later in
de gevangenis onder
onopgehelderde
omstandigheden.)*

Zodoende werd John van der Vegt in 1993 de nieuwe eigenaar. John was begonnen met een gemakswinkel 'De Smulbaai' genaamd op de hoek van de Stationsweg en de Van Sonsbeekstraat, maar de zaak was na vier jaar uit zijn jasje gegroeid. In de winkel van Geertman breidde hij zijn assortiment uit met een groot arsenaal aan tabakswaren, snoep, lectuur, wenskaarten, mobiele telefoons, digitale fotografie en de ver-

koop van loten. Het winkelgedeelte verdeelde hij in tweeën. Een deel verhuurde hij aan restaurant Shoarma Pizzeria 'Shalom'.

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': burgerlijke stand, bevolkingsregisters en krantenknipsels.
- Informatie: John van der Vegt.

De slimme kip

Antoon Hoonhorst

Van heel vroeger, ik was een jaar of vijf, herinner ik me een gebeurtenis waarin een kip de hoofdrol speelde. Het gaat om een van de kippen van mijn tante, een bijzondere kip die erg leep was. Ze wilde altijd het liefst een ei leggen achter het kabinet in de heerd, het beste vertrek van de boerderij waar tante woonde. Als de deuren per ongeluk open stonden, zag zij haar kans schoon en glipte ze stiekem naar binnen. Het was met recht een slimme, hippe kip.

Vroeger, toen wij kinderen waren, was ons wereldje nog klein. Er kwam bijna geen verkeer langs ons huis. Een langsrijdende dorsmachine bijvoorbeeld vonden wij een bijzondere bezienswaardigheid. Wij waren met weinig tevreden en kwamen ook niet veel verder dan op het erf rond ons huis. Totdat wij enige dagen in de zomer mochten logeren bij tante die ook op een boerderij woonde. Wij vermaakten ons best en scharrelden tussen de kippen en de ganzen; er was van alles te zien.

Tante was een goed mens en had op de boerderij een stevige vinger in de pap. Haar domein was een slaapkamer boven de kelder, dichtbij de buitendeur.

De middagslaap was haar heilig. Dan was alles in diepe rust en die mocht beslist niet verstoord worden. Wij mochten wel buiten spelen, maar ons werd stevig op het hart gedrukt om ons heel rustig te houden. Het was warm weer en wij stonden bij de deur om voorzichtig naar binnen te gaan om water te drinken. De kip had ons al gezien en kwam bij ons staan. Zij mocht natuurlijk niet naar binnen. En toen ging het goed mis. De kip was ons te vlug af en rende luid kakelend naar binnen. De middagrust van tante was verstoord en dat was niet best. Kennelijk zag tante mij als aanstichter, want ik kreeg een fikse draai om de oren en toen was het huilen geblazen.

Illustratie: Gijs Peters

Al weer twintig jaar geleden 1993 - 3e kwartaal

Marijke Donath

Het postkantoor aan de Marktstraat.

2 juli

Tegen de eerste schatting in het kader van de ruilverkaveling Marshoek/Hoonhorst en de samengestelde lijst van rechthebbenden, zijn in totaal 71 bezwaarschriften ingediend. 'De weging en de juiste afwikkeling van deze bezwaren zullen zowel aandacht als zorgvuldigheid vergen', aldus de nieuwe voorzitter van de Landinrichtingscommissie, de Dalfser burgemeester L.V. Elfers. Hij volgde de onlangs tot burgemeester van Gramsbergen benoemde J.L. Eggens op.

In de afgelopen weken heeft de Landinrichtingsdienst in het gebied plaatsen bezocht waartegen in het kader van de eerste schatting bezwaren zijn ingediend. De bezwaren van de rechthebbenden worden door het kadaster van een advies voorzien. Zodra alle bezwaren zijn behandeld, worden de reclamanten opgeroepen. Die krijgen dan het standpunt van de commissie te horen. Indien er overeenstemming wordt bereikt tussen de commissie en de reclamant, wordt het

bezwaarschrift ingetrokken. Gebeurt dat niet, dan wordt het geschil voorgelegd aan de rechter-commissaris.

15 juli

Boeren in het ruilverkavelingsgebied Salland-West kunnen met een forse subsidie toegangswegen naar hun bedrijf laten aanleggen of verbeteren. Het Rijk betaalt maximaal veertig procent van de kosten.

Voorwaarde is wel dat de boerderij meer dan vijftig meter van de openbare weg staat. Alleen dan kunnen agrariërs zich aanmelden bij de landinrichtingscommissie die de ruilverkaveling begeleidt.

17 juli

'Op Sytsema zijn hooguit een paar ton te verhalen. Het is bekend dat hij zijn woning in Heino aan zijn vader heeft verkocht – daar moet dus

wat geld zitten', aldus veehouder B.H. Jalink uit Hoonhorst, lid van de voortgangscommissie. Lakeman wil van de opbrengst 20 tot 42,5 procent hebben. Dat is contractueel vastgelegd. Met zo'n forse claim zou uiteindelijk 8 miljoen naar hem gaan, zodat 33 miljoen resteert voor de veehouders. Gedeeld door 150 levert dat het lieve sommetje op van 270.000 gulden per bedrijf. 'Zo rekenen we nog niet', tempert Jalink de verwachtingen. 'Er zal ook wel belasting over betaald moeten worden'. Toen het rumoer rond Heino Krause zijn hoogtepunt bereikte, werd gevreesd dat het fiasco veel boeren de kop zou kosten. Die verwachting was wat al te pessimistisch, geeft Jalink toe. 'Een boer gaat niet zo gauw failliet. Maar er is in dit gebied wel flink op de reserves ingeteerd.'

17 juli

Bewoners van de Marktstraat hebben hun bezwaren tegen de komst van appartementen op de locatie van het huidige postkantoor laten vallen. Projectontwikkelaar Ruud Meijer Vastgoed heeft daarmee vrij spel om zijn plannen te ontwikkelen. Het postkantoor wordt afgebroken en er verrijst een nieuw pand.

Nico en Marianne van Rijn uit Berkum worden de ondernemers die het PTT-agentschap gaan runnen. Bovendien verplaatst het echtpaar de kantoorboekhandel van M.J.M. Bisschop naar het nieuwe pand aan de Marktstraat. Bisschop zal zich nu volledig gaan oriënteren op de drogisterij. Nadat de plannen van Ruud Meijer bekend werden, hebben de ontwikkelingen elkaar in snel tempo opgevolgd. Onder druk van bezwaren van de buurtbewoners van de achtergelegen panden aan de Marktstraat heeft Meijer zijn plannen moeten aanpassen. 'We hebben een goede oplossing gevonden voor de buurt, waar de bewoners wat gelukkiger mee zijn dan ik, maar de overeenstemming is er. Het plan is hierdoor misschien iets minder rendabel geworden, maar het belangrijkste is dat we niet de degens hoeven te kruisen', aldus Meijer.

17 juli

Het vinden van een nieuwe structuur voor de be-

langenbehartiging van ouderen in Heino vormt thans een heet hangijzer. Het nieuw gevormde Samenwerkingsverband van de Ouderenbonden in Heino streeft naar een seniorenraad. Deze week werd duidelijk dat Welzijn Ouderen en andere groepen er niets voor voelen.

In de seniorenraad zullen de vier ouderenbonden zitting nemen. Volgens de voorzitter van Welzijn Ouderen, J.E. Bruggeman, wordt met een seniorenraad de hokjesgeest versterkt. Volgens A. de Jong van het Samenwerkingsverband van de Ouderenbonden is er in de huidige situatie sprake van hokjesgeest. 'Dat bewijst wel het feit dat we met onze plannen op weerstand stuiten van mensen die zich vasthouden aan de hokjes waarin ze nu zitten', aldus zijn commentaar.

'De partijen en groeperingen die betrokken zijn bij het ouderenwerk en tot nu toe daarin de dienst uitmaken, verschansen zich in de vastgestelde kaders'. Hij wijst erop dat in tal van gemeenten een seniorenraad functioneert.

'Als dit in Heino wordt tegengehouden dan zitten inderdaad de hokjes goed op slot. Wij streven naar een seniorenraad waarin alleen de ouderenbonden vertegenwoordigd zijn, omdat deze zijn opgericht met het doel de belangen van de ouderen in algemene zin te behartigen'. De Jong vreest dat een te brede aanpak nadelen heeft en dat een specifieke seniorenraad de belangen van de ouderen beter kan behartigen.

21 juli

PvdA-er H. Berends klaagde er gisteravond in de vergadering van de Raad van Heino over dat er 's avonds geen bussen meer naar Zwolle rijden. Mensen die geen eigen vervoer hebben kunnen daardoor 's avonds niet meer voor een bezoek naar het ziekenhuis in Zwolle. Berends wees erop dat daardoor Heino ook niet meer goed te bereiken is. Hij achtte dat voor Heino geen goede zaak en drong er bij het college op aan, er bij de vervoersondernemingen nog eens op aan te dringen oplossingen te zoeken. 'Misschien kunnen er andere vervoersmogelijkheden gecreëerd worden.' Wethouder G. Siebert zei dat de vervoersondernemingen een eigen

Accommodatie Scouting.

beleid voeren. 'Dat er 's avonds geen bussen meer rijden komt ook doordat er te weinig gebruik van gemaakt wordt', constateerde hij.

21 juli

Met een wijzigingsvoorstel en een schorsing probeerde de VVD gisteravond in de Raad van Heino 5000 gulden subsidie voor de scoutinggroep in de wacht te slepen. B en W waren met een voorstel van 1500 gulden gekomen. Naar de scoutinggroep toe vond VVD-er S. de Graaf dit niet terecht. Hij wees er op dat voor de sport enorme bedragen worden uitgetrokken en dat de sportverenigingen gebruik kunnen maken van gemeentelijke accommodaties. De scoutinggroep had zich tot de gemeente gewend omdat men de eigen blokhut wil uitbreiden.

De andere fracties hadden al te kennen gegeven het voorstel van het college te steunen. Na de schorsing bleven het GPV, de PvdA en het CDA bij die mening. Om niet te hard over te komen verklaarde J.L. Melenhorst van het CDA dat, als mocht blijken dat Scouting Heino later toch in de problemen komt, men de zaak opnieuw zal bekijken.

21 juli

Direct na de schoolvakantie gaat de gemeente Heino bouw kavels in Lierderholthuis uitgeven. De grond, waar volgens het streekplan in totaal achttien woningen in negen jaar gebouwd mogen worden, is onlangs bouwrijp gemaakt. Afhankelijk van het aantal gegadigden beslist Heino hoeveel woningen er dit jaar gebouwd worden, 'want achttien woningen in negen jaar is niet hetzelfde als twee woningen per jaar', aldus gemeentesecretaris Riepma. Hij weet niet hoe groot de belangstelling vanuit het kerkdorp is. Een oproep voor gegadigden volgt via een advertentie direct na de bouwvak. Alleen mensen met een binding met Lierderholthuis komen in aanmerking voor een kavel.

24 juli

Zaal Struik verhuist met ingang van oktober naar Heino. In het voormalige parochiehuis aan de Canadastraat, dat onlangs als discotheek De Karre de deuren sloot, worden de activiteiten voortgezet. Arnold Struik had tot voor kort plannen om de zaal in Lemelerveld uit te breiden. Daarvoor was ook een grotere parkeer-

ruimte nodig, waarvoor hij echter geen hinderwetvergunning kon krijgen. Hij ziet in het vroegere parochiehuys van Heino, dat de laatste tijd als discotheek De Karre door het leven ging, een prima alternatief.

7 augustus

B en W gaan akkoord met het plaatsen van een tijdelijk gebouwtje aan de Marktstraat als het postkantoor wordt afgebroken. Op de plaats van het huidige postkantoor worden op korte termijn winkels met woningen gebouwd. De noodvoorziening wordt geplaatst op de parkeerplaats bij gebouw Vrede en gaat op 6 oktober open.

In het voormalige 'gat van Heino' aan de Munikenhof is nog plaats voor twee kleine winkels en woningen. Omdat het bestemmingsplan het toelaat, hebben B en W bouwbedrijf Valk uit Daarle toestemming gegeven het gat op te vullen.

16 augustus

Het jaarlijkse Bosfeest Lierderholthuis is met een bijna twintigjarige geschiedenis meer dan alleen popmuziek onder dekzeil, beluisterd door boerenzoons en dito dochters met klompen aan op de zompige bosgrond. Een groep jongeren is erin geslaagd het evenement tot een plaatselijke culturele uiting te verheffen en een semi professionele opzet te geven. Daar waar in andere plaatsen in gerieflijke discotheken de laatste muzikale evoluties op de voet gevolgd worden, wordt in Lierderholthuis één keer per jaar nog de oude sfeer van popconcerten van decennia geleden opgeroepen. Zelfs tenten van dorpsfeesten worden smalend genoemd. 'Die vind je tegenwoordig overal. Hier doen we het nog onder de blote hemel'. Een stuk bos met gekleurde lampen, tentzeilen met daaronder fusten bier (aangevoerd met een ronkende tractor) en een kraam voor broodjes en wat andere snacks. Iets verderop ligt een weiland waar de bezoekers na het concert eventueel hun tent kunnen opzetten.

Het evenement kan door iedereen vrij bezocht worden. Een oud idee, dat in Lierderholthuis

hoog gehouden wordt door acht jongens die voor de organisatie tekenen. Het geld komt uit de drankverkoop.

Wat als een mooie dag begon eindigde zaterdag echter in een aanhoudende regenbui die we deze zomer zo goed hebben leren kennen. Met krap duizend bezoekers bleef het Bosfeest duidelijk achter bij voorgaande edities. 'Maar het was wel bere-gezellig', zo klinkt uit de mond van 'voorzitter' André Schutte. 'Als je iets wilde drinken aan de bar, dan was je ook meteen aan de beurt'.

Het bleef regenen tot pakweg half elf, het moment waarop de support-act Pschyco Pac al gespeeld had en Under Cover het podium betrad. Maar het aantal bezoekers groeide niet meer. Alleen de echte liefhebbers van de aloude popheroïek waren erbij. De helft van de bierfusten bleef vol en ook de leden van de vrouwenvereniging hadden het rustig met het smeren van broodjes. Desondanks is de Stichting Bosfeesten Lierderholthuis volgens André Schutte niet in de financiële problemen gekomen. 'We hebben in de loop der jaren wat reserves opgebouwd. Het werk wordt gedaan door vrijwilligers en dus komt er volgend jaar zeker weer een Bosfeest'.

2 september

Bij het kringloopbedrijf en het schillenproject Heino was hij een van de mensen van het eerste uur. En hoewel hij er bedrijfsleider werd, was Bart van der Kolk nooit te beroerd om op de werkvloer ook zelf de handen uit de mouwen te steken. Morgen neemt hij tijdens een receptie afscheid van wat de laatste jaren zijn levenswerk werd.

8 september

De politie Salland is begonnen aan een twaalf weken durende actie die moet leiden tot een veiliger verkeersgedrag van de (school)jeugd. In het hele district worden de komende tijd gerichte controles gehouden op verkeersgedrag en de technische staat van bromfietsen. De actie startte gistermorgen met 'rijdende controles' op diverse plaatsen in het district. Drie teams,

met elk een surveillancewagen en een motor, letten een uur lang op niets anders dan het verkeersgedrag van de fietsende en bromfietsende schooljeugd. Gisteren ging het nog om een preventieve actie, waarbij overtreders geen bon kregen maar een waarschuwing. In de komende weken zullen dagelijks dergelijke controleacties in de surveillances worden opgenomen. En dan kunnen overtreders erop rekenen dat ze wel degelijk op de bon gaan. Het gaat steeds om 'rijdende controles'. Politievoorlichter W. Rabelink: 'Controles op één punt hebben niet zoveel zin. Het nieuws dat we ergens staan, verspreidt zich altijd heel snel onder de jeugd. Alleen als we gaan werken met een rollertestbank voor bromfietsen moet dat noodzakelijkerwijs op één punt gebeuren'.

11 september

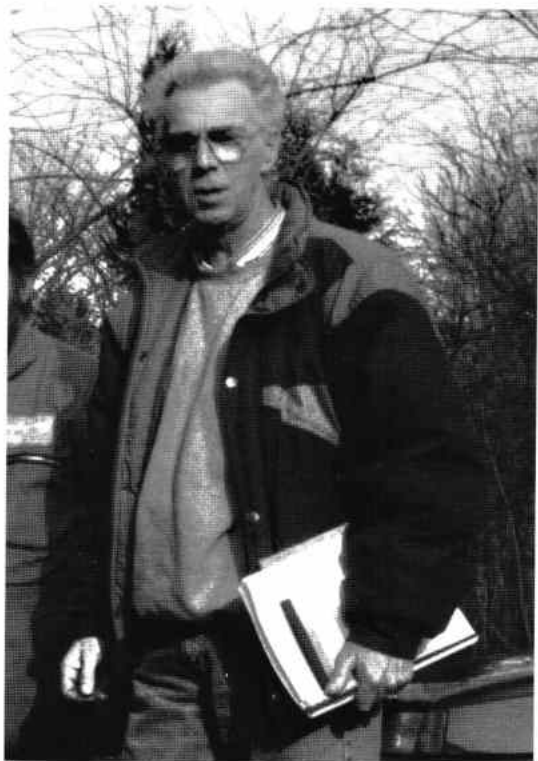
Het gaat weer goed met de werkgelegenheid in Heino. Burgermeester Van den Berg deelde gisteren tijdens de officiële start van het plan Kiezebos mee dat in anderhalf jaar de werkgelegenheid binnen de gemeente met liefst negentig arbeidsplaatsen is toegenomen. En dat terwijl het dorp aan de vooravond van behoorlijk wat huizenbouwactiviteiten staat. Want naast het afronden van de uitbreidingsplannen in Laag Zuthem en Lierderholthuis, is gisteren dan ook plan Kiezebos gestart. Er worden 140 woningen gebouwd.

Kiezebos krijgt twee bergingsvijvers waarlangs de groenstroken van de woonwijk worden aangelegd.

14 september

Bezorgdheid over de toekomst speelt een grote rol in de 75-jarige ABTB Heino.

Het toekomstbeleid van de ABTB Heino wordt gekenmerkt door samenwerking. Per 1 januari 1994 gaat de afdeling samen met de vakbroeders uit Lierderholthuis. De verwachting is dat de katholieken en de protestanten van de CBTB in een later stadium de rijen sluiten en als één federatie door het leven gaan. De bestuurders zijn enigszins bezorgd over het teruglopende ledenaantal. Op dit moment heeft de Heinose

*Bart van der Kolk, bedrijfsleider
bij de kringloop.*

afdeling nog maar 65 leden. Door de fusie met Lierderholthuis stijgt dat aantal naar 115. De verklaring is simpel: 'Het aantal boeren wordt in Nederland minder en de opvolging is een probleem. Bovendien had de standsorganisatie vroeger meer betekenis omdat het hele gezin meewerkte in het bedrijf. Tegenwoordig worden agrarische ondernemingen steeds groter en ze trekken arbeidskrachten aan.'

Desondanks wuiven de bestuurders de geluiden, alsof er voor de ABTB geen perspectief meer is, weg. 'Het aantal boeren kan wel minder worden, maar daardoor zijn we ook meer op elkaar aangewezen. De organisatiegraad ligt met 95 procent altijd veel hoger dan bij een vakbond. En er is nog genoeg om voor te knokken', aldus Bertus Neimeijer en Frans Neppelenbroek, respectievelijk voorzitter en secretaris van de jubilerende ABTB afdeling Heino. De ABTB Heino viert deze mijlpaal op 16 september met een eucharistieviering en een

receptie in zaal Oortwijn. 's Avonds wordt door eigen leden een revue opgevoerd.

28 september

Net als in veel andere gemeenten herbezint de gemeente Heino zich momenteel op het groenbeleid. Onderwerp van discussie is de aard van de gemeentelijke stukjes groen, de frequentie van het onderhoud hiervan en de vraag of dat onderhoud geprivatiseerd kan worden. Heino is nog niet zover als buurgemeente Zwolle, waar de bermen zelden gemaaid worden en daardoor een weelderige aanblik vertonen. Proeven moeten aantonen of dat ecologische groenbeheer ook in Heino mogelijk is.

B en W streven naar concentratie van de groenvoorzieningen. Versnippering van plantsoentjes en stroken gras zou teveel onderhoud vergen. Daarbij wordt onder meer gedacht aan stukken gras tussen een straat en particuliere tuinen. Door die grond bij de tuinen te voegen zou de gemeente een onderhoudspost kwijt zijn. Het bestand aan bomen en struiken langs de invalswegen zou vergroot kunnen worden en het groen zou vaker kunnen worden ontdaan van zwerfvuil. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen willen B en W niet per definitie verbieden. In gevallen waarbij een andere oplossing moeilijk is, moet aanwending van pesticiden in beperkte mate mogelijk blijven.

28 september

Het college van B en W voert besprekingen met een gegadigde over de ontwikkeling van een bungalowpark in Heino. Dat blijkt uit een eerste evaluatie van het stappenplan, dat eind 1992 is opgezet om de werkgelegenheid in het dorp te verbeteren.

Burgemeester en wethouders constateren dat de besprekingen zich nog in een voorbereidingsfase bevinden. De gegadigde is door het gemeentebestuur inmiddels in contact gebracht met een grondeigenaar, maar dit heeft nog niet tot resultaat geleid. Er wordt gedacht aan de aanleg van een park voor koop- en huurvakantiewoningen zonder veel recreatievoorzieningen.

Het Kiezebos.

28 september

De BV Landgoed Den Alerdinck heeft haar bezwaren tegen minicamping 't Jan Harms laten vallen. Op de locatie aan de Zwolseweg is de familie van Meerveld onlangs begonnen met een terrein om kamperen bij de boer mogelijk te maken. De beheerders van Den Alerdinck hadden moeite met de afscheiding tussen het kampeerterrein en het aangrenzende landgoed. In een gesprek tussen de betrokkenen zijn de gerezen problemen opgelost.

29 september

Pater Bernard Roosendaal uit de Filippijnen was gisteren even in Heino om bij openbare basisschool De Springplank zijn dank uit te brengen voor het geld dat de leerlingen met de actie 'Bite the Bullet' hebben ingezameld. De Heinose kinderen presenteren in het voorjaar de eerste uitgave van het Heino's Dagblad. Met de vijfduizend gulden die met de verkoop werd verdiend, steunde De Springplank een project van een tandarts in Cebu City op de Filippijnen. Voor het bedrag werd materiaal gekocht waarmee 85 kinderen met ernstige gebitsklachten werden geholpen.

Van de bestuurstafel

Toekomstvisie Omheining

Omheining is een bruisende vereniging met vele enthousiaste leden. Onze vereniging is een begrip in het dorp en de wijde omgeving en daar mogen we met z'n allen trots op zijn. De vernieuwde website wordt goed bezocht en onze paas- en kerstwandelingen genieten grote bekendheid in de regio.

Toch dienen ook wij ons te realiseren dat de wereld om ons heen niet stil staat. Om toekomstige generaties te blijven interesseren voor wat wij doen, zullen wij moeten inspelen op de wensen van jongere generaties. De steeds verdergaande individualisering en digitalisering/automatisering van de maatschappij en de opkomst van sociale media als twitter, hyves en facebook maken het noodzakelijk dat wij als bestuur ons, nog meer dan voorheen, moeten bezinnen op de toekomst.

Waar staan we voor en hoe ziet de toekomst van Omheining er uit? Hoe kunnen we jongere generaties (en dan met name de dertigers en veertigers) aan ons binden? Met het oog daarop heeft het bestuur het initiatief genomen voor het opstellen van een toekomstvisie voor de eerstkomende tien jaar. In juli heeft een eerste bijeenkomst plaats gevonden met een aantal leden van de werkgroepen en andere nauw bij de vereniging betrokken mensen. Tijdens die bijeenkomst is een aantal onderwerpen benoemd waar een vervolg aan gegeven moet worden. Mocht u als lid van de vereniging suggesties hebben dan zouden we het op prijs stellen als u deze aan ons kenbaar maakt.

Toegankelijkheid gebouw

De slechte toegankelijkheid van ons gebouw had en heeft onze volle aandacht. Teneinde de toegankelijkheid te kunnen verbeteren is op de bovenverdieping een intercom geplaatst. Bij de zijingang (het trapje op richting podium) is een bel geplaatst die in verbinding staat met de in-

tercom. Met een druk op de knop kan vanaf de bovenverdieping de zijdeur geopend worden.

Het bestuur beseft dat dit nog steeds niet de meest ideale oplossing is maar het is in ieder geval iets wat het gebouw beter toegankelijk maakt voor bezoekers.

Nieuwe tentoonstelling 'Honderd jaar spanning'.

De tentoonstellingscommissie is druk bezig met het herinrichten van de tentoonstellingsruimte. Herman Neimeijer is bereid gevonden om oude verlichtingsattributen uit zijn verzameling ten toon te stellen. Daarnaast zijn ook van anderen materialen en attributen in bruikleen verkregen wat het mogelijk maakt een interessante expositie te organiseren.

De tentoonstelling is te bezichtigen op maandag, donderdag en zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur.

Schenkeningen september 2013

- Van mevrouw R. Heeling-Smit, 't Solen 16, Laag Zuthem, een houten graanmolen, een haarspit met haarhamer, een BB-helm, vijf kolenstrijkijzers, een pukkel met veldfles en mok.
- Van mevrouw B. Reimink, Lageweg 1, Heino, een enkel stuk Klokzeep voor de was of voor de wastafel.

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein omheint, in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino
Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl
Website:
www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Contributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid
€ 7,50 per jaar); portokosten € 7,20 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, voorzitter,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593
M.J.M. Bisschop, vice-voorzitter,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499
C.J. Horstman, secretaris,
Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino,
tel. 392109
H.A. Ogink, penningmeester,
Twentseweg 12, 8141 MA Heino, tel. 391618
B.J. Horstman, De Horst 10,
8141 BA Heino, tel. 392622
J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560
R.A. Mulder, Munnikenhof 19,
8141 GL Heino, tel. 0622441988
G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798
G.J. Veltkamp, Oosteinde 11,
8141 AR Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: Vacant.

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Jonge Poerink,
De Cingel 43, 8141 BW Heino, tel. 392427

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

7. Streektaal

Contactpersoon: B.J. Horstman,
De Horst 10, 8141 BA Heino, tel. 392622

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, eindredactie
E-mail: ton.weulink@kpnplanet.nl
J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
A. van de Wetering, Tarweakker 43,
8141 HW Heino, tel. 392330, vormgeving / opmaak

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Sonodruk, Heino

ISSN 1384-8461

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

NUMMER **4** 33^e JAARGANG - DECEMBER 2013

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
33e jaargang - nummer 4 - december 2013

INHOUDSOPGAVE

blz. 74	Van de redactie
blz. 75	Brandstoffenhandel en winkelier in kruidenierswaren - R. Stavorinus
blz. 80	Het sigarenzakje (4) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 82	Terugblik op 1949 over ons dorp Heino - D. van Dam-van Berkum
blz. 87	Sprekende foto's (92) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 88	Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - A. Albrecht-Broekens
blz. 90	Omheining kijkt vooruit - J. Jonge Poerink
blz. 92	Al weer twintig jaar geleden 1993 - 4e kwartaal - M.S.H. Donath-Hoppen
blz. 95	Van de bestuurstafel
blz. 96	Colofon

Van de redactie

Dit is al weer het laatste nummer van ons contactblad van 2013. Terwijl ik dit schrijf, zit ik nog bij te komen van de eerste flinke herfststorm. Op veel plaatsen in Heino zijn bomen omgewaaid en is er schade aangericht. Gelukkig hebben er zich geen persoonlijke ongelukken voorgedaan.

Voor mij is dit het laatste nummer dat ik als eindredacteur begeleid. Met ingang van het nieuwe jaar zullen Jos en Henne Neppelenbroek het stokje van mij overnemen. Ruim acht jaar heb ik het werk voor Omheining met veel plezier gedaan. Ik kon dat trouwens niet zonder de fantastische medewerking van alle redactieleden. Hen wil ik hartelijk dankzeggen voor de plezierige manier waarop we hebben samengewerkt. Jos en Henne wens ik veel succes.

In dit nummer kunt u vernemen hoe het is gegaan met de brandstoffenhandel en kruidenierswinkel van Abele Stavorinus vanaf de tweede helft van de 19e eeuw. Roland Stavorinus vertelt het verhaal van zijn grootouders.

Voor haar rubriek 'Sprekende foto's' dook Jennie Pruijm in de archieven en voerde Johannes Wienen op als hoofdpersoon.

Arja Albrecht-Broekens van de werkgroep 'Allegardje' beschrijft de grote engelwortel.

Mevrouw Derkje van Dam-van Berkum (1901 – 1976) was secretaresse van de Plattelandsvrouwen in Heino. Zij schreef in dichtvorm een overzicht van het jaar 1949.

Jan Jonge Poerink maakte een verslag van de bijeenkomst die in juni van dit jaar is gehouden om te komen tot een toekomstvisie op onze vereniging. In de vaste rubriek 'Al weer 20 jaar geleden' beschrijft Marijke Donath de gebeurtenissen van het laatste kwartaal van 1993.

Tot slot wens ik u namens de redactie heel fijne feestdagen en een goede jaarwisseling.

Dieni Weulink

De kopij voor het maartnummer moet voor **15 januari 2014** ingeleverd worden.

Met dank aan de correctoren:

M. Donath-Hoppen, N. Elsinga, T. Hoefsloot, J. Melenhorst,

N. Nijland-van Egmond, G. Peeters, J. Peters en W. Steenbergen.

Brandstoffenhandel en winkelier in kruidenierswaren

R. Stavorinus

De jonge Roelof Stavorinus, nr. 5 van de voorste rij vlnr. Zijn broer Abele is nr. 2 van de voorste rij vlnr.

Het is al weer het vijfde jaar van de eerste economische crisis van de 21ste eeuw. De werkloosheid is in de afgelopen jaren weer gegroeid in Nederland en het aantal faillissementen is in het voorjaar van 2013 in de omgeving van Zwolle gestegen. Zo lezen we in de Stentor van 11 juli:

“Met 80 faillissementen is het tweede kwartaal van dit jaar koploper sinds 2010”.

Tachtig jaar geleden is er in Nederland ook een economische crisis.

In het jaar 1931 gaat het kruideniersbedrijf van Roelof en Anna Stavorinus-Brinkman failliet, de winkel van mijn opa en oma. Over deze bedrijfsbeëindiging werd tot voor kort in de fami-

lie nauwelijks gesproken. Mijn vader heeft wel eens iets gehoord, maar dat bracht hem nooit op het idee om zijn vader en zijn moeder iets te vragen. ‘Dat deed je niet. We spraken niet over vroeger!’

De aanleiding

Abele Stavorinus is turfschipper van beroep in de tweede helft van de 19e eeuw. Hij legt met zijn turfschip aan bij “de Ganzepan” of de “Bolderbrug” en verkoopt, sinds 1870, meerdere keren per jaar turf aan bewoners van het dorp ¹⁾. Dat doet hij ruim 35 jaar lang tot hij zijn werkzaamheden, op 69-jarige leeftijd, overdraagt aan zijn oudste zoon Sybe, die 30 jaar lang leverancier van turf en kolen is.

Sybe Stavorinus doet dit werk niet alleen. Hij

werkt samen met zijn broer Klaas en zijn zonen Albert, Abele en Roelof.

In het begin van de twintigste eeuw ontwikkelt de handel in brandstof zich. Er wordt niet meer hoofdzakelijk op turf, maar ook op kolen gestookt. Daar komt bij dat de brandstof niet enkel meer vervoerd wordt via de kanalen, maar ook per spoor. De concurrentie wordt groter en Sybe Stavorinus wordt ouder. Wat is de toekomst voor het familiebedrijf?

Albert Stavorinus, de oudste zoon van Sybe, start na zijn huwelijk in 1927, met zijn vrouw een eigen brandstoffenzaak aan de Dorpsstraat 25. Abele, de tweede zoon, blijft schipper. Hij is daarmee verantwoordelijk voor het vervoer van brandstoffen over het water. Daarna worden deze in Heino verhandeld door zijn oudste broer.

Maar waar ligt de toekomst van de jongste zoon Roelof? Hij heeft verkering met Anna Brinkman. Ze woont nog thuis bij haar moeder en broer Gait, aan de weg van Heino naar Wijhe. Haar vader Hein is in 1922 overleden aan tbc. Hun huisje ligt net voor het Nijenhuis.

Alle drie werken ze voor de Van Pallandts, de familie die het landgoed in bezit heeft en daar jaarlijks in de zomermaanden woont. Anna en haar moeder werken in de huishouding en in de keuken. Gait werkt er als tuinman.

Natuurlijk spreken Roelof en Anna over hun gemeenschappelijke toekomst. Die zal niet aan boord liggen van een schip, maar op de vaste wal.

Het besluit

In Heino vindt tussen 1920 en 1930 een grote uitbreiding plaats van het aantal woningen en huishoudens. In 1930 zijn er in de gemeente 84 woningen gebouwd, het merendeel daarvan in het dorp. Een uitbreiding van bijna 40%. In het dorp staan in 1930 175 woningen. Ze worden vooral gebouwd richting Zwolle, aan de Zwolsche weg ²⁾.

Daar, aan het begin van de Dorpsstraat, bij de kruising richting Dalfsen, Lemelerveld en Zwolle, staan amper winkels. Zo ontstaat bij Roelof en Anna het idee om in Heino een kruidenierswinkel te beginnen.

De komst van de kruidenierszaak wordt bespoedigd door het overlijden van de oma van Anna Brinkman in januari 1926. Daardoor staat haar opa Albert Neppelenbroek er ineens alleen voor. Het vooruitzicht voor de 72-jarige om alleen te wonen in de katerstede 'De Haan' aan de Raalterweg, het huishouden alleen te doen en het eten zelf te bereiden, is niet aantrekkelijk. En zo ontstaat het idee om te gaan inwonen bij Roelof en Anna en een som geld te investeren zodat er een winkel gekocht kan worden. Als tegenprestatie geven Roelof en Anna hem kost, inwoning en hem verzorging ³⁾.

Er wordt gezocht naar een geschikte woning met winkelruimte. Deze wordt gevonden aan het begin van de Dorpsstraat tegenover de smederij van Rientjes. Dorpsstraat 85, wordt vervolgens gekocht van de familie M.J. Wanink-Nijmeijer ⁴⁾. Met de woning gaat waarschijnlijk ook een deel van de winkelinventaris over aan Anna en Roelof. Een hypotheek bij de Coöperatieve Boerenleenbank in Heino en de investering van opa Albert maken het mogelijk dat er ook meubilair kan worden aangeschaft.

De woning is begin jaren twintig gebouwd, dus nog niet zo oud. Aan de linkerkant van het woonhuis is de winkelruimte, ongeveer vier bij vier meter. Klanten kunnen de winkel bereiken via een deur die midden in de gevel zit. Achter de winkel is de keuken. In het rechterdeel van het woonhuis is een woonkamer en boven een aantal slaapkamers.

In de woonkamer worden drie stoelen geplaatst, met leer gestoffeerd. In het midden staat een ovaal tafeltje met een rond pluchen tafelkleed. Op de vloer ligt een vloerkleed. Er hangt een aantal schilderijen en een spiegel met een eiken lijst. Tegen de wand staat een theekastje

Roelof en Anna Stavorinus.

met een blauw servies. Op een tafeltje staat een radiotoestel met luidspreker. Het geheel wordt verlicht door een elektrische lamp.

Boven op de slaapkamer staan een tweepersoonsbed, een tafeltje met twee stoelen en een linnenkast. Er is ook een logeerkamer. Daar staan een tweepersoonsbed met een kapokmatras, een tafeltje en een stoel. Natuurlijk heeft opa Albert zijn eigen slaapkamer met een bed, kast en stoel en zijn persoonlijke bezittingen ⁵⁾.

Een eigen kruidenierswinkel

De opening van de winkel en de bruiloft van Roelof en Anna vallen praktisch samen. Op 1 augustus 1926 laten ze zich officieel inschrijven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Zwolle. De naam wordt: Brandstoffenhandel en Winkelier in Kruidenierswaren ⁶⁾. Vier dagen later is de bruiloft.

Een aantal dagen later wordt de winkel geopend

en kunnen de eerste klanten hun inkopen doen. Anna helpt de klanten in de winkel en ze doet het huishouden. Roelof gaat rond met een handwagen. Daarmee gaat hij naar klanten om gekochte producten te bezorgen en om het een en ander te verkopen.

Het jaar daarop kopen Roelof en Anna een T-Ford van anderhalve ton ⁷⁾. Hierdoor kan de klantenkring uitgebreid worden. Zo rijdt hij gemakkelijk naar Laag Zuthem, richting Raalte en Wijhe en naar Zwolle. Het is nu ook mogelijk om grotere hoeveelheden producten aan de man te brengen, vooral bij de mensen thuis. Maar ook is het eenvoudiger om goederen op te halen vanaf de 'Ganzeplan'. Daar worden de binnenschepen 'Hoop op zegen', van zijn vader Sybe en oom Klaas en de 'Nijverheid' van zijn broer Abele gelost.

De winkel is niet groot en wordt warm gehouden door een eenvoudige vulkachel. Tegen de

*Roelof Stavorinus
en zoon Hein
onderweg in de
T-Ford.*

wand staan, op planken, de producten uitgesteld. Er is een kleine toonbank met vitrine en natuurlijk een 'Berkel' weegschaal. Voor het wegen zijn diverse koperen en drie ijzeren gewichten aanwezig. Er is een koffiemolen voor het malen van koffie. Er staat een standaard met negen blikken voor diverse biscuitsoorten. Her en der bevinden zich nog acht winkelbussen. Op een klein tafeltje staan nog enkele producten.

In mei 1928 krijgen Roelof en Anna hun eerste kind, een dochter. De komst van Riek (Hendrika) is gewenst, maar ze is wel een handenbinder. Wanneer anderhalf jaar later, in december 1929, Hein (Hendrikus) wordt geboren kan de kleine Riek al lopen. Twee kinderen zijn teveel voor Anna en daarom wordt besloten om een 'dienstmeid' aan te stellen. De negentienjarige Hermina Vrielink uit Diepenveen gaat Anna helpen bij het opvoeden van de kinderen, het huishouden en het bedienen van klanten¹⁰). Het gaat goed met de winkel. Begin 1929 besluiten Roelof en Anna om land te kopen naast de eigen woning en in het bezit is van H.J. Rientjes. Op dit land worden groenten en aardappelen verbouwd. Op 22 maart 1929 betalen ze f 1875,- voor:

"Een perceel bouwterrein, ter grootte van circa vijf aren (sectie D. nummer 1366) en bouwland, geheel groot veertien aren en twintig centiares en een perceel weiland ter grootte van circa zeven aren (sectie D. nummer 242) groot veertien aren en veertig centiares" 9).

Klanten

De winkel had klanten in Heino, maar ook in Laag Zuthem, Zwolle, Zwollerkerspel, Wechterholt en Raalte.

1929

In oktober 1929 gebeurt er iets in Amerika wat grote gevolgen heeft voor de wereldeconomie. De beurskrach in New York staat natuurlijk in alle kranten, maar Roelof en Anna denken geen ogenblik dat deze gebeurtenis gevolgen heeft voor hun winkel.

Heel langzaam dringt de crisis door in Nederland. Prijzen van producten gaan omlaag. Er gaan veel bedrijven failliet, vooral in het westen van het land maar ook in steden zoals Zwolle en Deventer. Er worden mensen werkloos zonder kans op een nieuwe baan. Ook Heino krijgt te maken met de crisis, maar Heino is een gemeente met veel boerenbedrijven en in het

*De voormalige
kruidenierswinkel.*

dorp is geen grootschalige industrie, enkel de melkfabriek. Veel mensen kunnen voorzien in hun onderhoud, omdat ze een moestuin hebben of omdat familie die heeft. Er wordt natuurlijk veel minder geld uitgegeven, zeker door de mensen die werkloos worden.

Wanneer mensen in de winkel van Stavorinus hun producten kopen wordt er vaker gevraagd of het "op de pof kan". Natuurlijk kan dat. Roelof en Anna zijn veel te bang om klanten te verliezen. Maar op deze wijze komen er minder of uitgestelde inkomsten binnen. Terwijl de vaste lasten wel betaald dienen te worden. De hypotheek lopen gewoon door en de bank wil een maandelijkse aflossing. Ook de benzine voor de T-Ford moet betaald worden, evenals de dienstbode Hermina. Verder leven Anna's opa en het eigen gezin van de opbrengsten.

In de jaren daarop lenen Roelof en Anna geld van Sybe Stavorinus en zijn broer Abele en van de moeder van Anna, Dienie Brinkman-Nepelenbroek. Dat doen ze om de kosten te kunnen betalen. Er wordt steeds vaker 'op de pof' besteld bij de leveranciers. Twee jaar na de gebeurtenissen in New York is 'de droom' van Roelof en Anna voorbij.

Op dertig oktober 1931 reist Roelof Stavorinus met zijn T-Ford naar Zwolle. Hij meldt zich bij de griffie van de Arrondissementsrechtbank aan

de Koestraat en heeft daar een gesprek. Na dat gesprek schrijft Griffier G.F.A. Koevoets het volgende:

"Roelof Stavorinus, kruidenier en koopman, wonende te Heino, die verklaarde, dat hij in den toestand verkeert, dat hij heeft opgehouden te betalen en mitsdien verlangt in staat van faillissement te worden verklaard, voerende hij tot staving van zijn verklaring aan, dat hij een passief heeft van f 20.000, van welke schulden er meerdere opeischbaar zijn, terwijl daartegenover staat een actief van f 10.000,- waarvan akte, na voorlezing geteekend door den comparant en den griffier".¹⁰⁾

Bronnen en noten

- noot 1: Archief Ned.- herv. gem. Heino, H.C.O. (Financiële Administratie)
- noot 2: www.Volkstellingen.nl, Heino (1920-1930)
- noot 3: Transportacte Antonia Egberdina Laanbroek en Albertus Nepelenbroek, H.C.O. 9-4-1920
- noot 4: Bevolkingsregister Heino
- noot 5, 6, 7, 8, 10: Arrondissementsrechtbank Zwolle, faillissement R.Stavorinus
- noot 9: Transportacte Roelof Stavorinus, H.C.O. 31-3-1929

Het sigarenzakje (4)

J.K. Pruim-Reinders

*Het bondscafé
H. Hazelhorst met billard
uit ongeveer 1906.*

Behalve bij de sigarenwinkel kon men vroeger ook sigaren kopen tijdens een cafébezoek, zoals bij het bondscafé H. Hazelhorst aan het Marktpllein in Heino.

Hendrik Hazelhorst, geboren in Heino op 30 maart 1834 is broodbakker, winkelier en korenmolenaar aan de Bredenhorstweg in Lierderholthuis. Op 22 februari 1874 vertrekt hij naar Heino, waar hij het bedrijf van Gerrit Warners Kloosterman overneemt die bakker, taper en logementhouder is op het adres Marktpllein 4. Het pand blijft bijna 60 jaar in het bezit van de familie Hazelhorst. Wanneer Gerrit Hendrik Hazelhorst (zoon van Hendrik) overlijdt in 1931 en zijn echtgenote Jansje Smits in 1933, verschijnt er in 1933 een advertentie in de krant met de volgende tekst:

"Te koop een van ouds gevestigd Bondscafé, (waarin verkeersvergunning) en een zeer goed beklante Bakkerszaak met groote schuur en tuin, gelegen aan het marktpllein in een welvarend dorp aan den grooten verkeersweg in de provincie Overijssel".

De zaak wordt overgenomen door de heer Johannes van Rijssen die in de herfst van 1933 vanuit

Olst naar Heino komt. Hij zet de zaak voort als bakker en caféhouder. Na zijn overlijden in 1961 komt dochter Trui met haar echtgenoot in de zaak. In augustus 1966 nemen Bé en Trui van de Worp echter afscheid om het kalmer aan te gaan doen. Vervolgens wordt het hotel, café-restaurant verhuurd aan de heer Th. J. Müller, die de zaak gaat exploiteren met vrouw, dochter en schoonzoon. De heer Müller was de laatste jaren werkzaam bij de Sociëteitsvereniging "Onder Ons" in de Kalverstraat te Amsterdam en zijn schoonzoon de heer Van Dalen had een café te Leek.

Daarna is het een komen en gaan van bewoners. De heer Van Duinen begint in het pand een hotel, dat tot 1976 als zodanig heeft gefungeerd. Het voorste gedeelte met de ingang aan de Marktstraat, het winkelgedeelte, wordt in 1972 verlaten in verband met de bouw van de nieuwe supermarkt van Van de Worp en staat enige jaren leeg. In 1976 krijgt Heino een Chinees restaurant. Exploitant van het restaurant is de heer Tung Yu Hsu die boven het restaurant gaat wonen. Het restaurant krijgt de naam Yong Ah, wat Oost Azië betekent. Verder komt aan de Marktstraatzijde de nieuwe zaak van de heer Bisschop die een kan-

*Veel uitgaan
is achteruit gaan.*

toorboekhandel-drogisterij aan de Canadastraat heeft en dus verhuist.

In 1984 vertrekt de familie Tung Yu Hsu en wordt de familie Chang de nieuwe huurder van het Chinees-Indisch restaurant Tong Ah. Vervolgens nemen Fung Chan Man en haar zoon Chi-lon omstreeks 1990 het stokje over en het restaurant krijgt de naam Lotus. De sluiting op 1 juni 2010 gaat gepaard met leegverkoop.

Vervolgens huurt Kim van de Worp van de C1000 het pand. De C1000 gaat de benedenverdieping gebruiken om het vloer oppervlak uit te breiden en op de bovenverdieping komen kantoren voor

startende ondernemers en flexplekken voor bedrijven.

Inmiddels is de heer Bisschop al in 1993 gestopt met zijn kantoorboekhandel.

De familie Van Rijn is zijn opvolger.

De drogisterij wordt in 2000 overgenomen door Marlou van de Worp.

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': burgerlijke stand, bevolkingsregisters en krantenknipsels.

Terugblik op 1949 over ons dorp Heino

Derkje van Dam - van Berkum

(Mevrouw Van Dam, 1901-1976, woonde Ganzepanweg 2, Dalfsen, en was secretaresse van de Plattelandsvrouwen afdeling Heino).

Komt luistert nu vriendinnen
hier allen bij elkaar.
'k Vertel U wat er is gebeurd
in 't afgelopen jaar.

Ons Heino is wel rustig.
Wij leven steeds tevrede.
Maar onze gedachten gingen vaak
naar hen ver over zee.
Daar waren Heino's zonen.
Zij doen daar hun plicht.
En wij allen leefden mede
door hun te sturen een bericht.

In 't eerst liep alles prachtig.
De jongens maakten 't goed.
Tot Heino plots geslagen werd
door 't offer van hun bloed.
Drie flinke, dappere jongens
rusten daar nu ver van huis.
En hunne bloedverwanten
wensen wij kracht naar kruis.

Reeds velen keerden huiswaarts.
Gelukkig goed gezond.
Wij wachten nu nog tot de rest
terug keert op Neerlands grond.
Waarom brachten zij dit offer.
Wat was het loon voor deze strijd.
Waarvoor gaven onze jongens
hun beste en hun mooiste tijd.

Ons schone Indië ging verloren.
Dat was het einde van al.
Zou het zineloos geweest zijn.
Geen is er die dit zeggen zal.

*Ereveld Candi in Indonesië.
Links het graf van J. Wienen.*

Toch is er bij een juiste terugblik
in dit afgelopen jaar
nog heel wat nuttigs hier gebeurd.
De landbouwschool was daar.
De huishoudschool voor meisjes
ligt nu nog in 't verschiet.
Men werkt er best aan in Heino.
Neen, stil zit men hier toch niet !

Want ook begon de kerk.
Dit heeft ons dorp verheugd.
Men brengt in eenvoud nu Gods woord
begrijpelijk voor de jeugd.

Waar vroeger ridders leefden
in harnas groot en flink.
Daar ligt een statig buitengoed
de mooie Aalderdink.
Omringd door hoge bossen
is 't daar een schitt'rend oord.
Een plekje in Heino, wel zo fraai
dat ieders oog bekoort.
Welnu, 't gebruik van Aalderdink
werd Heino toegezegd.
En meenige plechtige bijeenkomst
werd daar alreeds belegd.

't Is heerlijk daar te toeven.
Wij hopen op de dag
dat onze Bond in stil verpozen
daar ook eens wezen mag.
Wij en andere B.O.O. zusterbonden
in nauw contact bijeen
dat dat een hartewens mag wezen
die ik voor allen meen.

Er is nog meer gebeurd hoor.
Iets goeds werd hier verricht.
Want werd er niet een onderdeel
van onze Bond gesticht.
Pak aan, de hand dus aan de ploeg
gij meisjes van het platteland.
Bestuur is daar en ook paraat.
Maak sterk deez nieuwe band.

Den Alerdinck.

*Bestuur plattelandsvrouwen:
staande de dames Brinkman en Wisselink.
Zittende de dames Boersma, van Dam en
van Gerner.*

De O.L.M., de B.O.O.
 en wij, sloten ons aan.
 Eendracht maakt macht 'met deze leus'
 zullen wij thans verder gaan.
 Zo sparen wij wat kosten.
 't Brengt meer gezelligheid.
 Want zo'n fiere haan in 't hok
 is aardig op zijn tijd.

En als ze dan gaan kraaien
 dan kaak'len wij heel luid.
 Wij vrouwen hoor je dan allicht
 boven dat alles uit.
 Tenslotte zijn wij knapper
 en nuttiger als zij.
 Zij kraaien, maar niet één van hen
 leij er nog ooit een ei !

Nog meer is er te melden.
 Het was een nuttig jaar.
 Een gymnastiekvereniging
 bracht men hier voor elkaar.
 Reeds vierde men 't eerste jaarfeest
 dat schitt'rend is gelukt.
 Het tinnen gymsoldaatje
 heeft iedereen verrukt.

Het culturele peil hier
 werd wel omhoog gebracht.
 Er kwam hier ook padvinderij
 een bron van jonge kracht.
 Zo kan de jeugd ontplooien.
 Zo gaat Heino vooruit.
 Men is actief en op zijn tijd
 hoort men een nieuw geluid.

Er word zooveel gezwogen.
 Zoveel venijn gekweekt.
 't Geeft kosten, wrijving overal
 waar eenheid nog ontbreekt.
 Noodgedwongen werd er toen
 een tweede thuisfront opgericht.
 Een Protestants Interkerkelijk
 zag toen het levenslicht.

Sportclub Heino afdeling gymnastiek.

*De Don Boscogroep bij hun
 padvindershonk De Gouden Emmer;
 het bijgebouw aan schoenmakerij Ton Smit.*

Maar het allerleukste
 heb ik voor 't laatst bewaard.
 Een vorstelijke auto
 kwam hier in volle vaart
 ons Heino doorgereden.
 Waar de gemeenteraad
 Prins Bernard mocht ontvangen.
 Een handdruk, wat gepraat.
 De auto reed weer verder.
 Heel Heino was verheugd.
 Van beide scholen stonden daar,
 mooi opgesteld, de jeugd.
 't Was met een joviale zwaai
 dat Bernard afscheid nam.
 Geen mens, die ooit de dag vergeet
 dat Hij in Heino kwam.

Zoo ligt nu Heino's grootboek hier.
 De debetkant zij blank.
 Die blaaderen wij nog dikwijls om.
 Zij bracht ons vreugd en dank.
 De creditzij slaan wij vlug om.
 Zij is gekreukt en zwart.
 Zij bracht ons rouw en droefenis
 en menig treurend hart.

Zo gaan wij dan weer opgewekt,
 gans opgeruimd van zin
 en met een grote dosis moed
 het nieuwe jaar weer in.
 Wij weten niet wat 't brengen zal.
 Er rijst een stille bee.
 Voor 't mooiste wat 't zal geven
 en dat is wereldvree.

Toelichting:

Johannes Wienen overlijdt op 30 juni 1949 in Indonesië.
 Hij ligt begraven op het Ereveld Candi.

Dit ereveld is gelegen in de heuvels even ten zuiden van Semarang, in een wijk die vroeger Nieuw Tjandi heette. De militairen van de in 1946 in Semarang gestationeerde T-Brigade hebben op een heuvel in deze wijk aan het toenmalige Tillemaplein onder leiding van reserve eerste luitenant der Genie Ir. H. Sippel een ereveld ingericht voor hun gesneuvelde kameraden. Het werd in maart 1947 officieel ingewijd en droeg aanvankelijk de naam "Ereveld Tillemaplein". Op Indonesisch verzoek werd in 1967 de naam gewijzigd in Candi.

Ereveld Candi is het enige ereveld op Java, waar uitsluitend militairen zijn begraven. Oorspronke-

*Albert Hofmeijer,
 burgemeester Van der Heijden van Doornen-
 burg,
 Herman Eshuis, Prins Bernard,
 Jan Blankvoort, Jan Bouwhuis,
 gemeentesecretaris Johannes G. ter Laak.*

lijk was het de bedoeling om hier voor zover mogelijk alle na-oorlogse in Midden Java gesneuvelde militairen te (her)begraven. Naderhand werd dit ereveld echter tevens bestemd als begraafplaats voor de slachtoffers uit WO II die verspreid in Midden Java begraven lagen.

Het ereveld ligt op een helling die terrasvormig afloopt in zuidelijke richting. In totaal zijn er vijf halfcirkelvormige terrassen aangelegd die door stenen trappen met elkaar zijn verbonden.

De graven op de terrassen zijn op deze wijze concentrisch opgesteld rond het monument "voor veiligheid en recht".

De beide andere gesneuvelden zijn: Johannes Ferdinand Woltman 15 juli 1949 en Martinus Johannes Josephes Ohms 9 augustus 1949.

O.L.M. = Overijsselse Landbouw Maatschappij.

B.O.O. = Bond Oudleerlingen Overijssel (een landbouworganisatie).

Geraadpleegde bronnen:

- Fotoalbum van mevrouw Berendina Johanna Brilman-Wienen, zus van Johannes Wienen, Twentseweg 17, Heino.
- Fotoarchief van de vereniging.
- Internet: oorlogsgravenstichting www.ogs.nl.
- Overlijdensakten 1949.

Uit: 'De Kerkklok'

Orgaan der Ned. Hervormde Gemeente van Heino.
Vrijdag 21 October 1949.

"Contact – gramfoonplaat"

Op Zondag 30 October zal de heer Van Wijk des morgens een gramfoonplaat opnemen. Op de ene kant van de plaat worden opgenomen de slotzang en de zegen. Na het uitspreken van de zegen, gaat de gemeente niet weg, maar kan weer rustig gaan zitten. Dan spreekt de predikant een kort woord (dit mag maar twee en een kwart minuut duren) tot de militairen in Oost en West. Wanneer de predikant uitgesproken is, blijft de gemeente nog steeds zitten, want dan komt de grote verrassing. De heer Van Wijk zal dan de pas opgenomen plaat weer afdraaien en zo hoort de gemeente hoe zij zelf zong en ook hoe de groet aan de jongens overzee klinkt. Dan mag men opstappen, maar nog wordt er één ding van U gevraagd, n.l. een bijdrage ter bestrijding der onkosten. Die zijn vanzelf hoog, f 150,- tot f 180,-. Het blijkt echter dat de jongens zoo'n plaat zeer op prijs stellen. De platen zijn "onbreekbaar" en door de rimboekisten der Niwin zijn overal wel grammofoons te vinden.

Waarschijnlijk is dan de slotzang gezang 214: 1, 3, en 6; U kunt dus alvast repeteren, opdat bij het zingen ook de woorden goed tot hun recht komen. Zelf moet de predikant bijna of liefst helemaal niet meezingen, omdat hij te dicht bij de microfoon staat."

In 1988 kreeg de vereniging van de heer F. Deemter uit Zwolle een grammofoonplaat die als "gesproken brief" door de Ned. Herv. kerk van Heino in 1949 aan hem was toegezonden. Hij was toen militair in Ned. Indie. Later ontving de vereniging ook nog een zelfde grammofoonplaat van een soldaat die was gelegd in Curaçao. Deze platen zijn inmiddels op CD gezet.

Uit de korte "preek" van Ds H.P. van der Graaf laten wij zijn slotwoord volgen: "Zo hopen wij jullie weer rijker terug te ontvangen in ons vaderland, rijker aan ervaring zeker, maar ook rijker aan geloofservaring. Misschien dat jullie bij je thuiskomst op jullie beurt ons wat kunt leren. Namelijk hoe je ook in de vreemde en in gevaaren staande blijft door het geloof. Nu jongens, hartelijke groet van ons allen hieruit de Heino'se kerk. Vaarwel.

De slotzang was gezang 214, later gezang 423 "Ach, blijf met uw genade".

Sprekende foto's (92)

J.K. Pruim-Reinders

Johannes Wienen 1927 – 1949.

Johannes Wienen werd te Heino geboren op 27 december 1927 als jongste kind in het gezin van Berend Jan Wienen en Johanna Tuten aan de Twentseweg 17 in Heino. Hij werd na de tweede wereldoorlog als soldaat opgeroepen om te dienen in het voormalig Nederlands Indië. Helaas is hij daar overleden op 30 juni 1949.

Zijn vader Berend Jan Wienen was landbouwer van beroep en werd geboren op de boerderij Het Gruwel aan de Oude Dalfserweg 5. Deze boerderij werd in 1842 eigendom van Jan Hartkamp die hem voor f 2200,00 kocht van de stad Zwolle. Zijn dochter Willemina trouwde op 1 juli 1848 te Heino met Jan Wienen en zodoende werd de boerderij tot 1907 bewoond door deze familie. In dat jaar trouwde namelijk Wilhelmina Hendrika Wienen met Teunis Kornelis Horstman. Zij was de enige dochter van Hendrikus Wienen en Aleida Hendrika Hengeveld en bleef in het ouderlijk huis wonen. Haar broer Berend Jan Wienen vertrok na zijn huwelijk met Johanna Tuten naar haar ouderlijk huis aan de Twentseweg. Dochter Berendina Johanna

trouwde met Johannes Brilman en thans wordt deze plek aan de Twentseweg nog steeds bewoond door de familie Brilman.

Een familie fragment.

Hendrikus Wienen

Geboren: Heino, 30 november 1851.

Overleden: Heino, 25 mei 1933.

Zoon van: Jan Wienen en Wilhelmina Hartkamp.

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: Ned. herv.

Adres: Heino, Oude Dalfserweg 5.

Huwelijk: Heino 12 mei 1877 met Aleida Hendrika Hengeveld, geboren Wijhe 22 november 1852, overleden Heino 13 maart 1937. Dochter van Berend Jan Hengeveld, landbouwer, en Hendrika Bosman.

Kinderen:

1. **Berend Jan**, landbouwer, geboren Heino 23 mei 1878, overleden Heino 2 april 1953, gehuwd Heino 9 mei 1912 met Johanna Tuten, geboren Heino 6 maart 1886, overleden Huissen 19 september 1959, dochter van Albert Tuten en Janna Hartkamp.
2. **Wilhelmina Hendrika**, geboren Heino 5 februari 1884, overleden Heino 13 november 1962, gehuwd Heino 14 februari 1907 met Teunis Kornelis Horstman, landbouwer, geboren Heino 10 mei 1880, overleden Heino 3 september 1976, zoon van Klaas Horstman en Hermina Johanna Westerman.

Geraadpleegde bronnen:

- Archief van de Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': foto-archief, burgerlijke stand en bevolkingsregisters.
- Internet: [www. WieWasWie.nl](http://www.WieWasWie.nl).
- Ir J.H. Baarslag: Horstman van De Horst en van De Groote Krone - 1982.

Van de Werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje'

Arja Albrecht-Broekens

Grote engelwortel

Angelica archangelica ofwel grote engelwortel. Zo tegen de kerst komen ze opeens overal vandaan. Engelen. De meest vluchtige verschijningen van de spirituele wereld. Boodschappers zijn het, bemind, ontkend, verguisd, die soms als beschermers op onze schouders zitten of zelfs iets op onze tong doen bij een erg lekker kerstdiner. Niet te vangen, niet geworteld in aarde.

Behalve . . . in ons Allegaardje.

Prachtige engelwortel. Robuust pronkend op stevige holle (!) stelen, meer dan een meter hoog. Elegante grote bloemschermen maken de plant bijna topzwaar. In de nazomer vormen zich honderden platte ronde zaden die volgend jaar voor nieuwe engeltjes zorgen. De bloemen bloeien pas het jaar daarop. Een tweejarige plant dus. En zoals dat met tweejarigen gaat: zaad rijp, plant sterft.

Door de bloemschermen voortijdig af te knippen kan de engelwortel langer leven. Ik vind het altijd wel een heftig ingrijpen in de natuur, maar soms moet je wat!

Hoe komt deze imposante plant, die nu eens niet uit mediterrane streken stamt, aan zijn veelbelovende naam?

Het verhaal gaat dat ergens in de 10e eeuw de aartsengel Rafaël in een droom verscheen aan een vrome monnik en hem vertelde dat deze plant de pest kon genezen. Dat kwam goed uit, want er heerste juist weer een pestepidemie. En bovendien kon ze ook bij cholera worden ingezet.

Wonderbaarlijke krachten bracht deze 'boodschapper van de aartsengel' (letterlijke vertaling) de geteisterde mensheid en al gauw werd Angelica een heilig kruid genoemd.

In deze hoedanigheid werd engelwortel onderdeel van Theriak. Dit geheimzinnige geneesmiddel was tot ver in de 18e eeuw het supermedicijn tegen alle soorten van vergiftiging, immer aanwezig in de huisapotheek van gegoeide lieden. Want men vond dat dure medicijnen goede medicijnen waren. De samenstelling van Theriak maakte het zijn prijs waard.

Ga maar na: gemalen adder, diverse gemalen edelstenen, heel wat kruiden en vooral heel veel opium. In dit geval ga je toch denken: baat het niet, het schaadt zeker wél. En zo de patiënt al niet uit zijn lijden werd verlost, hij werd in ieder geval flink verdoofd. Maar dat lag niet aan de engelwortel. Die heeft echt een smetteloze reputatie. De geneeskracht zit voornamelijk in de bittere wortel. Thee van gedroogde wortel verzacht allerlei maag- en darmklachten. Aftreksel in hete azijn werd gebruikt bij reuma en rugpijn.

Maar nu gaan we eten! Want vooral daarom - en 'om het mooi'- staat hij in onze kruidentuin.

Alle delen boven de grond hebben een frisse, zoete smaak.

Als je een stengel knakt, komt er een heel aparte geur vrij, die met niets te vergelijken is en die je ook niet vergeet. Jaren later weet je nog: o ja, zo ruikt een engelwortel.

Jong blad en jonge stelen zijn zeer bruikbaar in de keuken. Blad kan in de soep of bij stoofpeertjes en –appeltjes. Zaadjes kunnen in gebak, stengels kunnen behandeld worden zoals rabarber. Gekonfijte stengels zijn erg lekker, maar bewerkelijk om te maken. Neem voor 100 gram steel 125 gram suiker. Maak stelen van 10 cm. en kook ze ca. 10 minuten. Giet ze af en kook ze dan op met de suiker. Herhaal dit tien keer. Laten afkoelen en eten bij desserts. Van het kookwater kan ijs gemaakt worden.

Voor uitgebreider recepten kun je onze website raadplegen.

Mocht dit alles nog niet genoeg zijn, verwacht je nog meer van deze engel op aarde, snijd dan een ringetje van een dikke steel, laat dat drogen en hang het aan een touwtje om de hals van je kind, of van jezelf. Dit is afdoende tegen hek- sen en ander gespuis.

Angelica, je bent altijd welkom in onze tuin.

Bronnen:

- H. v.d. Bosch en D. Scheps, Onbekende kanten van bekende planten.
- Jack Verstappen, Folkloristisch planten- en kruidenboek.
- Rineke Dijkinga (natuurgeneeskundige), Weten van (heerlijk) eten.
- M.C.Blöte – Obbes, De geurende kruidhof.
- Mellie Uylert, Taal der kruiden.

Zelfkennis

Ik komme uut 't Oosten
En ik trekke noar 't Westen
Ik weet van miezelf wel
'k Bin niet 'n allerbeste.
Mär ooit trek ik toch weer
Noar 't Sallandse laand,
Want doar leeft mien härte
En doar greujt mien verstaand!

Omheining kijkt vooruit

Jan Jonge Poerink

Een nadere beschouwing over de weg die we gezamenlijk willen inslaan om de vereniging toekomstgericht te houden en de toekomst te bieden.

Aanleiding

De onderwerpen huisvesting, informatisering en organisatie van de werkgroepen geven aanleiding om de marsroute van de vereniging nader te bekijken en er waar nodig nieuwe richting aan te geven. In dat kader heeft het bestuur op dinsdagavond 11 juni 2013 een brainstorm-avond georganiseerd, waarbij vertegenwoordigers van de werkgroepen gelegenheid hebben gekregen mee te denken over de koers van Omheining. Met behulp van de flap-over zijn per onderwerp diverse kernbegrippen vastgelegd, op grond waarvan we verdere stappen zetten. Een werkgroepje is daarmee nu aan de slag en geeft u vast een inkijkje in de onderwerpen die actueel zijn.

Ankers

Uitgangspunten zijn behoud van de Maalderij als thuisbasis en een goed beheer van de verzamelde informatie uit heden en verleden.

Huisvesting

De Maalderij is een dankbare huisvesting voor Omheining. Door het vertrek van de VVV zullen er in de toekomst mogelijk organisatorische aanpassingen plaatsvinden. Dat zal in samenspel met andere partijen moeten gebeuren.

Toegankelijkheid

Aan een van de door de leden genoemde bezwaren is door het bestuur recent deels tegemoet gekomen door de installatie van een beeldintercom bij de hoofdingang. Wat blijft zijn natuurlijk de beperkte openingstijden voor leden en bezoekers, waardoor ook de expositieruimte

niet tot zijn recht komt. Dit valt moeilijk te verbeteren zonder verdere samenwerking met de andere gebruikers van het gebouw. Het maken van nadere afspraken is daarom wenselijk.

Informatisering

Er zijn voor Omheining vier aspecten aan de informatisering verbonden. In de brainstorm zijn die aspecten uitgebreid aan de orde geweest.

1. Vergaren / Documenteren

Hier is niets mis mee. Dit is de kracht van de huidige vrijwilligers. Bedacht moet worden, dat een aantal taken slechts op de schouders van enkelen rusten, en soms zelfs een enkele. Het is dus van belang niet onverwacht geconfronteerd te worden met een plotseling tekort aan kennis en ervaring. Daarom wordt voorgesteld, dat de huidige krachten andere enthousiaste vrijwilligers tijdig coachen en leren werken met de verenigingspc's. Vooral ook om te kunnen omgaan met de gebruikte software is geen sinecure. Een interne cursus zal dit extra stimuleren.

2. Beheer / opslag

De discussie loopt al een tijdje. Het archief is vrij statisch in vergelijking met wat tegenwoordig allemaal mogelijk is. Nu staat het in kasten en op de eigen servers.

Voor zover valt te beoordelen lijken de zoeksystemen goed in elkaar te steken. De onderlinge verbinding is lastiger.

De basisvraag is wat we in de toekomst eigenlijk precies willen. Gesloten, gedeeld (bv. met HCO) of "in the cloud"? Dat kan dan ook nog eens per onderwerp verschillen. Een openbare beeldbank is bijvoorbeeld van een andere orde dan informatie over persoonlijke gegevens van de genealogie. En willen we zelf wel alles beheeren? Over deze vragen moet een uitspraak komen.

*Jan Jonge Poerink
neemt de
prijs in ontvangst.*

3. Toegankelijkheid voor leden en niet-leden

Wat we doen, doen we voor de gemeenschap. Hoe beter onze documentatie toegankelijk is, hoe meer we aan onze missie beantwoorden. Als de vragen beantwoord zijn moeten we hiermee stap voor stap verder werken. Te beginnen door vrijwilligers ook vanuit huis te kunnen laten werken aan brononderzoek. Hier is veel vraag naar.

4. Verspreiding (website, kwartaalblad vereniging en publicaties)

De website voldoet momenteel goed. Natuurlijk kan het altijd beter en actueler, maar dat vraagt een heel andere aanpak. In meer algemene zin zou het een onderzoekje waard zijn om van de leden te vernemen, hoe en waarover zij door de vereniging in de toekomst willen worden geïnformeerd. Dat geldt dus ook voor het kwartaalblad en andere publicaties. Ook moet worden gekeken hoe arbeidsintensief de verschillende communicatievormen zijn in het kader van de haalbaarheid. We werken tenslotte alleen maar met vrijwilligers.

De organisatie rondom het bestuur en de werkgroepen

In de brainstorm zijn die aspecten uitgebreid aan de orde geweest. We noemen hier alleen de

hoofdonderwerpen. Het gaat om de huidige taken, de bemensing, de bandbreedte, de ambities en de onderlinge samenhang van de werkgroepen en de relatie met het bestuur.

We hopen met de uitwerking van genoemde onderwerpen, waar nodig, verbeteringen voor te kunnen stellen en een stip op de horizon te zetten.

Cultuurprijs

De vereniging voor heemkunde Omheining heeft van het Prins Bernhard Cultuurfonds een prijs ontvangen. Deze prijs heeft de vereniging gekregen als waardering en ter stimulering van het lopende boekenserieproject 'Oud Boerenland'. De prijs bestaat uit een symbolische waardebon waarmee we professionele advisering van deskundigen van de Sesamacademie kunnen krijgen om ons te helpen met de verdere financiering en realisatie. Ook voor de toegankelijkheid van de archieven voor leden kan deskundige hulp gevraagd worden.

Tijdens de officiële bijeenkomst werd het bestuur vertegenwoordigd door penningmeester Harrie Ogink en, namens de werkgroep 'Geschiedenis', door Jan Jonge Poerink.

Al weer twintig jaar geleden 1993 - 4e kwartaal

Marijke Donath

15 oktober

Na een grondige verbouwing heeft drogisterij Bisschop vanmorgen weer haar deuren geopend. Met de nieuwbouw volgt de firma Bisschop een nieuwe koers. Door de plannen met het nieuwe postagentschap in Heino heeft Bisschop zijn kantoorboekhandel afgestoten. Hij gaat zich nu volledig richten op de drogisterij.

16 oktober

De vroegere leden van Heino Krause, die zich hebben verenigd in de door voorzitter Lakeman geleide Stichting Onderlinge Bedrijf Informatie (SOBI) gaan het zuivelconcern Coberco dagvaarden. Dit omdat de boeren miljoenen guldens meer schade hebben geleden door de min of meer gedwongen fusie van de Heinose coöperatie met Coberco.

In de vrijdag aan de leden van SOBI verstuurdde brief worden meerdere grondslagen voor de dagvaarding genoemd. Tijdens de op 11 maart 1991 gehouden ledenvergadering zou door Coberco onjuiste en onvolledige informatie zijn verstrekt, waardoor ten onrechte werd besloten tot fusie in plaats van het aanvragen van surseance van betaling. Daardoor zouden de Krause-leden miljoenen guldens meer schade geleden hebben. Door geen surseance aan te vragen kon Coberco haar vordering van 18 miljoen gulden op Krause binnenhalen. Was dat niet het geval geweest, dan hadden de boeren geen 22 cent per liter terug hoeven te betalen. Bij faillissement had dan ook geen uittreedgeld betaald hoeven te worden, aldus de brief van SOBI.

19 oktober

Burgemeester A.W.P. van den Berg is realistisch in zijn reactie op de herindeling van Lemelerveld als hij stelt 'dat het er wel een beetje in zat' dat de keuze op Dalfsen zou vallen. Heino is teleurgesteld over het feit dat er op

Drogisterij Bisschop.

geen enkele manier rekening gehouden is met het voorstel de grenslijn tussen Heino en Dalfsen ter hoogte van De Stoevinghe te veranderen. Het is nog niet bekend op welke manier en op welk tijdstip Heino die omissie zal aankaarten. 'Ik geloof dat de pers het GS-standpunt nog eerder vernomen heeft dan wij. Intern praten we pas vanmiddag over deze zaak', aldus de burgemeester gistermiddag.

26 oktober

De gemeente Heino wil ondanks het slechte weer van de laatste tijd nog dit jaar het bestemmingsplan Kiezbos bouwrijp hebben. In november wordt begonnen met uitgifte van de kavels. 'Die kavels worden toegewezen aan mensen die een economische en maatschappelijke binding met Heino hebben. We willen dan niet meer werken met wachtlijsten. Iedereen die komt, proberen we te helpen. De huidige wachtlijst wordt wel eerst afgewikkeld', zegt burgemeester A.W.P. van den Berg.

De gemeente Heino wil personen die reeds in het dorp woonachtig zijn, voorstellen om hun huis te verkopen aan anderen die ook binding hebben met Heino. Zij krijgen dan een voorrangspositie bij de uitgifte van een kavel. In het nieuwe bestemmingsplan wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de generatie 65-plus-

sers die vrijere mogelijkheden moeten krijgen om te bouwen. Heino volgt hiermee de landelijke tendens.

23 november

Het CDA Heino heeft gisteravond tijdens een besloten ledenvergadering de rijen gesloten. De partij, die in de publiciteit kwam door interne meningsverschillen tussen voornamelijk wethouder G. Siebert en de fractievoorzitter Henk Egberink, heeft gisteren zonder problemen de kieslijst samengesteld. Siebert neemt daarop wederom de meest prominente plaats in. Voorzitter Han Hogeboom benadrukte na afloop dat de keuze voor de zittende wethouder is voortgekomen uit een periode van overleg. 'Na de zittende raadsleden Ineke Mulder (2), Jan Melenhorst (3) en Joke Stegeman (4) komen er drie namen voor op de verkiesbare plaatsen. Dat zijn de bestuursleden Harrie Nijboer (5), Gerrit Dijk (6) en Agnes Kelderman (7).

Wethouder Gert Siebert wenste niet veel woorden vuil te maken. 'We moeten een streep zetten onder hetgeen is gebeurd. Het CDA in Heino moet door en we gaan ons prepareren op de verkiezingen. Hier moeten we weer een eenheid uitstralen.' De wethouder zegt de kritiek die op zijn functioneren naar voren is gekomen ter harte te nemen. Om de laatste conflictstof uit de weg te ruimen volgt er binnenkort nog een gesprek tussen Siebert, de zittende raadsleden en het bestuur.

24 november

Gisteren werd met man en macht de sneeuw van de ijsbaan verwijderd. Vandaag gaan de loketten open: 'Zo vroeg heb ik het nog nooit meegeemaakt', zegt J. van Diepen, 'en ik zit er toch al vijftien jaar bij'. Als het schaatsseizoen zo doorzet, knijpt de vrijwilliger in zijn handen, want de plaatselijke ijsclub kan wel wat inkomsten gebruiken. 'Vorig jaar kon er een week geschaatst worden en hadden we nog wat inkomsten. Maar de jaren daarvoor was het een en al droefenis.'

25 november

De restauratie van de portierswoning Bagatelle

Portierswoning Bagatelle op de Colckhof.

op de buitenplaats Colckhof bij Laag Zuthem is afgerond. De Vereniging Natuurmonumenten, eigenaar van het landgoed heeft dit rond 1850 gebouwde rijksmonument aan de buitenkant een grondige opknapbeurt gegeven. De Bagatelle is voorzien van een nieuw rieten dak. Het gevelsierwerk, bestaande uit geschilderde decoraties boven de ramen werd hersteld, evenals de hoekblokken en het stucwerk van de buitenmuur.

Ook zijn er weer houten sierborden aangebracht op de drie topgevels. De oprijlaan kreeg een opknapbeurt en de oude druivenkas, die ook op de lijst van Rijksmonumenten staat, is in oude luister hersteld.

2 december

De onoverzichtelijke kruising Canadastraat-Paalweg wordt binnenkort aangepakt. Op advies van het Regionaal Orgaan voor de Verkeersveiligheid in Overijssel (ROVO) zal de bestrating van de Paalweg na de reconstructie verder de Canadastraat inlopen. Daardoor komen ook de haaientanden verder naar voren, waardoor de overzichtelijkheid toeneemt. Daarnaast zullen eventuele uitzichtbeperkende reclameobjecten onder de loep genomen worden. 'Of hierdoor voor overstekende kinderen ook een optimale situatie ontstaat zullen we moeten afwachten', aldus burgemeester Van den Berg. 'Veilig Verkeer Nederland heeft zich in elk geval bereid getoond om ouders en ouderverenigingen voorlichting te verstrekken'.

Kapper Cor Sinnige.

9 december

De gemeente Heino wil binnenkort een hondenwachter aanstellen om de overlast van hondenpoep te beperken. In eerste instantie gaat het om een proefperiode in de kom van het dorp. Als het experiment een succes is, wordt de hondenwachter op andere plaatsen ingezet. Van de landgoedeigenaren is reeds een verzoek gekomen om meer toezicht op loslopende honden op hun terreinen. De aanstelling van een hondenwachter past in een pakket van maatregelen die de overlast van hondenpoep moet beperken.

9 december

Met de suggestie om de koek bij de herindeling van Lemelerveld bij Dalfsen te verdelen, bood burgemeester A.W.P. van den Berg gistermiddag de commissaris van de koningin, mr. J.A.M. Hendriks een grote taart aan, waarop de plattegrond van Heino en omgeving was gespoten. 'Kijk, om deze twee stukjes gaat het, die willen we graag bij Heino', aldus de burgemeester. Hendriks was gistermiddag op werkbezoek in Heino. Na een gesprek met B en W werd een be-

zoek gebracht aan het bedrijf T&O Pack Systems. Vervolgens was er op het gemeentehuis een informeel gesprek met de raadsleden. In het gesprek met de commissaris bracht de burgemeester de Heinose wensen over de herindeling van Lemelerveld naar voren. Met de taart probeert Heino de provincie ertoe te bewegen het gebied Stoevinghe langs de Twentseweg en het stukje Dalfsen bij de Ganzepanbrug ten westen van rijksweg 335 bij Heino in te delen.

24 december

Na 59 jaar knippen en scheren heeft de Heinose kapper Cor Sinnige (73) zijn afscheid aangekondigd. De verschillende haarstijlen van rock-'n-roll tot punk, heeft hij allemaal overleefd. En de klanten zaten met plezier in zijn stoel, want humor schuwde de Heinoër niet. 'Maar ik word nu een jager in ruste', zegt Sinnige breeduit lachend.

In 1951 kwam hij, na enige omzwervingen, in Heino terecht. De beginperiode van het zelfstandig ondernemerschap ging niet over rozen, maar met zijn klantvriendelijke werkwijze kreeg Sinnige, samen met zijn vrouw de Heinoërs toch snel in de winkel. 'We hadden het standpunt dat we niet voor acht uur 's morgens zouden beginnen, maar als we om zes uur de winkel hadden geopend was er geheid een boer binnengekomen om zich te laten knippen. De mensen waren in die tijd langdurig aan het werk en afspraken maakten ze nooit.'

De kapsalon aan de Dorpsstraat was vanaf het begin min of meer opgedeeld in twee sectoren. Zijn vrouw verzorgde de dames en Cor knipte en schoor de heren.

Tijdens de hele periode van 59 jaar knippen en scheren heeft Sinnige – zoals hij zelf zegt – nooit een baaldag gehad.

Van de bestuurstafel

Pompdagen 2013

Tijdens het Daggie Old Heino was onze vereniging op meerdere plaatsen in het dorp actief. De vereniging stond met twee kramen op de markt. Eén van de werkgroep Allegaardje en één van het bestuur. Het was die dag mooi weer en dat trok veel mensen naar de kramen. Aan de kraam zijn de nodige boeken verkocht en er hebben zich acht nieuwe leden aangemeld. In de Olde Maelderieje was de expositie “100 jaar spanning” te bezoeken. Die expositie trok gedurende de Pompdagen ruim 300 bezoekers.

Boek Oud Boerenland

De eerste druk van Oud Boerenland deel I is al geruime tijd uitverkocht. Gelet op de grote vraag is besloten tot een tweede druk. De verwachting is dat Oud Boerenland deel I aan het eind van dit jaar of begin volgend jaar weer beschikbaar is. Ook voor deel II, dat eind dit jaar of begin volgend jaar uitkomt, is veel belangstelling. De auteurs, die zich hierdoor gesterkt voelen, zijn zelfs al begonnen aan een derde deel.

Kerstwandeling 2013

De voorbereidingen voor de Kerstwandeling 2013 zijn al weer in volle gang. De organiserende commissie heeft er weer de nodige uren ingestoken en het belooft een fraaie tocht te worden langs plekjes waar je normaal niet gauw komt. Het pauzemoment is gepland op Landgoed Het Rozendael.

Ledenaantal

Net als andere verenigingen heeft ook Omheining te maken met een (licht) teruglopend ledenaantal. De terugloop is niet verontrustend – onze vereniging telt nog altijd meer dan 920 leden – maar voor het bestuur is dat wel reden om ledenwerfacties op te starten. Een eerste succesje is al geboekt (zie: Pompdagen 2013).

Toegankelijkheid

De toegang tot de Maelderieje is aanzienlijk verbeterd. Via de intercom kan vanuit de werkruimte boven, de buitendeur geopend worden. De vereniging heeft het materiaal hiervoor aangeschaft. De firma Assink-Weustink uit Raalte heeft alles kosteloos gemonteerd.

Via onze website

**www.historische
verenigingheino.nl**

*kunt u kennismaken met de
activiteiten
van onze vereniging*

‘OMHEINING’

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten ‘omheint’. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein omheint, in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde ‘Omheining’ te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino
Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website:

www.historischeverenigingheino.nl

Rabobank Heino:

rek.nr. NL06RABO0327112271

Contributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid
€ 7,50 per jaar); portokosten € 7,20 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, voorzitter,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593
M.J.M. Bisschop, vice-voorzitter,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499
C.J. Horstman, secretaris,
Van der Capellenweg 10, 8141 EG Heino,
tel. 392109
H.A. Ogink, penningmeester,
Twentseweg 12, 8141 MA Heino, tel. 391618
B.J. Horstman, De Horst 10,
8141 BA Heino, tel. 392622
J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560
R.A. Mulder, Munnikenhof 19,
8141 GL Heino, tel. 0622441988
G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798
G.J. Veltkamp, Oosteinde 11,
8141 AR Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: Vacant.

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Jonge Poerink,
De Cingel 43, 8141 BW Heino, tel. 392427

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

6. Kruidentuin ‘Allegardje’

Contactpersoon: G.J. Veltkamp,
Oosteinde 11, 8141 AR Heino, tel. 391292

7. Streektaal

Contactpersoon: B.J. Horstman,
De Horst 10, 8141 BA Heino, tel. 392622

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

Contactblad ‘Omheining’

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, eindredactie
E-mail: ton.weulink@kpnplanet.nl
J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
A. van de Wetering, Tarweakker 43,
8141 HW Heino, tel. 392330, vormgeving / opmaak

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Heemkunde ‘Omheining’.

Druk: Sonodruk, Heino

ISSN 1384-8461